

ASN Bank Verslag 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Bank met een ideaal	5
Missie	5
Strategie	5
Duurzaamheid	7
Doelen duurzaamheid 2015 en 2016	7
Duurzaamheidsbeleid	8
Duurzaamheidsinstrumenten	14
Selectie	14
Engagement	18
Stemmen	19
Mensenrechten	21
Langetermijndoel mensenrechten	21
Engagement met de farmasector	22
Activiteiten mensenrechten	23
Platforms mensenrechten	25
Klimaat	27
Langetermijndoel klimaat	27
Activiteiten klimaat	29
Platform Carbon Accounting Financials	30
Platforms klimaat	31
Biodiversiteit	33
Langetermijndoel biodiversiteit	33
Activiteiten biodiversiteit	34
Platforms biodiversiteit	35
Kantoor	37
Uitstoot broeikasgassen	37
Belanghebbenden	41
Klanten	42
Klanttevredenheid	42
Service en diensten	43
Communicatie met klanten	44
SNS Bank	47
Duurzaamheid bij SNS Bank	47
Manifest	48
Maatschappelijke partners	49
Duurzame thema's	49
Overige partners	50

Maatschappij	51
Bijdragen aan duurzame initiatieven	51
Medewerkers	56
Directie ASN Bank	56
Samenstelling personeelsbestand	57
Medewerkers- en beloningsbeleid	58
Betrokken medewerkers	58
Aantrekken van vermogen	61
Betalen	62
Sparen	63
Beleggen	64
Vermogensbeheer	68
Financieringen en beleggingen	70
Uitzettingen ASN Bank	71
Uitzettingen ultimo 2015	72
Duurzame energie	78
Zorg	79
Wonen	79
Overheden	80
Waterbeheer	81
Groene en sociale obligaties	81
ASN Beleggingsfondsen	83
Beleggingsfocus	84
Energiefonds Overijssel	86
Financiële kerncijfers	88
Toelichting financiële kerncijfers	89
Winst-en-verliesrekening	90
Risicobeheer	91
Risicogovernance – Three lines of defence	91
Risicocomités	92
Risicoclassificatie	92
Corporate Governance	94
Kapitaalstructuur	94
Code Banken, gedragsregels en bankierseed	95
Nederlandse Corporate Governance Code	97
Raad van advies ASN Bank	97
Remuneratierapport	98
Toezicht	100
Bericht van de raad van advies	100
Bericht van de raad van commissarissen	103
Assurancerapport van de onafhankelijke accountant	106
Verantwoording	108

Voorwoord

In 2015 bestond de ASN Bank 55 jaar. We begonnen als bank van de vakbeweging met een sociale missie. Daaruit vloeide later de zorg voor mensenrechten wereldwijd voort. Onze inzet voor natuur en klimaat volgden. We werken dus al 55 jaar aan een betere wereld van morgen. Hoe deden we dat in 2015? De drie directieleden van de ASN Bank vertellen wat er voor hen uitsprong.

Ewoud Goudswaard: impact op het klimaat

“In 2015 hebben we concrete resultaten behaald voor het klimaat. De ASN Bank heeft een ambitieuze klimaatdoelstelling: al onze financieringen en beleggingen moeten in 2030 netto klimaatneutraal zijn. De kennis die we daarmee ontwikkeld hebben, delen we met andere financiële instellingen. Zo vergroten we de impact van onze klimaatdoelstelling. SNS Bank besloot in 2015 om onze doelstelling over te nemen.

In november was ik op de Klimaatop in Parijs. Als oprichter van het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) organiseerden we daar een expertsessie. De elf aangesloten Nederlandse financiële instellingen gaan samen methoden ontwikkelen om de klimaatimpact van hun beleggingen en financieringen te meten. Met de oprichting van PCAF hebben we een beweging in gang gebracht met meer impact dan wij alleen kunnen hebben.”

Jeroen Jansen: inspiratie door verhalen

“Verhalen vertellen die mensen raken: dat doen we tijdens bijeenkomsten met klanten en andere belangstellenden. Want ook door mensen te inspireren brengen we een duurzame toekomst dichterbij.

Tijdens onder meer MorgenVandaag en ASN Live vertelden we ons eigen verhaal. En we lieten anderen aan het woord: duurzame innovators, designers en ondernemers, strijders voor klimaat, natuur en mensenrechten, mensen van ver weg en uit de buurt. Zo deelden we onze inspiratie en bespraken wat iedereen zelf kan doen. Want we bereiken veel meer als we samenwerken met mensen en organisaties die onze missie delen.”

Joyce van der Est: als bank succesvol

“Goede bankproducten en een prima service vormen de basis van onze dienstverlening. De ASN Klantenservice hielp ruim 391 duizend keer klanten via telefoon, mail of schriftelijk. En we openden ruim 75 duizend rekeningen voor klanten. In 2015 zorgden we voor nog meer functies in de mobiele app. We maakten het makkelijker om een rekening te openen. En we introduceerden ASN Betalen Zelfstandigen, de betaalrekening voor zzp'ers. Met ons platform Voor de Wereld van Morgen introduceerden we crowdfunding voor duurzame initiatieven, een heel nieuwe stap.

Ik vind het een mooi compliment dat klanten aangeven dat ze ons internetbankieren en de mobiele app waarderen. Telkens tonen we aan dat het kán: duurzame keuzes maken en als bank succesvol zijn.”

Bank met een ideaal

De ASN Bank werkt aan een duurzame, rechtvaardige wereld. Een samenleving waarin mensen vrij zijn hun eigen keuzes te maken, zonder dat dit ten koste gaat van anderen. Een samenleving zonder armoede, waarin iedereen in een gezond klimaat kan leren, wonen en werken. Waarin respect is voor elkaar en voor de natuur. Waarin we zorg geven aan wie dat nodig heeft. En waarin we rekening houden met de behoeften van de generaties na ons. Van deze visie is onze missie afgeleid.

We nemen onze verantwoordelijkheid voor de wereld van morgen. Daarom werken we aan verandering in de wereld van vandaag, samen met onze klanten en andere medestanders. Dat doen we al sinds onze oprichting in 1960.

We werken aan ons ideaal als bank, via onze financieringen en beleggingen. En doordat we duurzame keuzes maken en het debat daarover aanjagen.

[Op deze kaart ziet u waar wij voor kiezen.](#)

Missie

De missie van de ASN Bank luidt:

“Ons economische handelen is erop gericht de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen. We werken mee aan veranderingen die zijn bedoeld om een einde te maken aan processen waarvan de nadelige gevolgen worden verschoven naar toekomstige generaties of worden afgewenteld op het milieu, de natuur en kwetsbare bevolkingsgroepen.

Daarbij verliezen we niet de noodzaak uit het oog om op lange termijn een rendement te behalen dat het gezonde voortbestaan van onze bank waarborgt. Wij beheren de middelen die onze klanten ons toevertrouwen, op een wijze die recht doet aan hun verwachtingen.”

Strategie

Bij alle activiteiten van de ASN Bank staat duurzaamheid voorop. Omdat we een bank zijn, oefenen we onze grootste invloed uit via onze financieringen en beleggingen. Daarom hanteren we bij al die activiteiten onze duurzaamheidscriteria. Ook ons kantoor is duurzaam.

De strategie waarmee we onze missie willen realiseren, heeft twee uitgangspunten:

Aanjagen van duurzame keuzes

Intensieve samenwerking met andere belanghebbenden is onderdeel van onze strategie. We dagen anderen uit ons voorbeeld te volgen door de duurzame keuzes die we maken.

We delen onze kennis met belanghebbenden, bijvoorbeeld over het meten van klimaatimpact. En we leren op onze beurt van anderen. Daarbij werken we samen met onze maatschappelijke partners, onze klanten, de duurzame ondernemers van onze community Voor de Wereld van Morgen, branchegenoten en de collega-merken van SNS Bank.

Voor elke duurzaamheidspijler – mensenrechten, klimaat en biodiversiteit – formuleren we langetermijndoelen op strategisch niveau. Dat is een unieke stap in de ontwikkeling van ons duurzaamheidsbeleid. Met deze doelen willen we zelf positief bijdragen aan een duurzame samenleving, en – door een voorbeeld te stellen – anderen inspireren en motiveren om dat ook te doen.

Groei van de bancaire activiteiten

De ASN Bank wil groeien, maar dat is geen doel op zich. Wij willen groeien om:

- onze basis van klanten en andere belanghebbenden te verbreden, zodat we met meer kracht kunnen werken aan een duurzame samenleving;
- als bank een gezonde financiële basis te houden;
- meer te kunnen investeren in duurzame ondernemingen, projecten en overheden.

Daarom hebben we voor onze bancaire activiteiten een groeidoelstelling geformuleerd: we streven op termijn naar een miljoen – tevreden – klanten, een beheerste groei van het vermogen onder beheer, en een groei van de zakelijke uitzettingen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is het leidende principe van onze missie en strategie. Duurzaamheid is bepalend voor alle werkzaamheden van de ASN Bank: zowel onze bancaire activiteiten als onze inspanningen als aanjager van duurzaamheid.

Wij zien duurzaamheid en duurzame ontwikkeling niet alleen als een milieudoelstelling. Ons streven naar duurzame ontwikkeling wordt ingegeven door rechtvaardigheid: wij willen een rechtvaardige verdeling van de welvaart helpen realiseren, nu en in de toekomst. Daarom heeft duurzaamheid voor ons een belangrijke sociale component.

Duurzaamheidsbeleid

Wij bouwen ons duurzaamheidsbeleid op drie pijlers. Daaronder zijn alle onderwerpen ondergebracht die onze klanten en wijzelf belangrijk vinden. De pijlers zijn:

- mensenrechten;
- klimaat;
- biodiversiteit.

Reikwijdte van het beleid

Het duurzaamheidsbeleid geldt voor alle financieringen en beleggingen van de ASN Bank en de ASN Beleggingsfondsen, evenals voor de beleggingen van ASN Vermogensbeheer. Het vormt ook de basis van onder meer onze keuze voor partnerprojecten waaraan we geld doneren, projecten die we sponsoren en projecten die meedingen naar de ASN Bank Wereldprijs.

Doelen duurzaamheid 2015 en 2016

Jaarlijks formuleren we duurzaamheidsdoelen voor het komende jaar. Wat waren de doelen voor 2015 en wat zijn de doelen voor 2016?

<i>Doelstelling 2015</i>	<i>Gerealiseerd 2015</i>	<i>Doelstelling 2016</i>
Kwalitatieve doelen		
Implementatie strategisch project "ASN Bank klimaatneutraal in 2030"	Deels afgerond; naar verwachting in 2016 gerealiseerd	Doelstelling ongewijzigd
Beleid voor dierenwelzijn	Gerealiseerd	-
Handhaving ISO 14001-certificatie voor de kantoororganisatie	Gerealiseerd	-
Formuleren van het langetermijndoel voor mensenrechten	Nog niet afgerond	Doelstelling ongewijzigd
Formuleren van het langetermijndoel voor biodiversiteit	Nog niet afgerond	Doelstelling ongewijzigd
Farma-engagement	Actief engagement bij twee farmabedrijven	Actief engagement bij vier farmabedrijven
Meetbare doelen		
CO ₂ -uitstoot ≤ 1,34 ton per fte (scope 1 en 2)	1,14	CO ₂ -uitstoot ≤ 1,20 ton per fte (scope 1 en 2)
Papierverbruik ≤ 0,28 kilo per rekening	0,29	Doelstelling ongewijzigd

Duurzaamheidsbeleid

Met ons duurzaamheidsbeleid geven we onze missie vorm. Dit beleid is gebaseerd op de definitie van duurzaamheid in het VN-rapport *Our Common Future* uit 1987. Het rapport riep voor het eerst op tot duurzame ontwikkeling en definieerde deze als volgt: “ontwikkeling die tegemoet komt aan de behoeften van het heden, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen”.

Nieuw en herzien in 2015

Het duurzaamheidsbeleid is vastgelegd in [beleidsdocumenten](#). Daarin is in 2015 het volgende veranderd.

- De handleiding *Duurzaamheidscriteria* is herzien. Hierin staat beschreven hoe we onze duurzaamheidscriteria gebruiken bij de selectie. Dat wil zeggen: bij de keuze van ondernemingen, landen en instellingen waarin we beleggen of die we financieren.
- De ASN Bank had vanouds beleid voor dierenwelzijn. Dit stond echter verspreid over verschillende documenten. In 2015 introduceerden we een samenhangend beleid voor dierenwelzijn, gebaseerd op de “vijf vrijheden” voor dieren.
- Een belangrijk thema bij de selectie van financieringen en beleggingen is “bestuur” (*governance*). Veel van de onderwerpen die hieronder vallen, komen al aan bod in ons mensenrechtenbeleid. In het nieuwe beleidsstuk *Bestuur* zijn deze onderwerpen nader uitgewerkt voor ons selectieproces.

Waardering Eerlijke Bankwijzer

In september gaf de Eerlijke Bankwijzer de ASN Bank de hoogste gemiddelde score – 85% – voor haar duurzaamheidsbeleid. Dat bleek uit de jaarlijkse update die de Eerlijke Bankwijzer op 29 september bekendmaakte. De andere negen onderzochte banken scoorden tussen 25 en 71%.

Beleidsdocumenten

Het duurzaamheidsbeleid is vastgelegd in beleidsdocumenten. Deze bevatten de criteria waarop wij ondernemingen, projecten, organisaties en overheden goed- en afkeuren. Deze criteria gelden voor:

- alle financieringen en beleggingen van de ASN Bank;
- de ASN Beleggingsfondsen: ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB, de bestuurder van ASN Beleggingsfondsen N.V. en beheerder van het ASN-Novib Microkredietfonds en het ASN Groenprojectenfonds) neemt deze duurzaamheidscriteria integraal over als basis voor zijn beleggingsbeleid.
- de beleggingen van ASN Vermogensbeheer;
- de keuze van sponsorprojecten, projecten voor de ASN Bank Wereldprijs etc.

Beleid per pijler en voor sectoren

Het beleid voor elke pijler – mensenrechten, klimaat en biodiversiteit – is uitgewerkt in een apart beleidsdocument. Hoe we dit beleid toepassen op de verschillende sectoren, staat in beleidsdocumenten per sector.

Hier vindt u alle [beleidsdocumenten](#).

Specialisten

De specialisten van de afdeling Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek (DBO) zijn verantwoordelijk voor de formulering van het duurzaamheidsbeleid, het onderzoek, de dialoog met ondernemingen en het stembeleid. Zij nemen regelmatig deel aan (maatschappelijke) debatten over uiteenlopende duurzaamheidskwesties.

Duurzaamheidscriteria

We onderscheiden twee soorten criteria:

Absolute criteria

De absolute criteria geven aan welke activiteiten we mijden of uitsluiten. Mijden is van toepassing op die activiteiten en sectoren waarin we zouden kunnen beleggen of die we zouden kunnen financieren, mits ze voldoen aan al onze criteria. We mijden activiteiten die:

- (nog) niet bijdragen aan of passen in een duurzame samenleving
- risico's hebben voor mens, dier en milieu die wij te groot of onacceptabel vinden.

Uitsluiting geldt voor activiteiten en sectoren die nooit zijn toegestaan, ongeacht hoe duurzaam de onderneming opereert.

Onder mijden en uitsluiten vallen onder meer activiteiten in wapens, kernenergie, tabak, gokspelen, porno, genetische modificatie, veehouderij, visserij, gebruik van dieren voor vermaak, cementindustrie, basischemie en -metalen, dammen, fossiele brandstoffen, biobrandstoffen van de eerste generatie, verbrandingsmotoren en mijnbouw.

Relatieve criteria

Ondernemingen en activiteiten die we niet mijden of uitsluiten, beoordelen we aan de hand van een lijst relatieve criteria. Deze behandelen de volgende vier aspecten:

- *bestuur*: samenstelling en beloning van het bestuur, ethisch handelen, corruptie, respect voor de lokale rechtsorde, belastingontduiking, transparantie;
- *mensenrechten*: gelijke behandeling en non-discriminatie, de afwezigheid van kinder- en dwangarbeid, vakbondsvrijheid, gezonde en veilige werkomgeving, consumentenbescherming, leefbaar loon;
- *klimaat en biodiversiteit*: milieubeleid, ontbossing, overexploitatie, vervuiling, dierenwelzijn;

- *ketenbeleid*: de eisen die ondernemingen stellen aan hun toeleveranciers op het gebied van onder meer gezonde, veilige arbeidsomstandigheden en milieu.

We beoordelen elke onderneming op deze criteria, voor zover ze van toepassing zijn. De onderneming krijgt voor elk relevant onderdeel de kwalificatie onvoldoende, matig, voldoende, goed of uitstekend.

De kwalificaties van de verschillende criteria leiden tot een totaaloordeel over de onderneming. Daarbij wegen we mee in welke sector de onderneming werkzaam is, in welke landen zij actief is, en of er misstanden zijn. Als het totaaloordeel voldoende is, dan luidt het advies: goedkeuren. Als het totaaloordeel onvoldoende is, dan luidt het advies: afkeuren.

Beleid Dierenwelzijn

Dierenwelzijn ligt veel van onze klanten na aan het hart. Zij hebben er grote belangstelling voor hoe wij via onze financieringen en beleggingen met dieren omgaan. Daar komt bij dat dierenwelzijn ook een belangrijk thema is in het publieke debat. Daarom besteden wij extra aandacht aan dit onderwerp.

De ASN Bank streeft naar goede leefomstandigheden voor mens én dier. Tot 2015 stond het beleid voor dierenwelzijn verspreid over verschillende documenten. In maart 2015 publiceerden wij het ASN Bank Beleid Dierenwelzijn. Daarin benoemen we de keuzes waarmee we willen bijdragen aan verbetering van dierenwelzijn en een respectvolle omgang met dieren.

Samen met klanten en specialisten

Bij het formuleren van dit beleid hebben we specialisten gevraagd mee te denken. We hebben gesproken met wetenschappers, mensen uit de praktijk en organisaties die zich inzetten voor dieren. Zoals boeren en ondernemers, ontwikkelaars van keurmerken en experts op het gebied van dierproeven. Op basis van hun kennis, onze eigen standpunten en literatuuronderzoek hebben we conceptbeleid opgesteld.

Dit conceptbeleid hebben we besproken met klanten en experts, onder leiding van een onderzoeksbureau. De uitkomsten van deze sessies zijn meegenomen bij de formulering van het ASN Bank Beleid Dierenwelzijn.

Vijf vrijheden

De vijf vrijheden zijn het uitgangspunt van het ASN Bank Beleid Dierenwelzijn. Deze houden in dat een dier vrij moet zijn:

1. van honger, dorst en onjuiste voeding;
2. van angst en chronische stress;
3. van fysiek en fysiologisch lijden;
4. van pijn, verwondingen en ziektes;
5. om natuurlijk (soorteigen) gedrag te vertonen.

We beoordelen financieringen, beleggingen en onze steun aan projecten op de inspanningen die de betrokken ondernemingen, instellingen en projecteigenaren leveren om de vijf vrijheden voor dieren te garanderen. Ook kunnen we koplopers stimuleren via Voor de Wereld van Morgen, ons online platform met slimme ideeën voor een betere wereld.

Lidmaatschappen en verklaringen

Overzicht van lidmaatschappen en van steunbetuigingen en verklaringen die de ASN Bank heeft getekend.

Carbon Disclosure Project

Het Carbon Disclosure Project (CDP) is een non-profit organisatie. Het CDP beheert de grootste database met informatie over klimaatverandering. Hiervoor vraagt het onder andere informatie over de uitstoot van broeikasgassen op bij bedrijven.

Coöperatieve Vereniging Q

De Coöperatieve Vereniging Q is een non-profit-organisatie die duurzaam bouwen wil stimuleren. In de vereniging werken participanten in de bouw samen aan het Q-concept: een uniek, innovatief, intelligent bouwsysteem. De ASN Bank was betrokken bij de eerste ontwikkelingen van Q-concept. Bij een originele Q-woning wordt een Groenverklaring afgegeven. Op basis van die verklaring kunnen klanten bij SNS Bank een royale korting ontvangen op de woningfinanciering.

CoP FiNC

De ASN Bank nam het initiatief tot de Community of Practice Financial Institutions and Natural Capital (CoP FiNC). In deze CoP delen financiële instellingen hun praktijkervaring en bespreken hoe de financiële sector kan bijdragen aan het behoud en de verbetering van biodiversiteit.

De Groene Zaak

De ASN Bank is partner van de Groene Zaak. De partners van De Groene Zaak stellen zich ten doel gezamenlijk de transitie naar een duurzame economie en samenleving in de hoogst mogelijke versnelling te realiseren.

De Duurzame Energie Koepel

De ASN Bank maakt deel uit van de deelnemersraad van de Duurzame Energie Koepel. Deze stimuleert de toepassing van duurzame energie en behartigt de belangen van veel bedrijven die actief zijn in de sector duurzame energie.

Dutch Carbon Pledge

De elf Nederlandse financiële instellingen die zijn verenigd in het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF), stelden de Dutch Carbon Pledge op. Dat deden zij in de aanloop naar de klimaattop in Parijs. In dit document riepen zij de onderhandelaren op om rekening te houden met de rol die beleggers en financiële instellingen kunnen spelen bij de realisatie van klimaatdoelstellingen.

Dutch Green Building Council

De ASN Bank is participant van Dutch Green Building Council (DGBC). Dit is een onafhankelijke non-profit-netwerkorganisatie die zich inzet om de gebouwde omgeving te verduurzamen. Hiermee wil DGBC een belangrijke rol spelen in de transitie naar een circulaire economie waarin het prettig en gezond wonen, werken en leven is. In 2016 is Jort Bakker, hoofd Duurzame Financieringen van de ASN Bank, toegetreden tot het bestuur van DGBC.

Equator Principles

De Equator Principles zijn een raamwerk waarmee financiële instellingen de sociale en milieurisico's van projecten kunnen vaststellen, beoordelen en beheren. Ultimo 2015 hadden 83 financiële instellingen de Equator Principles onderschreven, waaronder de ASN Bank.

GRI Organizational Stakeholder

Het Global Reporting Initiative (GRI) is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. GRI Organizational Stakeholders steunen het GRI en zetten zich in om duurzaamheidsverslaggeving te bevorderen.

Klimaatcoalitie

De ASN Bank is lid van de Nederlandse Klimaatcoalitie. Alle deelnemers hebben een gedragscode ondertekend, vullen een nulmeting in en formuleren een stevige klimaatambitie voor 2020.

Letter of Intent Greening the Inclusive Finance Sector

In september overhandigden de leden van NpM Platform for Inclusive Finance een intentieverklaring aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij ondersteunden de gezamenlijke inspanning om de sector voor *inclusive finance* te vergroenen. 'Inclusive finance' houdt in dat kansarme mensen kunnen beschikken over financiële producten en diensten, zoals microkrediet, spaarrekeningen en verzekeringen.

Montréal Pledge

In september ondertekende de ASN Bank de Montréal Carbon Pledge. Daarmee verplichten we ons om jaarlijks de CO₂-voetafdruk van onze portefeuille beleggingen en financieringen te meten en openbaar te maken. De Montréal Carbon Pledge is op 25 september 2014 gelanceerd op initiatief van de Principles for Responsible Investment (PRI) en het United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI).

MVO Nederland

MVO Nederland is de nationale kennis- en netwerkorganisatie voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Zowel de ASN Bank als ASN Vermogensbeheer B.V. zijn lid van MVO Nederland.

Natural Capital Declaration

De Natural Capital Declaration (NCD) is een verklaring van de financiële sector wereldwijd. Financiële instellingen verplichten zich in de NCD te werken aan de integratie van criteria over natuurlijk kapitaal in financiële producten en diensten. In maart 2012 heeft de ASN Bank de NCD ondertekend. Wij zijn lid van de werkgroep.

NVB-Platform Duurzaamheid

We zijn aangesloten bij het Platform Duurzaamheid van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB). De tien aangesloten banken werken onder meer aan oplossingen voor het klimaatvraagstuk en aan de bescherming van mensenrechten in internationale handelsketens.

Paris Pledge

Voorafgaand aan de klimaatop in Parijs nam de internationale organisatie BankTrack het initiatief tot de Paris Pledge. BankTrack nodigde banken die steenkool financieren, uit om publiekelijk te beloven dat zij de financiering van mijnbouw en steenkoolcentrales zouden uitfasen. Banken die de kolensector niet financieren, zoals de ASN Bank, konden de campagne steunen door te beloven dit beleid voort te zetten.

Principles for Investors in Inclusive Finance (NpM Platform)

Dertien Nederlandse ontwikkelingsorganisaties, sociale investeerders en banken, waaronder de ASN Bank, zijn lid van dit platform. Samen met het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken committeren de leden zich aan uitbreiding van de toegang tot financiële diensten in achtergestelde regio's.

Principles for Responsible Investment

De ASN Bank heeft de Principles for Responsible Investment (PRI) ondertekend. PRI is een internationaal netwerk van beleggers die samen de zes uitgangspunten van verantwoord beleggen in praktijk willen brengen. Jaarlijks rapporteren wij aan de PRI via het Responsible Investment Transparency Report.

Statement Conflict Minerals EU

Op 13 mei drongen 24 duurzame beleggingsinstellingen bij het Europese Parlement (EP) aan op strengere regels voor conflictgrondstoffen. Zij waren teleurgesteld over de regels die het International Trade Committee (INTA) van het EP had voorgelegd voor de stemming op 20 mei. De beleggers vroegen het EP als eis te stellen dat alle ondernemingen die conflictgrondstoffen op de Europese markt brengen, in ruwe vorm of in producten, transparant zijn over de herkomst ervan. Ook de ASN Bank ondertekende de verklaring. Het EP heeft inmiddels gevraagd om een verplicht monitoringsysteem voor de hele keten van conflictgrondstoffen.

Statement by Financial Institutions on Energy Efficiency

In aanloop naar de klimaatop in Parijs bracht het VN Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI) een verklaring uit over energie-efficiëntie. Deze is ondertekend door meer dan honderd financiële instellingen, waaronder de ASN Bank.

UNEP FI

United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI) is een wereldwijd samenwerkingsverband tussen UNEP en de financiële sector. Meer dan tweehonderd financiële instellingen, zoals banken, verzekeraars en fondsbeheerders, werken samen met UNEP om de gevolgen van sociale en milieu-overwegingen op financiële prestaties te begrijpen.

VBDO

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) komt op voor de belangen van institutionele en particuliere beleggers die willen bijdragen aan duurzame ontwikkeling. De ASN Bank is aangesloten bij de VBDO.

VN Global Compact

Sinds augustus 2007 is de ASN Bank lid van het VN Global Compact. Als onderdeel hiervan rapporteren we jaarlijks via 'Communication on Progress'.

Duurzaamheidsinstrumenten

De ASN Bank streeft naar een rechtvaardige, duurzame samenleving. Omdat we een bank zijn, spelen onze beleggingen en financieringen daarbij een belangrijke rol. Zij maken het ons mogelijk invloed uit te oefenen. Dat doen we door bijvoorbeeld in duurzame ondernemingen te beleggen. Of door groene projecten te financieren. Veel van onze klanten kiezen juist daarom voor de ASN Bank: ze willen dat hun geld op een verantwoorde manier wordt uitgezet.

Dat realiseren we met behulp van drie instrumenten. Bij het hanteren van die instrumenten gaan we uit van onze duurzaamheidscriteria.

- We selecteren financieringen, ondernemingen, instellingen en de overheden van landen op basis van onze duurzaamheidscriteria.
- We stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin de ASN Beleggingsfondsen beleggen. Zo oefenen we invloed uit op de duurzaamheid van ondernemingen.
- We voeren engagement met ondernemingen. Dat houdt in dat we met ondernemingen of instellingen waarin we (willen) beleggen in gesprek gaan over hun duurzaamheid.

Elk van deze instrumenten hanteren we volgens een vast proces. Dat leidt uiteindelijk tot een resultaat: de goed- of afkeuring van een bedrijf, project, instelling of de overheid van een land; het uitbrengen van een stem op een aandeelhoudersvergadering; of de afronding van een dialoog met een onderneming.

Zo geven wij invulling aan duurzaam beleggen en financieren.

Selectie

Het selectieproces is een van de kernprocessen waarmee wij de missie van de ASN Bank vormgeven. Het is een intensief, grondig proces, dat plaatsvindt volgens een vaste procedure.

Onderzoek

Wij onderzoeken continu of beleggingen en financieringen voldoen aan onze duurzaamheidscriteria. Daarbij gebruiken we informatie van bedrijven of landen, gespecialiseerde onderzoeksinstituten, media en niet-gouvernementele organisaties. Tot en met 2015 streefden we ernaar om elke onderneming en instelling in het universum binnen drie jaar opnieuw te toetsen. Per 2016 hebben we die termijn verlengd tot vier jaar. De reden is dat bedrijven transparanter zijn geworden. Ook is informatie over hun duurzaamheid veel sneller en beter toegankelijk. We houden tegenwoordig voortdurend bij of er sprake is van misstanden bij ondernemingen. Daardoor weten we veel eerder of er iets met een bedrijf aan de hand is. Als dit aanleiding geeft om de toetsing te vervroegen, doen wij dat.

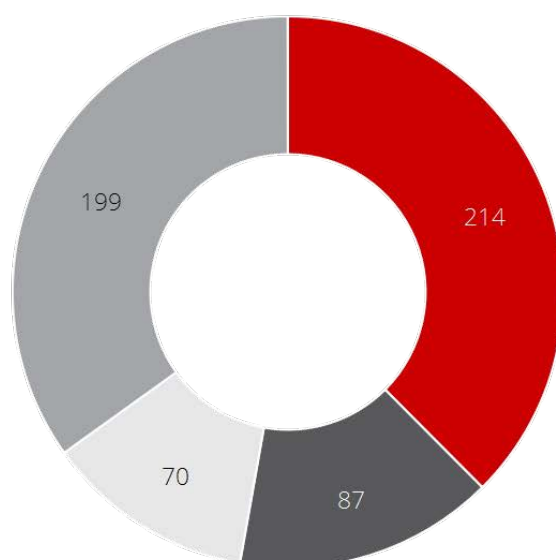
ASN Selectiecommissie

De afgeronde onderzoeken worden besproken in de ASN Selectiecommissie. Deze laat zich adviseren door de afdeling Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek. Alleen de ASN Selectiecommissie heeft de bevoegdheid om een onderneming, overheid of instelling goed of af te keuren voor het ASN Beleggingsuniversum.

Selectie in 2015

De ASN Selectiecommissie kwam zes maal bijeen. In 2015 hebben we in totaal 311 ondernemingen onderzocht. Daarvan zijn 47 onderzocht voor twee of drie fondsen. En we hebben 199 landen onderzocht in verband met beleggingen in staatsobligaties. De grafieken hieronder tonen de resultaten.

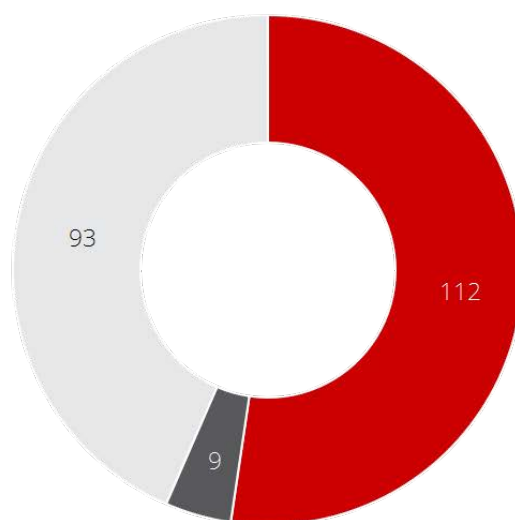
Totaal onderzocht

■ ASN Duurzaam Aandelenfonds ■ ASN Milieu & Waterfonds
■ ASN Duurzaam Small & Midcapfonds ■ ASN Duurzaam Obligatiefonds en ASN Bank

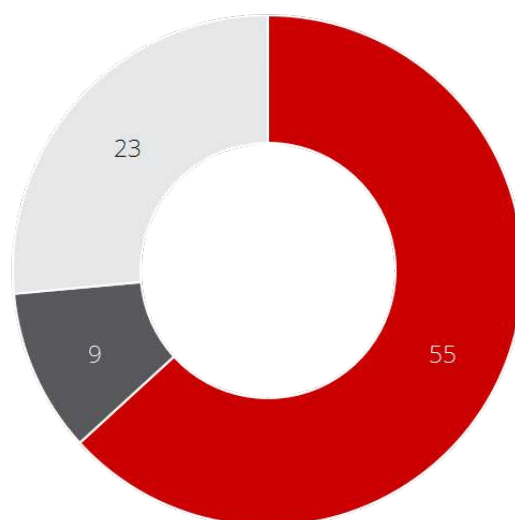
Ondernemingen onderzocht in 2015: per fonds

ASN Duurzaam Aandelenfonds

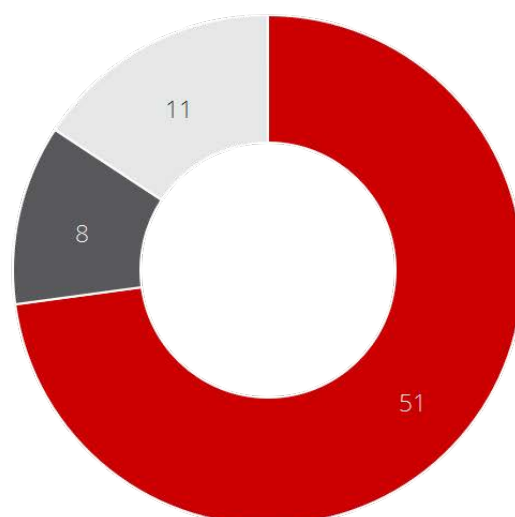
■ Afgekeurd en niet opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum
■ Afgekeurd en verwijderd uit het ASN Beleggingsuniversum
■ Nieuw of opnieuw goedgekeurd

ASN Milieu & Waterfonds

- Nieuw of opnieuw goedgekeurd
- Afgekeurd en verwijderd uit het ASN Beleggingsuniversum
- Afgekeurd en niet opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum

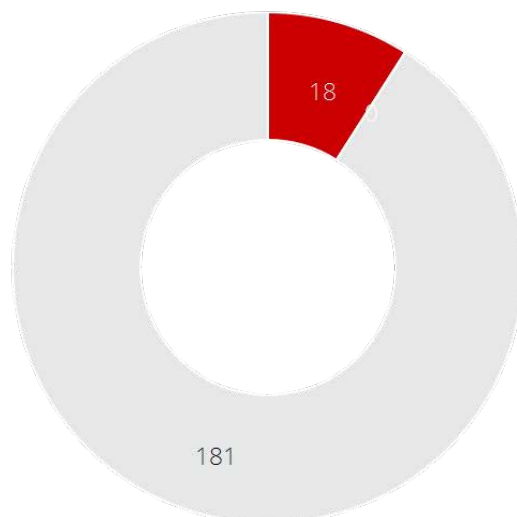
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

- Nieuw of opnieuw goedgekeurd
- Afgekeurd en verwijderd uit het ASN Beleggingsuniversum
- Afgekeurd en niet opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum

Landen onderzocht in 2015

ASN Duurzaam Obligatiefonds en ASN Bank

- Nieuw of opnieuw goedgekeurd
- Afgekeurd en verwijderd uit het ASN Beleggingsuniversum
- Afgekeurd en niet opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum

ASN Beleggingsuniversum

Ondernemingen, instellingen en nationale overheden die voldoen aan onze duurzaamheidscriteria worden goedgekeurd. Vervolgens worden ze opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum. Hieruit selecteren de vermogensbeheerders van de ASN Beleggingsfondsen, de beheerders die de spaargelden van de ASN Bank uitzetten, en ASN Vermogensbeheer hun beleggingen.

Voorbeelden goed- en afgekeurd

Enkele voorbeelden van ondernemingen die in 2015 werden goed- of afgekeurd:

Goedgekeurd: Beter Bed

Beter Bed verkoopt "slaapcomfort", zoals bedden, matrassen en bedtextiel. Het grootste duurzaamheidsrisico loopt het bedrijf in de keten van toeleveranciers. Daar heeft het voorbeeldig beleid voor. Zo moeten leveranciers hun werknemers een loon betalen dat in hun levensbehoeften voorziet. Beter Bed gebruikt geen van dons van levende ganzen en van ganzen die misbruikt zijn om *foie gras* te produceren. Ook zorgt Beter Bed voor het milieu. Zo neemt het sinds 2015 in Nederland al het verpakkingsmateriaal na levering mee terug. Dat materiaal wordt gescheiden en hergebruikt. Beter Bed wil in 2016 driekwart van zijn afval (laten) recyclen.

Goedgekeurd: Smurfit Kappa

Smurfit Kappa is een grote Ierse producent van kartonnen verpakkingen en papier. Het bedrijf gaat opvallend verantwoord om met zijn grondstoffen. Driekwart van de vezels is gerecycled, slechts een kwart is afkomstig van nieuw hout. Het hout dat Smurfit Kappa gebruikt komt onder meer van zijn eigen bossen in Colombia en Venezuela, die een certificaat hebben van het Forest Stewardship Council (FSC). De meeste papierfabrieken en bosactiviteiten hebben een *chain of custody*-certificaat (FSC of PEFC). Daardoor zijn het hout, papier en karton vanaf het bos tot in het eindproduct te volgen.

Goedgekeurd: Advanced Drainage Systems

Het Amerikaanse Advanced Drainage Systems (ADS) is een van de grootste producenten van HDPE-pijpen (HDPE=high-density polyethylene). Deze worden gebruikt bij waterbeheer, vooral voor afwaterings- en rioleringsystemen en afvalwatersystemen. De pijpen van ADS zijn geschikt voor bedrijven die het LEED-certificaat willen behalen. LEED staat voor "leiderschap in energie- en milieu-ontwerp". Dit is een keurmerk voor duurzaam bouwen.

Afgekeurd: Panasonic

Panasonic Corporation is een Japans bedrijf dat elektronische producten maakt. Daaronder zijn *toughbooks*, draagbare computers voor in het veld. Deze worden gebruikt door het leger. Met de *toughbooks* kan een leger bijvoorbeeld ter plaatse missies en bombardementen plannen. De *toughbooks* kunnen gekwalificeerd worden als wapens. De ASN Bank sluit beleggingen in wapens uit.

Afgekeurd: Clean Harbors

Het Amerikaanse Clean Harbors Inc. levert een breed scala aan milieudiensten, waaronder de verwerking van schadelijk afval. Sinds enige tijd levert het echter ook belangrijke diensten aan de sector fossiele brandstoffen. Zo ruimt het afvalwater op in de teerzanden in Canada. Het is ook betrokken bij oliewinning. Clean Harbors levert in alle fases van dit proces noodzakelijke diensten. De ASN Bank mijdt beleggingen in fossiele brandstoffen.

Afgekeurd: Ahlstrom

De Finse onderneming Ahlstrom ontwikkelt en produceert kwaliteitspapier en composietmateriaal van vezels voor industriële toepassingen. De materialen worden in allerlei alledaagse producten gebruikt, zoals filters, poetsdoekjes, vloermateriaal en tape. Ahlstrom heeft op vrijwel alle punten voldoende beleid, behalve voor dierproeven. Het laat echter wel producten testen op dieren, zoals waxstrips. Dat gebeurt door een externe partner. Ahlstrom is niet bereid om dierproevenbeleid op te nemen, hoewel wij daar om hebben gevraagd. Daarom hebben we Ahlstrom verwijderd uit het beleggingsuniversum.

Engagement

Regelmatig benaderen wij de ondernemingen en instellingen die we financieren of waarin onze fondsen beleggen, met een vraag of een verzoek. Ons doel is hen bewuster te maken van hun prestaties op het gebied van mensenrechten, klimaat en biodiversiteit en deze te verbeteren.

Door dit *engagement* krijgen wij meer inzicht in de keuzes waarmee ondernemingen in de praktijk worden geconfronteerd. En de ondernemingen begrijpen beter wat wij – namens onze klanten – van hen verwachten.

Engagement in 2015

Ondernemingen in het aandelenuniversum

31

Engagement met de farmasector

In 2015 startten we engagement met de farmasector. Farmabedrijven hebben dikwijls een goed duurzaamheidsbeleid. In de praktijk komen er echter veel misstanden voor. Wij streven ernaar dat hun gedrag meer ten dienste van patiënten en consumenten komt te staan.

Aanleidingen voor engagement

We passen engagement ook toe in vooral de volgende gevallen:

- Als we vermoeden dat een onderneming in het beleggingsuniversum niet meer voldoet aan onze beleggingscriteria, nemen wij daarover contact op met de onderneming. Als de gewenste reactie uitblijft, beslist de ASN Selectiecommissie of de onderneming uit het universum verwijderd moet worden.
- Het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds belegt deels in kleine ondernemingen. De activiteiten van deze bedrijven voldoen aan de duurzaamheidscriteria van de ASN Bank en er zijn geen ernstige misstanden bekend bij

de bedrijfsvoering en de toeleveranciers van het bedrijf. Zij hebben echter niet altijd (voldoende) beleid voor onderwerpen die voor een duurzame bedrijfsvoering van belang zijn. Wij sporen hen aan dat te ontwikkelen.

- Ondernemingen en instellingen stellen het op prijs als zij worden geselecteerd voor ons universum. Wij moedigen hen aan door hen zoveel mogelijk op de hoogte te stellen van hun toelating.

Voorbeelden engagement

Enkele voorbeelden van engagement in 2015.

Watts Water Technologies

Het Amerikaanse Watts Water Technologies is opgenomen in het beleggingsuniversum van het ASN Milieu & Waterfonds. De onderneming ontwerpt, produceert en verkoopt afsluitsystemen voor de loodgieters-, verwarmings- en waterkwaliteitsmarkten. In 2015 kwam Watts Water Technologies aan de beurt voor heronderzoek. We constateerden dat het bedrijf in zijn beleid een nieuwe regel had opgenomen: door overheden uitgegeven identiteitsbewijzen, paspoorten en werkvergunningen van werknemers mogen niet worden ingehouden zonder schriftelijke toestemming.

Het inhouden van officiële documenten kan dwangarbeid faciliteren, terwijl wij tegen dwangarbeid zijn. Daarom zijn we in gesprek gegaan met Watts Water Technologies. In dat gesprek liet het bedrijf ons weten dat het alle vormen van dwangarbeid uitsluit. Het heeft nog nooit officiële documenten van werknemers ingenomen en zal dat ook nooit doen. Watts Water Technologies heeft zijn beleid op dit punt aangepast. Daarom hebben we het bedrijf opnieuw goedgekeurd voor het ASN Milieu & Waterfonds.

Stora Enso

Jarenlang belegde het ASN Duurzaam Aandelenfonds in Stora Enso. Dit Finse verpakkingsbedrijf ging verantwoord om met mens, natuur – vooral bos – en klimaat. Maar eind 2015 keurden we Stora Enso af, na een proces van engagement. De reden: Stora Enso doet in Brazilië proeven met genetische modificatie.

Stemmen

De ASN Beleggingsfondsen hebben stemrecht tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin zij beleggen. Daardoor kunnen zij invloed uitoefenen op het beleid en management van die ondernemingen. Bij het stemmen gaan de fondsen uit van de missie en duurzaamheidscriteria van de ASN Bank en ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB).

Stemmen in 2015

Aantal ondernemingen
waarbij is gestemd

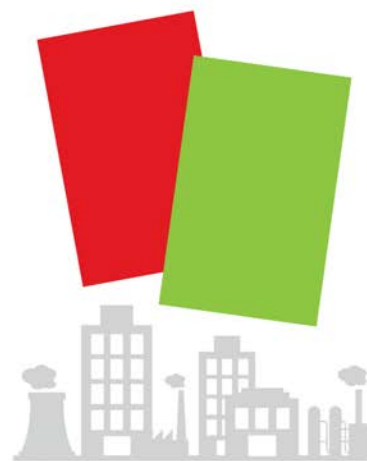
→ 171*

Aantal aandeelhoudersvergaderingen
waarbij is gestemd

190*

Aantal ondernemingen waarin de
ASN Beleggingsfondsen eind 2015
belegden

170

* Deze cijfers verschillen van elkaar doordat sommige ondernemingen meerdere aandeelhoudersvergaderingen hebben gehouden. Bovendien hebben we gestemd op vergaderingen van bedrijven die zich aan het eind van het jaar niet meer in de fondsportefeuille bevonden. Ook stemden we niet op vergaderingen van aandeelhouders van ondernemingen die zich nog niet in de fondsportefeuille bevonden op het moment dat zij hun aandeelhoudersvergadering hielden.

Voorbeelden stemmen

Enkele voorbeelden van waar we in 2015 voor- of tegenstemden. Dat vond plaats op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin de ASN Beleggingsfondsen beleggen.

Beloning van het bestuur

In een groot aantal aandeelhoudersvergaderingen stemden we tegen de voorgestelde beloning van het bestuur: 89 van de bestuursvoorstellen in Europa, 32 in Amerika en 3 in Azië. De reden van onze tegenstem is meestal dat er geen connectie wordt gemaakt tussen de bestuursbeloning en de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming. Wij vinden dat het bestuur op zulke doelstellingen moet worden beoordeeld. Daarom stemden wij tegen de bestuursbeloning bij onder meer Herman Miller, Ocean Power Technologies en Regeneris.

Diversiteit van het bestuur

De bestuursvoorstellen over de samenstelling van het bestuur hebben ook onze aandacht. Als een bestuur een eenzijdige samenstelling heeft, stemmen we tegen benoeming van een nieuw lid dat niet de nodige diversiteit brengt. Dat deden we in Europa 42 keer, in Amerika 8 keer en in Azië 134 keer.

Zo stemden we tegen de benoeming van vier leden van de raad van commissarissen van het Japanse Asics. Geen van de kandidaten was vrouw. Asics heeft geen enkel vrouwelijk lid van de raad van bestuur en de raad van commissarissen. De Japanse overheid moedigt dat wel aan.

Farmaondernemingen

In het kader van ons engagement met de farmasector stemden we op de aandeelhoudersvergaderingen van GlaxoSmithKline en AstraZeneca.

Bij GlaxoSmithKline stemden we onder meer tegen herbenoeming van de externe accountant. Deze werkt al vijftien jaar voor het bedrijf. Wij hebben vraagtekens bij zijn onafhankelijkheid. Ook stemden we tegen een aandelenplan voor medewerkers. We vonden de termijn waarop hun resultaten worden beoordeeld – een jaar – te kort. Dit werkt kortetermijndenken bij het management in de hand.

Bij AstraZeneca stemden we onder meer tegen het beloningsbeleid omdat het niet is gekoppeld aan duurzaamheidscriteria. Ook stemden we tegen de benoeming van de accountant.

Symantec

Voor de aandeelhoudersvergadering van Symantec op 3 november diende een particuliere aandeelhouder een voorstel in. Hij vroeg Symantec een zelfstandig bestuursorgaan in het leven te roepen met verantwoordelijkheid voor het beleid en de praktijken op het gebied van onder meer milieu en mensenrechten. Wij stemden voor dit voorstel. Symantec is een groot, internationaal bedrijf, met een bijbehorende impact op de wereld. Daarom vinden we het gepast dat aandachtsgebieden als de CO₂-voetafdruk en mensenrechten onder de verantwoordelijkheid van een apart gremium vallen, en niet onder het ondernemingsbestuur. Het voorstel werd helaas niet aangenomen.

Mensenrechten

De ASN Bank onderschrijft dat mensenrechten universele waarden zijn. Zij gelden overal, altijd en voor iedereen. Hun doel is de menselijke waardigheid van ieder mens te beschermen. Rechtvaardigheid, vrijheid en gelijkheid staan voorop. Onder "mensenrechten" verstaan wij alle soorten mensenrechten: burgerrechten, politieke rechten, economische, sociale en culturele rechten. Ook een leefbaar klimaat en schoon milieu zijn in onze ogen voorwaarden voor een menswaardig bestaan.

Mensenrechten beschermen mensen tegen machtsmisbruik door overheden, zoals discriminatie, schending van de privacy en martelen. Tevens leggen mensenrechten de overheid plichten op, bijvoorbeeld om te zorgen voor onderwijs en gezondheidszorg, vrijheid van meningsuiting en gelijke behandeling. Mensenrechten zijn neergelegd in internationale verdragen.

Ook ondernemingen hebben de verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. Bijvoorbeeld door de rechten van medewerkers, consumenten en omwonenden niet te schenden, maar ze te waarborgen.

Mensenrechtenbeleid

De grondslag van ons mensenrechtenbeleid is de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* en de internationale standaarden die daarop zijn gebaseerd.

Hiermee doelen we ook op de *Guiding principles on business & human rights* die de VN Mensenrechtenraad in juni 2011 heeft aangenomen. Deze zijn gebaseerd op het werk van de Amerikaanse hoogleraar John Ruggie als Speciaal Vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de VN. De Ruggie Richtlijnen zijn verwerkt in ons beleidsdocument voor mensenrechten. Dit beleid bevat scherpe criteria voor de beoordeling van ondernemingen, landen en instellingen.

Belangrijkste activiteiten in 2015

Onze inspanningen voor mensenrechten concentreerden zich op:

- de formulering van ons langetermijndoel voor mensenrechten;
- het engagement met de farmasector, met onder meer bezoeken aan aandeelhoudersvergaderingen van GlaxoSmithKline en AstraZeneca.

Langetermijndoel mensenrechten

Wij streven naar een langetermijndoel voor mensenrechten. Dat wil zeggen: een doel waaraan we kunnen werken via onze beleggingen en financieringen, en ook door samenwerking met onze belanghebbenden.

Een langetermijndoel voor mensenrechten is wezenlijk anders dan voor klimaat. Bij klimaat gaat het om één duidelijk aanwijsbaar doel: stoppen met de uitstoot van broeikasgassen. Bij mensenrechten zijn er veel verschillende doelen, van het tegengaan van kinderarbeid en wapens tot bevordering van persvrijheid.

Eén thema

Voor het langetermijndoel mensenrechten moesten we daarom een keuze maken. Een keuze uit de vele mensenrechtenthema's die allemaal belangrijk zijn. Dat was geen gemakkelijke opgave. We hebben ons daarbij laten leiden door de volgende overwegingen:

- Het thema moet aansluiten bij onze rol als bank. Dat wil zeggen: bij onze rol als financier en belegger.
- We moeten echt een verschil kunnen maken als het op dit thema aankomt.
- Er zijn al bewegingen gaande rond het thema. Onze bijdrage kan die bewegingen omzetten in concrete resultaten.

- Het thema biedt financiële instellingen de mogelijkheid aan te haken. Door het thema samen met anderen – in elk geval samen met andere financiële instellingen – in te vullen, komt het doel sneller binnen bereik.
- Onze klanten en andere belanghebbenden vinden het thema belangrijk.
- Het thema sluit aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Leefbaar loon

Op basis van al deze overwegingen zijn wij van plan “leefbaar loon” te formuleren als langetermijndoel voor mensenrechten. Leefbaar loon staat wereldwijd in de belangstelling. Het was bijvoorbeeld een prominent thema tijdens de grootste conferentie ooit over mensenrechten en het bedrijfsleven in november in Genève. Ook het Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen en het Global Compact van de VN organiseerden conferenties over dit onderwerp.

Met een leefbaar loon kunnen werknemers en hun gezinnen voorzien in al hun basisbehoeften, zoals huisvesting, voeding, zorg en scholing. In armere landen is dit een groot knelpunt. Maar ook in rijkere landen is een leefbaar loon voor veel mensen een droom. Een leefbaar loon helpt tevens kinderarbeid en ongelijkheid terug te dringen.

Kledingindustrie

In veel sectoren en productieketens wordt geen leefbaar loon betaald. We willen natuurlijk graag dat het leefbare loon in alle sectoren gemeengoed wordt. Werken daaraan is voor ons echter wat ver gegrepen. Daarom beginnen we in de kledingindustrie: we willen ervoor zorgen dat het aantal werknemers met een leefbaar loon daar toeneemt.

De kledingindustrie heeft een grote keten van toeleveranciers in lagelonenlanden. Daarom is leefbaar loon hier heel relevant. Ook onze klanten vinden dit een belangrijk aandachtspunt: wij krijgen bijvoorbeeld regelmatig vragen van hen over de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen in kledingbedrijf H&M.

Impact meten

In 2015 hebben we dit thema verder onderzocht. We hebben nog niet bepaald welk doel we eraan willen koppelen. En ook niet hoe we dat gaan meten. Dat gaan we in 2016 doen met behulp van externe belanghebbenden en experts. Er bestaat nog geen methodiek om het aandeel leefbaar loon in de kledingindustrie te meten. Daarom werken wij samen met dr. Karen Maas, Academic Director Impact Centre Erasmus. Zij is gepromoveerd op methoden om impact te meten. Daarom helpt zij mee om een betrouwbare methodiek voor ons te ontwikkelen.

Planning

Wij streven ernaar deze methodiek in 2016 af te ronden. Dan willen we een nulmeting van de kledingbedrijven uitvoeren. Ook gaan wij onze stakeholders raadplegen over dit mogelijke langetermijndoel.

Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties

Met ons langetermijndoel mensenrechten geven wij ook invulling aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals (SDG) van de Verenigde Naties). Die zijn in september 2015 aangenomen. De ASN Bank heeft in 2014 het convenant *Charter on the role of business, civil society and cross-sector partnerships in the Post-2015 Development Agenda* ondertekend. Daarmee hebben we beloofd ons in te zetten voor de nieuwe ontwikkelingsdoelen. Met de leefbaarloondoelstelling maken we deze belofte concreet.

Engagement met de farmasector

Medicijnen zijn essentieel voor een verantwoorde gezondheidszorg. Farmaceutische ondernemingen zijn dan ook onmisbaar voor de gezondheid en het welzijn van mensen, ook in de duurzame wereld van morgen. Daarom beleggen de ASN Beleggingsfondsen in deze sector.

Het duurzaamheidsbeleid van farmabedrijven is goed op orde. In de praktijk gaat er echter veel mis bij de uitvoering van dat beleid. We vinden de sector zo belangrijk dat we erin blijven beleggen. Maar we vinden het noodzakelijk de misstanden aan te pakken. Daarom hebben wij besloten intensief engagement te voeren met ondernemingen in de farmasector.

In 2015 hebben we daartoe engagement gevoerd met twee farmabedrijven uit ons beleggingsuniversum: GlaxoSmithKline en AstraZeneca. In april en mei bezochten we hun aandeelhoudersvergaderingen en stelden daar kritische vragen. Als vervolg hierop gingen we in oktober in gesprek met functionarissen van deze bedrijven.

Bescherming van consumenten

De centrale vraag tijdens deze gesprekken is telkens: hoe brengt het bedrijf zijn beleid in de praktijk om misstanden te voorkomen? De gesprekken concentreren zich op vier gebieden die bijdragen aan de bescherming van consumenten:

- Ethisch handelen: hoe gaat de onderneming om met corruptie en omkoping? Hoe is ethisch handelen ingebed in de bedrijfsvoering?
- Beloning van bestuur en verkoopmedewerkers: hoe en op welke onderdelen worden zij beoordeeld en beloond?
- Verantwoorde marketing: hoe zorgt het bedrijf ervoor dat medicijnen in de markt worden gezet voor de juiste doeleinden en op eerlijke wijze?
- Veilige medicijnen dankzij verantwoorde testprocedures, productie en distributie.

Doel van de gesprekken

Wij streven ernaar dat het gedrag van farmabedrijven meer ten dienste van patiënten en consumenten komt te staan. Tevens willen we dat farmabedrijven eerlijk worden over misstanden en daarover in gesprek gaan. We willen dat zij zich inspannen om misstanden te voorkomen en gedupeerden te compenseren.

Planning

In 2015 hebben we engagement gevoerd met GlaxoSmithKline en AstraZeneca. In 2016 komen daar Novo Nordisk en Novartis bij. We gaan dan ook andere farmabedrijven in ons beleggingsuniversum benaderen. In 2018 evalueren we onze aanpak.

Inspiratie

We hopen andere financiële instellingen te inspireren om soortgelijke kritische vragen aan farmabedrijven te gaan stellen. Daarom heeft onderzoeksbureau Sustainalytics, in opdracht van de ASN Bank, de vijftien grootste farmabedrijven tegen het licht gehouden. Begin 2016 is dit rapport gepubliceerd.

[Hier vindt u meer informatie en het rapport van Sustainalytics](#)

Activiteiten mensenrechten

Wat deden we in 2015 op het gebied van mensenrechten? Een greep uit de activiteiten.

4th UN Forum on Business and Human Rights

De ASN Bank was aanwezig bij het vierde forum van de Verenigde Naties – het grootste ooit – over het bedrijfsleven en mensenrechten. Dit vond plaats in Genève. [Lees verder.](#)

Te gast bij BNR Nieuwsradio

Hansje van der Zwaan, mensenrechtenspecialist van de ASN Bank, was op 23 oktober te gast bij BNR Nieuwsradio in het programma *Zakendoen met*. Ze gaf haar visie op de rol van het bedrijfsleven bij de verbetering van mensenrechten. [Luister naar een fragment.](#)

Nobelprijswinnaar Kailash Satyarthi te gast

Op 24 oktober vond ons jaarlijkse evenement MorgenVandaag plaats in de Westergasfabriek in Amsterdam. Eregast was Nobelprijswinnaar Kailash Satyarthi. Hij vertelde over zijn missie: de bevrijding van kindslaven en werkende kinderen. Meer dan duizend klanten en andere belangstellenden waren daarbij aanwezig. [Lees meer](#).

Handtekeningenactie PAX tegen kernwapens

Wij riepen onze klanten op hun handtekening te zetten onder het burgerinitiatief van PAX om het verbod op kernwapens in Nederland op de politieke agenda te krijgen. Op 29 september bood PAX de benodigde veertigduizend handtekeningen aan de Tweede Kamer aan. [Lees meer](#).

Human Rights Weekend

Wij steunden het Human Rights Weekend in februari in De Balie in Amsterdam. Met dit weekeind brengt Human Rights Watch jaarlijks mensenrechten onder de aandacht bij een breed publiek. Op onze uitnodiging waren 250 klanten aanwezig bij een exclusieve vertoning van CITIZENFOUR, de documentaire over klokkenluider Edward Snowden.

Tekenen tegen kinderarbeid

In Turkije werken hele gezinnen met jonge kinderen op de hazelnootplantages. Veel hazelnoten worden verwerkt in chocolade en chocopasta. Ook de chocolade daarin komt tot stand met kinderarbeid: in Ivoorkust en Ghana werken meer dan twee miljoen kinderen op cacaoplantages. Ter gelegenheid van de Internationale Dag van de Rechten van het Kind (20 november) vroegen wij klanten de chocolade-industrie op te roepen haar verantwoordelijkheid te nemen. Eind 2015 hadden meer dan 18.400 mensen getekend. [Lees meer](#).

Dé eerlijke Sweater

Met steun van de ASN Bank liet Solidaridad zien dat het mogelijk is een fairtrade-trui te maken. Dat wil zeggen: een trui van verantwoord geteelde katoen die op een duurzame manier, zonder kinderarbeid is geproduceerd. Het project kreeg aandacht in het tv-programma *De slag om de klerewereld* van presentator Teun van de Keuken, dat de ASN Bank sponsorde. Na berichten in *Ideaal* en op *Voordewereld* van morgen.nl bestelden maar liefst 1500 ASN-klanten een exemplaar van Dé eerlijke Sweater. [Lees meer](#).

ASN Foundation

De ASN Foundation doneerde geld aan diverse projecten in het kader van mensenrechten. Bijvoorbeeld het project *Meisjes veilig naar school in Mozambique* van ActionAid. 29% van de meisjes in Mozambique is op school wel eens geconfronteerd met een vorm van geweld, van ongewenste intimiteiten tot verkrachting. Dat is een van de belangrijkste redenen dat meisjes niet naar school gaan. De ASN Foundation helpt ActionAid om geweld op scholen in Mozambique terug te dringen en meisjes te stimuleren op school te blijven.

En verder...

Maakten we de opleiding van verloskundigen – en daarmee veiliger bevallingen – mogelijk in Oeganda en Tanzania. Dat deden we samen met Amref Flying Doctors. [Lees verder](#).

[Sponsorden we de documentaire Kinderarbeid en hazelnoten; 5 jaar later van Mehmet Ülger.](#)

[Sponsorden we Movies that Matter, het jaarlijkse filmfestival van Amnesty International.](#)

[Vroegen we klanten mee te denken over ons standpunt over privacy in verband met de beleggingen in onder meer de telecomsector.](#)

[Vroegen we aandacht voor honger en het belang van duurzame voedselproductie tijdens de talkshow ASN Live in Almere op 9 september.](#)

Sponsorden we de Complimentenmachine, die op Nederlandse basisscholen zorgt voor een positieve schoolcultuur en pesten helpt tegengaan.

Kregen wij weer een vermelding in de Hall of Fame van het rapport *Don't bank on the bomb* van PAX.

4th UN Forum on Business and Human Rights

Van 16 tot en met 18 november vond in Genève het vierde forum van de Verenigde Naties – het grootste ooit – over het bedrijfsleven en mensenrechten plaats. Onder de tweeduizend deelnemers uit de hele wereld bevond zich Charlotte Scheltus, mensenrechtenspecialist van de ASN Bank.

Ruggie Richtlijnen

Onderwerp van gesprek was de vraag in hoeverre ondernemingen de Ruggie Richtlijnen hebben ingevoerd. Dit zijn richtlijnen over de verantwoordelijkheden van ondernemingen voor mensenrechten. Zij vormen de basis van het mensenrechtenbeleid van de ASN Bank.

Kledingindustrie

Speciale aandacht ging uit naar misstanden in de kledingindustrie, zoals kinder- en dwangarbeid, lage lonen – en in verband daarmee de verplaatsing van productie van Azië naar Afrika – en onveilige arbeidsomstandigheden. Wij hoorden van ondernemingen als H&M en Primark hoe zij deze misstanden willen aanpakken. H&M bevindt zich in het ASN Beleggingsuniversum. Klanten stellen ons daar regelmatig vragen over. Wij zien H&M als een voortrekker in de kledingsector. Het toont hoe kledingbedrijven verantwoord met mensenrechten en milieu kunnen omgaan.

Meten van sociale impact

Een ander belangrijk onderwerp was (meting van) de sociale impact van ondernemingen. Dat wil zeggen: wat is hun maatschappelijke meerwaarde voor hun klanten, voor hun eigen werknemers en die van bedrijven in hun keten, en voor de gemeenschappen waar zij zijn gevestigd? Momenteel wordt alleen gemeten of ondernemingen mensenrechtenbeleid hebben en toezeggingen doen.

Platforms mensenrechten

Onze rol als aanjager van duurzaamheid geven wij mede vorm door deel te nemen aan debatten, platforms en andere initiatieven. Dat gebeurt vooral op het gebied van onze drie duurzaamheidspijlers. In 2015 namen wij deel aan de volgende platforms op het gebied van mensenrechten.

Beleggersverklaring over conflictgrondstoffen

Op 13 mei drongen 24 duurzame beleggingsinstellingen bij het Europese Parlement (EP) aan op strengere regels voor conflictgrondstoffen. Zij gaven aan teleurgesteld te zijn over de regels die het International Trade Committee (INTA) van het EP had voorgelegd voor de stemming op 20 mei. De beleggers vroegen het EP als eis te stellen dat alle ondernemingen die conflictgrondstoffen op de Europese markt brengen, in ruwe vorm of in producten, transparant zijn over de herkomst ervan. Ook de ASN Bank ondertekende de verklaring. Het EP heeft inmiddels gevraagd om een verplicht monitoringsysteem voor de hele keten van conflictgrondstoffen.

Global Compact

Het Global Compact is een initiatief van de Verenigde Naties om ondernemingen te stimuleren tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu en corruptie in hun beleid op te nemen en uit te laten voeren.

Algemeen directeur Ewoud Goudswaard: “De ASN Bank heeft in 2007 het Global Compact ondertekend als uitdrukking van haar decennialange en voortdurende betrokkenheid bij de tien doelstellingen van dit internationale VN-initiatief. Die betrokkenheid is nog onverminderd aanwezig. Dit verslag laat zien hoe we daar in 2015 invulling aan hebben gegeven.”

Principles for Responsible Investment (PRI)

In 2010 ondertekenden wij de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties. Deze uitgangspunten zijn in 2006 geïntroduceerd als verzameling vrijwillige *best practice*-normen voor vermogensbezitters en -beheerders die in hun beleggingsproces rekening willen houden met milieu, maatschappij en goed bestuur (in het Engels ESG: *environmental, social and governance*).

De PRI bieden beleggers een platform om samen – en daarmee met meer invloed – de dialoog aan te gaan met ondernemingen. In dit kader deden wij in 2014 en 2015 mee aan een engagementtraject over de arbeidsrechten in de keten van voedingsbedrijven. Leden kunnen ook samen agendapunten indienen op aandeelhoudersvergaderingen, zogenaamde *shareholder resolutions*, bijvoorbeeld over klimaat en mensenrechten.

Wij rapporteerden in 2015 aan PRI. De rapportages hebben het doel transparant te zijn over de manier waarop ESG-factoren onderdeel vormen van onze bedrijfsvoering, en hoe ze terugkomen in ons beleid, onze procedures en de afspraken met de beheerders die volgens ons duurzaamheidsbeleid werken.

Klimaat

Wereldwijd is inmiddels geaccepteerd dat de uitstoot van broeikasgassen, vooral CO₂ (koolstofdioxide), de huidige snelle opwarming van de aarde veroorzaakt. Deze klimaatverandering heeft een negatieve invloed op de natuur en het welzijn van mensen. Overstromingen, langdurige perioden van droogte en andere weersextremen kunnen leiden tot regionale voedselonzekerheid en ontheemding van grote groepen mensen. Er komen vluchtelingenstromen op gang waardoor vrede, openbare orde en veiligheid in gedrang kunnen komen. De delen van de wereld waar nu al armoede heerst, worden het hardst getroffen.

Netto CO₂-neutraal

Om de opwarming af te remmen moet de wereld uiterlijk in 2030 een omslag in de uitstoot bereiken. Daarna moet er zo snel mogelijk, maar zeker rond 2050, een netto CO₂-neutrale situatie zijn ontstaan. Dat wil zeggen dat er geen extra CO₂ meer in de atmosfeer komt. Dat was de conclusie van *The Emissions Gap Report 2015* van het United Nations Environment Programme (UNEP).

Ambitie ASN Bank: klimaatneutraal in 2030

De ASN Bank wil daarin het voortouw nemen door als bank een maximale bijdrage te leveren aan het verminderen van de uitstoot. Daarom hebben wij een langetermijndoel vastgesteld: al onze financieringen en beleggingen (bancaire activiteiten) moeten in 2030 volledig netto klimaatneutraal zijn. Wij realiseren ons dat de impact van de ASN Bank op het klimaat beperkt is. Daarom dagen wij met ons klimaatdoel andere financiële instellingen uit ons voorbeeld te volgen.

Belangrijkste activiteiten in 2015

Het hoogtepunt van onze inspanningen voor het klimaat was de oprichting van het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF). Dat gebeurde op initiatief van de ASN Bank. Elf Nederlandse financiële instellingen ontwikkelen in PCAF samen methoden om de klimaatimpact van hun beleggingen en financieringen te meten.

SNS Bank klimaatneutraal

Wij zijn verheugd dat onze aandeelhouder, SNS Bank, ook heeft besloten in 2030 netto klimaatneutraal te zijn. Niet alleen met haar bedrijfsvoering, maar vooral via de activiteiten die zij financiert. Daarom heeft zij de methodiek van de ASN Bank overgenomen. SNS Bank heeft ook de Montréal Carbon Pledge ondertekend en is lid van PCAF.

Langetermijndoel klimaat

De ASN Bank wil een maximale bijdrage leveren aan vermindering van broeikasgassen. Daarom stellen wij ons tot doel dat al onze financieringen en beleggingen (bancaire activiteiten) in 2030 volledig netto klimaatneutraal zijn. Wat houdt dat in?

Broeikasgassen

Zes broeikasgassen, waaronder CO₂, ozon en methaan, dragen bij aan het broeikaseffect. We vinden dat we medeverantwoordelijk zijn voor de uitstoot van deze broeikasgassen door ondernemingen en projecten die we financieren of waarin we beleggen. Die verantwoordelijkheid willen we in één cijfer uitdrukken. Daarom rekenen we de uitstoot van de verschillende broeikasgassen op basis van internationale standaarden om in CO₂-equivalenten. Wanneer we in deze tekst spreken over CO₂-uitstoot, gaat het dus om CO₂-equivalenten.

CO₂-winst gelijk aan CO₂-verlies

In 2030 moet de CO₂-uitstoot van onze beleggingen en financieringen volledig worden gecompenseerd door beleggingen en financieringen die de CO₂-uitstoot verminderen of vermijden. Anders gezegd: als de CO₂-winst gelijk is aan het CO₂-verlies, hebben we het doel volledig behaald.

Strategie

Wij realiseren de vermindering van de CO₂-uitstoot van onze bancaire activiteiten als volgt:

- We beleggen niet in de winning, productie en raffinage van fossiele grondstoffen en het gebruik hiervan om energie op te wekken.
- Als het gaat om de energiesector financieren we alleen energie uit hernieuwbare energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie.
- Ook financieren we energiebesparing, energiezuinige gebouwen en energie-efficiëntie.
- We mijden beleggingen in bedrijven die veel energie gebruiken. We geven de voorkeur aan ondernemingen die hun energiegebruik beperken.

Hoe pakken we dat aan?

Al sinds 2007 berekenen we de CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Aandelenfonds. Nu hebben we een methodiek ontwikkeld om de CO₂-uitstoot van al onze beleggingen en financieringen te berekenen. Dat hebben we samen gedaan met Ecofys, een vooraanstaand consultancybedrijf op het gebied van duurzame energie en klimaat. Met behulp van deze methodiek rekenen we sinds 2011 uit in hoeverre we ons langetermijndoel realiseren. Daarbij maken we onderscheid tussen de beleggingen en financieringen van de ASN Bank en het overige beheerde vermogen.

Nieuw in 2015

- In 2015 hebben we de methodiek verder verbeterd. Op basis van deze methodiek hebben we onze klimaatimpact over 2015 berekend. Om een vergelijking mogelijk te maken hebben we ook de cijfers over 2014 opnieuw berekend met de verbeterde methodiek.
- De kwaliteit van de data is verbeterd. Vooral over CO₂-besparing zijn er in 2015 betere data beschikbaar gekomen. Wij gaan altijd uit van een conservatieve aanname. Dankzij de nieuwe, specifieke data is de CO₂-besparing door duurzame-energieprojecten en *green bonds* groter geworden dan eerder berekend. Dat is ook meegenomen in de herberekening over 2014.
- De invulling van "Overig beheerd vermogen" is aangepast. In het verslag over 2014 rapporteerden we daar de cijfers van alle ASN Beleggingsfondsen en Energiefonds Overijssel. Per 2015 zijn ook de beleggingen van ASN Vermogensbeheer meegenomen in de berekening.

Gerealiseerd deel van de klimaatneutraaldoelstelling

	ASN Bank	Overig beheerd vermogen	Netto
2014 Winst	168	118	286
gerapporteerd Verlies	484	150	634
Gerealiseerd	34,7%	78,7%	45,1%
2014 Winst	253	103	356
herberekening Verlies	478	173	651
Gerealiseerd	53,0%	59,4%	54,7%
2015 Winst	331	122	453
Verlies	441	199	640
Gerealiseerd	75,1%	61,2%	70,8%

Toelichting

Doordat de kwaliteit van de data is verbeterd, kunnen we met grotere zekerheid zeggen hoever we zijn in het behalen van onze ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn. We hebben in 2014 uiteindelijk fors meer CO₂-winst behaald dan we vorig jaar aannamen. In 2015 is de klimaatneutraliteit toegenomen van 54,7% (herberekend) tot 70,8%.

Dat was vooral te danken aan de extra beleggingen in *green bonds* (groene obligaties) en financiering van duurzame-energieprojecten. Bovendien is de CO₂-uitstoot van de woningfinancieringen in de portefeuille van de ASN Bank verlaagd. Dit komt doordat we bij de berekeningen actuelere emissiefactoren voor aardgas en elektriciteit konden gebruiken.

Verbeterde berekening CO₂-winst en -verlies

We verbeteren voortdurend de methodiek waarmee we de CO₂-winst-en-verliesrekening opstellen, en de kwaliteit van de data die we daarbij gebruiken. Dat heeft in de loop van 2015 geleid tot aanpassingen van zowel de methodiek als de data.

Staatsobligaties

We scherpten de methodiek om de CO₂-voetafdruk van staatsleningen te berekenen verder aan. Eerder tellen we alleen ons aandeel in de scope 1- en scope 2-emissies mee. Dat wil zeggen: de directe en indirecte uitstoot van broeikasgassen door eigen activiteiten van nationale overheden.

De aangescherpte methodiek voegt hier de scope 3-emissies van staatsleningen aan toe. Dit is de uitstoot van broeikasgassen in de keten, bijvoorbeeld als een overheid wegen en bruggen laat bouwen. We hanteren hierbij het *follow the money*-principe. Daardoor worden de emissies die staatsleningen veroorzaken, realistischer en specifiekere weergegeven.

Datakwaliteit

Om de CO₂-winst-en-verliesrekening op te stellen, werken we met aannames en met gegevens die ondernemingen en instellingen aanleveren. De uitkomst van de berekeningen is daarom niet gegarandeerd. De kwaliteit van de data wordt echter steeds beter en we monitoren deze kwaliteit voortdurend. Ook scherpen we de methodiek steeds aan. Zo vergroten we de betrouwbaarheid van de CO₂-winst-en-verliesrekening.

De afgelopen jaren hebben we al een goede inschatting kunnen maken van de CO₂-winst en -verlies van alle uitzettingen op onze balans. Zo konden we voor 2014 de CO₂-winst-en-verliesrekening berekenen op basis van sectorgemiddelden en specifieke data van bedrijven.

In 2015 is de datakwaliteit voor een groot deel van de uitzettingen verder verbeterd. Steeds meer bedrijven en sectoren rapporteren over hun CO₂-voetafdruk. Daardoor zijn er nu betrouwbaardere data voor een deel van de uitzettingen op de bankbalans. We konden data per onderneming gebruiken in plaats van een sectorgemiddelde, vooral waar het CO₂-winst betrof.

Activiteiten klimaat

In 2015 werkten we hard aan onze klimaatambitie, de oprichting van het Platform Carbon Accounting Financials en de voorbereidingen voor de klimaatconferentie in Parijs. Een greep uit de andere acties op het gebied van klimaat.

Strategieplatform Banken en Verzekeraars

Op 4 en 5 november vond het Strategieplatform Banken en Verzekeraars plaats. Ewoud Goudswaard, algemeen directeur van de ASN Bank, sprak daar over het klimaat en de cruciale rol van banken bij de aanpak van het klimaatprobleem. Hij besprak hoe de ASN Bank op weg is om in 2030 volledig klimaatneutraal te zijn. Ook riep hij de financiële sector op zijn verantwoordelijkheid te nemen voor het klimaat en de Montréal Pledge te onderschrijven. Hij benadrukte het belang om de uitstoot van broeikasgassen van beleggingen en financieringen mee te nemen bij de besprekingen tijdens de klimaatconferentie in Parijs in december.

[Hier leest u de toespraak van Ewoud Goudswaard over klimaatsolidariteit.](#)

Mogelijkheden Energiebespaarlening uitgebreid

Woningen energiezuinig maken levert belangrijke energiebesparingen op. Huiseigenaren kunnen isolerende maatregelen nemen en zuinige apparatuur voor verwarming en elektriciteit laten installeren. Om particuliere huiseigenaren te helpen deze maatregelen te financieren, heeft de overheid de Energiebespaarlening in het leven geroepen.

Sinds de zomer staat deze lening ook open voor verenigingen van eigenaren. Tevens is het percentage van de lening dat voor zonnepanelen mag worden gebruikt, vergroot. Via onze website en het klantenmagazine Ideaal brachten wij de lening onder de aandacht.

De Energiebespaarleningen worden verstrekt uit het Nationaal Energiebespaarfonds van € 300 miljoen. Dit bedrag is bijeengebracht door de Rabobank, de ASN Bank en het Rijk.

Bijdrage aan duurzame ambitie van Vlieland

Vlieland heeft samen met de andere Waddeneilanden de duurzame lat hoog gelegd: hun ambitie is om in 2020 energieneutraal te zijn. Een belangrijke stap voor Vlieland was de forse verduurzaming van sportcomplex Flidunen. Op vrijdag 17 april werd het verbouwde sportcomplex officieel geopend. De ASN Bank heeft via Urgenda bijgedragen aan de aanschaf van de zonnepanelen voor Flidunen.

284 zonnepanelen op het Amstelveen College

In mei kreeg het gloednieuwe gebouw van het Amstelveen College 284 zonnepanelen op zijn dak. Die gaan de middelbare school, die bijna 1600 leerlingen telt, voorzien van elektriciteit. Honderd panelen zijn gefinancierd door crowdfunding via ZonnepanelenDelen. De ASN Bank heeft een lening van € 75.000 verstrekt voor de overige panelen. Dit was de eerste financieringsovereenkomst van ZonnepanelenDelen met een bank.

ASN Foundation

De ASN Foundation doneerde geld aan diverse projecten in het kader van klimaat. Bijvoorbeeld het project *Duurzame landbouw in de Sahel* van Stichting Aman-Iman (water is leven) in Inadougoum, Niger. De klimaatverandering komt hard aan in dit land en leidt regelmatig tot grote droogte. Het project zorgt voor voldoende irrigatiewater in Inadougoum, zodat boeren het hele jaar landbouw kunnen bedrijven. Doelstellingen van het project zijn onder meer betere en frequentere oogsten, meer diversiteit van gewassen en vruchtbaardere grond. Dat leidt tot gezondere voeding voor de mensen en afname van veesterfte.

Platform Carbon Accounting Financials

De ASN Bank initieerde de oprichting van het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF). Daarbij sloten zich elf Nederlandse financiële instellingen aan. Zij gaan de methoden om de klimaatimpact van hun beleggingen en financieringen te meten, samen verder ontwikkelen. De leden van het platform zijn: ABN AMRO, ACTIAM, APG, ASN Bank, FMO, MN Services, PGGM, SNS Bank, Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT), Stichting Pensioenfonds van de Metalektro (PME) en Triodos Bank.

Dutch Carbon Pledge

Piet Sprengers, hoofd Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek van de ASN Bank en voorzitter van PCAF, maakte dit op 28 november bekend. Dat deed hij door namens de betrokken financiële instellingen de Dutch Carbon Pledge te overhandigen aan staatssecretaris Sharon Dijksma van Infrastructuur en Milieu. De overhandiging vond plaats in de "klimaatrein" op weg naar de klimaatconferentie in Parijs.

Klimaatconferentie in Parijs

De klimaatconferentie in Parijs was op klimaatgebied het hoogtepunt van 2015. De ASN Bank werd in Parijs vertegenwoordigd door Ewoud Goudswaard, algemeen directeur, Piet Sprengers, hoofd Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek, en zijn collega, klimaatspecialist Jeroen Loots. Zij brachten het belang van een ambitieuze klimaatdoelstelling voor financiële instellingen over het voetlicht.

Zo sprak Piet Sprengers tijdens een bijeenkomst met CEO's en specialisten van Nederlandse financiële instellingen op 4 december in het Netherlands Climate Pavillion. De bijeenkomst werd georganiseerd door PCAF.

Startschot

Piet Sprengers en Jeroen Loots waren positief over de uitkomst van het Klimaatakkoord. Zij benadrukten dat het een begin is, maar wel een hoopvol begin.

“Het is vooral een startschot”, aldus Piet Sprengers. “We gaan nu echt beginnen met maatregelen. En we moeten heel snel aan de slag om op tijd de eindstreep te halen. Als je alle toezeggingen van landen om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen optelt, dan stijgt de temperatuur namelijk nog steeds ongeveer 2,5 graden. De uitstoot moet al na 2020 drastisch afnemen om ook maar enigszins op 1,5 graden uit te komen. Kortom, er is werk aan de winkel!”

Platforms klimaat

Onze rol als aanjager van duurzaamheid geven wij mede vorm door deel te nemen aan debatten, platforms en andere initiatieven. Dat gebeurt vooral op het gebied van onze drie duurzaamheidspijlers. In 2015 initieerden we de oprichting van het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF). Verder namen wij deel aan de volgende platforms op het gebied van klimaat.

Montréal Carbon Pledge

De ASN Bank heeft de Montréal Carbon Pledge ondertekend. Daarmee verplichten we ons om jaarlijks de CO₂-voetafdruk van onze portefeuille beleggingen en financieringen te meten en openbaar te maken.

De Montréal Carbon Pledge is op 25 september 2014 gelanceerd op initiatief van de Principles for Responsible Investment (PRI) en het United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI). Inmiddels hebben ruim 120 beleggingsinstellingen met meer dan 10 biljoen US-dollar onder beheer de Montréal Carbon Pledge ondertekend. Daarmee formaliseren zij dat zij zich hebben vastgelegd om de doelstellingen van de Portfolio Decarbonization Coalition te behalen. Deze coalitie spoort beleggingsinstellingen aan de CO₂-voetafdruk van hun portefeuille te meten, publiceren en verkleinen.

Klimaatcoalitie

Sinds 2014 is de ASN Bank aangesloten bij de Nederlandse Klimaatcoalitie. Dit samenwerkingsverband is een initiatief van MVO Nederland, Klimaatverbond Nederland en Stichting Natuur & Milieu in samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De bedrijven, overheden, publieke instellingen en maatschappelijke organisaties in de coalitie nemen initiatieven om te werken aan een klimaatneutrale samenleving.

Banking Technical Working Group van het Portfolio Carbon Initiative

Het Portfolio Carbon Initiative is een initiatief van UNEP FI, het Green House Gas Protocol, het World Resources Institute en het 2 Degrees Investing Initiative. Momenteel onderzoekt het Portfolio Carbon Initiative de mogelijkheid van een internationale klimaatmeetlat voor bankportefeuilles. De leden van UNEP FI zijn uitgenodigd om bij te dragen aan dit onderzoek via de Banking Technical Working Group. De ASN Bank neemt deel aan deze werkgroep. Wij delen onze doelstelling en klimaatambitie, onze ervaringen en methodiek. Zo dragen we bij aan de ontwikkeling van een Green House Gas Protocol Scope 3 categorie 15 – dat wil zeggen, een protocol voor het meten van broeikasgassen van investeringen in de breedste zin van het woord – voor de financiële sector, specifiek voor banken.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is “... de variatie van levende organismen van elke afkomst, inclusief onder meer ecosystemen op land, in de zee en in andere wateren, en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken. Dit houdt in: diversiteit van soorten, tussen soorten, en van ecosystemen.” Dit is de definitie van de Convention on Biological Diversity (CBD). Nederland heeft, samen met 186 andere landen, in 1992 dit verdrag in Rio de Janeiro ondertekend.

Biodiversiteit is essentieel

Ecosystemen leveren veel zaken die voor ons leven essentieel zijn, zoals schoon water, voeding, leefomgeving, brandstof, bouwmaterialen, medicijnen, zuurstof, voedingsstoffen, waterzuivering, bescherming tegen erosie, zon en schadelijke straling, bestuiving en recreatie.

Wereldwijd is er sprake van verlies aan biodiversiteit. Jaarlijks verdwijnen er tweehonderd tot tweeduizend soorten, voornamelijk door toedoen van de mens. De belangrijkste oorzaak is landbouw, op afstand gevolgd door klimaatverandering, bosbouw, fragmentatie van ecosystemen, infrastructuur en waterverontreiniging.

Belangrijkste activiteiten in 2015

Wij sluiten ons aan bij de visie van de CBD: “In 2050 is de biodiversiteit hersteld en in balans en wordt zij met wijsheid gebruikt. Zo houdt zij een gezonde, leefbare planeet in stand en levert voordelen die voor iedereen essentieel zijn.”

Omdat we onze verantwoordelijkheid nemen voor biodiversiteit, zijn we bezig een langetermijndoel voor biodiversiteit te formuleren. In 2015 zetten we grote stappen in de ontwikkeling van de methodiek en strategie voor dit doel.

Langetermijndoel biodiversiteit

Ons langetermijndoel voor biodiversiteit moet ervoor zorgen dat onze financieringen en beleggingen een zo groot mogelijke positieve invloed hebben op de biodiversiteit. Daarmee willen we een voorbeeld zijn voor andere financiële instellingen. Aan dit doel gaan we samen met andere organisaties werken.

In 2015 was ons langetermijndoel voor biodiversiteit nog niet geformuleerd. Net als bij mensenrechten was dit een lastiger opgave dan verwacht. Dat komt vooral doordat er een brede kloof zit tussen de wetenschap op gebied van biodiversiteit en de praktijk van een bank. Wel hebben we stappen gezet om een methodiek te ontwikkelen.

Hoe doen we dat?

De eerste stap is te komen tot een nulmeting van onze impact op de biodiversiteit. De meeteenheid zijn hectares met een gezonde biodiversiteit. Maar we zijn er niet zeker van of dat de beste manier is. Om dat te onderzoeken hebben we in november een eerste testmeting uitgevoerd. Die heeft geleid tot verschillende aanpassingen in de methodiek.

Als test maten we de impact van onze beleggingen en financieringen in vijf sectoren met een grote invloed op de biodiversiteit: staatsobligaties, duurzame-energieprojecten, papier- en pulpondernemingen, kledingondernemingen, voedingsondernemingen en hypotheek (ofwel de woningen waarvan de ASN Bank de hypotheek financiert). Voor deze metingen gebruiken we gegevens uit een openbare database.

Ook voor dit langetermijndoel geldt dat we hopen dat andere financiële instellingen ons voorbeeld gaan volgen. We gaan onze methodiek dan ook straks voor iedereen beschikbaar stellen.

Strategie

Als de methodiek duidelijk en werkbaar is en we ons langetermijndoel geformuleerd hebben, kunnen we onze strategie bepalen. Deze zal erop gericht zijn het verlies aan biodiversiteit dat onze beleggingen en financieringen veroorzaken, te verminderen en compenseren.

Vermindering is mogelijk door:

- uitsluiting van activiteiten met een grote negatieve impact op biodiversiteit;
- engagement met ondernemingen in sectoren met een hoge impact op biodiversiteit waarin we wel willen beleggen of die we financieren.

Compensatie kan bijvoorbeeld plaatsvinden door:

- financiering van en belegging in activiteiten die biodiversiteit bevorderen. Dit zouden bijvoorbeeld projecten van waterschappen kunnen zijn, activiteiten van het Nationaal Groenfonds en obligaties waarmee biodiversiteitsprojecten worden gefinancierd, zoals die van NRW Bank.

Stakeholders

Wij werken met verschillende organisaties samen in dit proces. De belangrijkste zijn CREM, een bureau voor duurzame ontwikkeling, en PRé, dat eco-indicatoren ontwikkelt.

Activiteiten biodiversiteit

Wat deden we in 2015 nog meer om de biodiversiteit te bevorderen?

Boomplantdagen in het Bos van Idealen

We bedankten iedereen die 25 jaar of langer onze klant was, met een cadeau dat past bij onze gezamenlijke idealen: een boom in het Bos van Idealen in het Bentwoud, in het Groene Hart van Holland. Op vrijdag 20 november en vrijdag 4 december plantten enkele honderden klanten zelf "hun" boom: wilde kardinaalsmuts, rode kornoelje, zoete kers, aalbes en fladderiepen vormen een gevarieerd bos. De komende jaren krijgt iedereen die 25 jaar ASN-klant is, een boom in het Bos van Idealen.

Spaarcampagne voor de bijen

Bijen zijn van essentieel belang voor onze voedselvoorziening. Door allerlei oorzaken hebben de bijen het moeilijk. Daarom hielpen we ze door onze spaaractie van half mei tot en met juli te verbinden aan een donatie voor de Bijenstichting. Dankzij ruim honderdduizend ASN-spaarders werd de actie een groot succes: de stichting ontving ruim € 50 duizend om de bijen in Nederland te helpen.

Bovendien veroorzaakte de campagne op sociale media veel "buzz" en aandacht voor de bijen. Via Facebook gaven we meer dan duizend zakjes "bijenzaad" weg; binnen enkele uren waren ze op. We maakten een video die meer dan 23 duizend keer werd bekeken. Er was sprake van ruim 26 duizend interacties (likes, retweets, reacties, delen etc.).

Tegen olie- en gasboringen

Boren naar olie en gas brengt, zeker in kwetsbare gebieden, grote gevaren voor de biodiversiteit met zich mee. Bovendien is het beter voor het klimaat als olie en gas in de bodem blijven. In mei sloten we ons daarom aan bij het wereldwijde protest tegen de boringen van Shell op de Noordpool. We vroegen lezers van onze website de petitie van Greenpeace te ondertekenen. Ook spraken we ons uit voor behoud van de Waddenzee en dus tegen het boren naar gas in dit natuurgebied.

Plastic Whale

Op woensdag 11 maart werd tijdens de Hiswa in Amsterdam de Plastic Whale geïntroduceerd die de ASN Bank heeft gesponsord en gefinancierd. De sloep is gemaakt van gerecyclede plastic flessen. Hij wordt ingezet om plastic uit de Amsterdamse grachten te vissen.

Voor de Wereld van Vandaag

Het vrijwilligerswerk van ASN Bank-medewerkers onder de vlag van Voor de Wereld van Vandaag (VDWVV) stond in 2015 in het kader van biodiversiteit.

ASN Foundation

De ASN Foundation doneerde geld aan diverse projecten in het kader van biodiversiteit. Bijvoorbeeld het project *Bescherming zeeschildpadden in Suriname* van de Stichting Duurzame Ontwikkeling Nederland Suriname. In de Matapica Wetlands in Suriname werden jarenlang schildpadeieren op grote schaal van het strand geroofd. In maart 2015 werd een pilotproject gestart dat vrijwilligers inzet om de zeeschildpadden van dit kwetsbare gebied te beschermen. Bovendien wordt de lokale gemeenschap duidelijk gemaakt dat de roof en consumptie van eieren niet lonen.

Duurzaam kantoorpand

Begin 2014 ontving het kantoor de milieucertificatie ISO-14001. Na een audit in 2015 bleef deze certificatie gehandhaafd.

Platforms biodiversiteit

Onze rol als aanjager van duurzaamheid geven wij mede vorm door deel te nemen aan debatten, platforms en andere initiatieven. Dat gebeurt vooral op het gebied van onze drie duurzaamheidspijlers. In 2015 namen wij deel aan de volgende platforms op het gebied van biodiversiteit.

Community of Practice Financial Institutions and Natural Capital

In 2014 ging de Community of Practice Financial Institutions and Natural Capital (Financiële Instellingen en Natuurlijk Kapitaal; CoP FiNC) van start. Een CoP is een instrument om mensen te laten leren van elkaars praktijken. In CoP FiNC zijn verschillende financiële instellingen vertegenwoordigd, waaronder banken, verzekeraars, een pensioenfonds, private-equitypartijen en een crowdfunder. De overheid steunt en faciliteert het proces. De veertien deelnemers verkennen nieuwe wegen om natuurlijk kapitaal beter te verankeren in hun beslissingsmodellen en in de proposities voor hun klanten.

Community of Practice Bedrijven & Biodiversiteit

In de Community of Practice Bedrijven & Biodiversiteit (CoP B&B) delen bedrijven kennis en ervaring over de (economische) waardering van biodiversiteit en ecosystemen in hun bedrijfspraktijk. De deelnemers leren in een vaste, besloten groep van elkaars praktijkervaringen. Het doel is samen de groene groei in Nederland te versterken.

Natural Capital Declaration

De Natural Capital Declaration (NCD) is een initiatief van de financiële sector om de natuur financiële waarde toe te kennen. Daarmee kan zij worden geïntegreerd in de bedrijfsvoering. De NCD is mede opgericht door het UNEP Finance Initiative, het samenwerkingsverband tussen financiële instellingen en het milieuprogramma van de Verenigde Naties.

Equator Principles

De ASN Bank volgt de Equator Principles, een kader dat financiële instellingen volgen om milieurisico's van projecten vast te stellen, te beoordelen en te beheren.

Kantoor

We verbeteren de directe duurzaamheidsprestaties van ons kantoor op allerlei manieren. In onze bedrijfsvoering beperken we de CO₂-uitstoot zoveel mogelijk. De uitstoot waarvoor we verantwoordelijk zijn, compenseren we.

Duurzaam kantoorpand

De ASN Bank is gehuisvest in een duurzaam gerenoveerd kantoorpand. De energie is deels afkomstig van de installatie voor zonne-energie op het dak. Eind 2014 namen we een installatie voor warmte-koudeopslag (WKO) in gebruik. Vanwege de vermindering van het energiegebruik die dat oplevert, laten we in 2016 ons EPBD-energielabel opnieuw toetsen.

Het kantoorpand heeft een grijswatercircuit voor het sanitair. In het bedrijfsrestaurant wordt gebruikgemaakt van duurzame producten.

Begin 2014 ontving het kantoor de milieucertificatie ISO-14001. Na een audit in 2015 bleef deze certificatie gehandhaafd.

Belangrijkste milieubelasting

De belangrijkste milieubelasting van ons kantoor wordt gevormd door de CO₂-uitstoot van de (kantoor)activiteiten en het papierverbruik.

	2015	2014	2013	2012	2011
Ton CO ₂ -uitstoot per fte* (scope 1 en 2)	1,14	1,15	1,58	1,38	1,61
kWh elektriciteit per fte	2.285	2.235	2.705	3.139	2.284
m ³ gasequivalenten per vierkante meter	6	7	11	14	13
Papierverbruik per rekening in kilogram	0,29	0,31	0,37	0,28	0,33
m ³ water per fte	5,4	8,8	6,3	6,3	7,8

* fte = full time equivalent = voltijdmedewerker

Uitstoot broeikasgassen

We onderscheiden drie soorten uitstoot van broeikasgassen:

- Scope 1-emissies: de directe uitstoot van broeikasgas door eigen activiteiten.
- Scope 2-emissies: de indirecte uitstoot van broeikasgas van eigen activiteiten, bijvoorbeeld van de opwekking van de elektriciteit die we gebruiken.
- Scope 3-emissies: de uitstoot van broeikasgasemissies in de keten, zoals van het papier dat we gebruiken en van onze financieringen en beleggingen.

Mede dankzij compensatie van de CO₂-uitstoot is het kantoor van de ASN Bank klimaatneutraal voor scope 1 en 2. De kantooractiviteiten zijn klimaatneutraal voor een gedeelte van scope 3.

Terugbrengen netto-uitstoot

Onze kantooractiviteiten leiden tot uitstoot van CO₂ doordat we fossiele brandstoffen gebruiken voor het vervoer van medewerkers, en gas gebruiken via de stadsverwarming. Op verschillende manieren brengen wij de netto-uitstoot van broeikasgassen terug.

Ten eerste wordt al onze elektriciteit op duurzame manier opgewekt. We hebben zonnepanelen op het dak. Onze energieleverancier wekt elektriciteit volledig duurzaam op.

Ten tweede willen we het energieverbruik verminderen, zowel in het kantoorpand als bij het vervoer van medewerkers. Om de CO₂-uitstoot van de gebruikte leaseauto's gemiddeld te laten dalen stellen we jaarlijks scherpere eisen aan hun emissie. Per 2015 was de eis 115 gram per kilometer voor alle nieuwe leasecontracten. Ook onze terughoudendheid tegenover vliegen draagt bij aan een lage CO₂-uitstoot per fte.

Stijging CO₂-uitstoot kantoor

De absolute CO₂-uitstoot (scope 1 en 2) van het kantoor nam in 2015 toe van 153 tot 160 ton CO₂. Dit is toe te schrijven aan de stijging van het aantal medewerkers; per medewerker nam de CO₂-uitstoot licht af. Het energieverbruik voor verwarming daalde dankzij onder meer de warmte-koude-installatie.

Compensatie: Trees for All

Onze resterende CO₂-uitstoot compenseren we door projecten te steunen die een bredere doelstelling hebben dan bescherming van het klimaat. Sinds 2013 doen we dat via het project *Trees for All* in Bolivia.

Vijfjaarsoverzicht verbruik kantoor

Sinds maart 2012 is de ASN Bank gehuisvest in een duurzaam gerenoveerd kantoorpand met EPBD-energielabel A. EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) is de Europese richtlijn energieprestatie gebouwen.

	2015	2014	2013	2012 ⁶	2011
CO₂-uitstoot¹ in tonnen					
CO ₂ -uitstoot (scope 1 en 2)	160	153	183	138	140
Ton CO ₂ -uitstoot (scope 1 en 2) per fte ²	1,14	1,15	1,58	1,38	1,61
CO ₂ -uitstoot scope 3 ³	158	160	-	-	-
Energieverbruik					
kWh ⁴ elektriciteit	320.705	296.999	314.723	314.696	198.126
kWh ⁴ elektriciteit per fte ²	2.285	2.235	2.705	3.139	2.284
m ³ gas ⁵	18.141	21.867	33.903	34.709	27.053
m ³ gas per m ²⁵	6	7	11	14	13
Papierverbruik in kilogram					
Papierverbruik totaal	238.254	244.032	288.276	215.721	249.766
Papierverbruik per rekening	0,29	0,31	0,37	0,28	0,33
Waterverbruik					
m ³ water	754	1.166	786	642	677
m ³ water per fte ²	5,4	8,8	6,3	6,3	7,8
Afval					
Papierafval in ton	12,2	13,6	12,8	19,3	13

- 1 Dit cijfer omvat alle vervoer (woon-werkverkeer en zakelijk verkeer, inclusief auto-, trein-, bus- en vliegverkeer) en verwarming van de ASN Bank.
- 2 Fte (fulltime-equivalent): omgerekend naar aantal voltijdmedewerkers.
- 3 Dit cijfer omvat de CO₂-uitstoot die samenhangt met het papiergebruik, afval en watergebruik. Wij berekenen dat sinds 2014. Het cijfer over 2014 is in 2015 aangepast. Hierna leest u de toelichting.
- 4 Het verbruik van elektriciteit wordt uitgedrukt in kWh (kilowattuur). 1 kWh is gelijk aan 0,0036 gigajoule.
- 5 Het pand maakt gebruik van stadsverwarming, wat wordt uitgedrukt in gigajoules. Deze gigajoules zijn omgerekend in m³ gas volgens de opgave van het energiebedrijf: 1 gigajoule is 25,85 m³ gas.
- 6 Het elektriciteitsverbruik in 2012 was inclusief het verbruik tijdens de verbouwingsperiode, en derhalve het energieverbruik in ons oude en nieuwe pand samen. Zonder het energieverbruik van de verbouwing zijn deze cijfers als volgt: Kwh elektriciteit: 273.581; Kwh per fte: 2694; m³ gas: 27.945; m³ gas per m²: 11.

Herberekening CO₂-uitstoot scope 3

Over 2014 rapporteerden we een CO₂-uitstoot in scope 3 van 195 ton. Dit cijfer hebben we opnieuw berekend op basis van de volgende gegevens:

- De CO₂-uitstoot van ons afval was gebaseerd op de gemiddelde emissie van afvalverwerkingsbedrijven. Het nieuwe cijfer is berekend op basis van de werkelijke emissie van het afvalverwerkingsbedrijf dat wij gebruiken. Dit levert een verlaging op van 22,4 ton.
- Er zat een dubbeltelling in het papierafval over 2014: het papier van de rekeningafschriften was abusievelijk dubbel geteld. Dit levert een verlaging op van 12 ton.
- De ASN Bank neemt water af bij Dunea. Bij de herberekening van de CO₂-uitstoot waarvoor de waterlevering verantwoordelijk is, gebruiken we nu de CO₂-emissiefactor van Dunea. Dunea gebruikt volledig groene stroom. Daardoor stoot het minder CO₂ uit dan het gemiddelde waterbedrijf. Dit levert een verlaging op van 0,4 ton.

Papier

Onze strategie is het gebruik van papier voortdurend terug te dringen. Dit is mede mogelijk doordat we ons steeds verder ontwikkelen als internetbank. Daardoor kunnen klanten toe met minder papieren rekeningafschriften. Als klanten echter nadrukkelijk prijs stellen op schriftelijke informatie, geven wij aan dat verzoek graag gehoor.

We sporen klanten aan – bijvoorbeeld in ons klantenmagazine *Ideaal* – te bankieren via hun laptop, tablet of mobiele telefoon. Zij kunnen zelf het aantal rekeningafschriften dat ze ontvangen, verminderen.

Ideaal vormt een belangrijke post in het verbruik van papier. Sinds begin 2012 bieden we een online versie van *Ideaal*. Zo willen we samen met onze klanten het papiergebruik verder reduceren. Bijna iedereen die zich abonneert op de online versie, zegt de papieren versie op. Ultimo 2015 had *Ideaal* Online ruim achttienduizend abonnees (klanten en andere geïnteresseerden). In 2016 ontwikkelen we *Ideaal* Online verder met het doel dat veel meer lezers overstappen van de papieren op de online versie.

Het verslag van de ASN Bank over 2015 is het eerste dat geheel online verschijnt. De lezer die het verslag liever op papier leest, kan het afdrukken.

Trees for All

Aan de oostelijke voet van de Andes heeft de afgelopen dertig jaar grote ontbossing plaatsgevonden doordat de bevolking hard is gegroeid. Dankzij Trees for All gaan de boeren het land beter gebruiken. Ook ontvangen ze inkomsten uit de bosbouw. Daardoor stopt de ontbossing en is gedeeltelijke herbebossing mogelijk.

Trees for All houdt in dat de lokale bevolking in Bolivia nieuw bos plant. De betrokken boeren benutten dit als gebruiksbos. Dankzij verbeterde landbouwmethoden en veehouderij onder de (fruit)bomen kunnen de boeren hun inkomen vergroten. Tevens beschermen zij natuurbossen en verbinden deze met elkaar.

Met dit project compenseert de ASN Bank voor 2015 318 ton CO₂ voor verwarming en vervoer, alsmede de CO₂-uitstoot die samenhangt met het papierverbruik, het afval en waterverbruik van het kantoor.

Het project heeft een certificatie van CarbonFix Standard.

Belanghebbenden

De ASN Bank kan haar duurzame missie niet alleen vervullen. Daarvoor hebben wij andere organisaties en mensen nodig. Samen werken we aan een rechtvaardige, duurzame samenleving; we activeren, inspireren en helpen elkaar.

Wij onderscheiden de volgende belanghebbenden (stakeholders):

- Klanten
- SNS Bank
- Medewerkers ASN Bank
- Maatschappelijke partners
- Experts en expertorganisaties
- Bedrijven, sectoren, projecten
- Raad van advies
- Raad van commissarissen
- Overheid

De invloed van belanghebbenden

Overleg met belanghebbenden heeft een centrale rol bij de totstandkoming en invulling van ons beleid en onze activiteiten. We zijn actief in discussie met personen en organisaties die zijn betrokken bij onderwerpen die aansluiten bij ons duurzaamheidsbeleid. Ook zo vullen wij onze rol als aanjager van duurzaamheid in.

Aantrekkingskracht op belanghebbenden

In 2015 werd de ASN Bank voor het eerst meegenomen in het onderzoek van Incompany 500 naar de reputatie van organisaties en de aantrekkingskracht op diverse stakeholders. We veroverden de zestiende plek in de reputatie-top 100. "Een prestatie van jewelste", aldus Incompany 500.

Klanten

De 629 duizend particuliere en zakelijke klanten van de ASN Bank zijn onze voornaamste belanghebbenden. Zij maken ons bestaan mogelijk. En ze maken het mogelijk dat wij bijdragen aan de verduurzaming van de samenleving.

Wij onderscheiden particuliere en zakelijke klanten, die wij verschillende diensten bieden:

- particulieren: betalen, sparen, beleggen, vermogensbeheer;
- zelfstandigen zonder personeel: betalen, sparen, beleggen, vermogensbeheer;
- instellingen, verenigingen en ondernemingen:
sparen, beleggen, vermogensbeheer;
groenfinancieringen en zakelijke kredieten voor duurzame projecten.

Eerlijk, begrijpelijk en open

De ASN Bank wil als financieel dienstverlener bijdragen aan de realisatie van een duurzame samenleving. Daarom staan eerlijkheid, transparantie, deskundigheid en betrouwbaarheid centraal in de omgang met onze klanten. Wij bieden begrijpelijke bankproducten en een goede service, en communiceren daar helder over.

Klanttevredenheid

Veel klanten voelen zich betrokken bij onze bank. Wij waarderen het dat zij met ons meedenken over onze missie, ons duurzaamheidsbeleid en onze dienstverlening. Vooral via de klantenservice en sociale media ontvangen we regelmatig suggesties en reacties. Die nemen we mee in de formulering van ons duurzaamheidsbeleid en de invulling van onze bancaire diensten.

Klanttevredenheid

Een van onze strategische doelstellingen is dat we streven naar 1 miljoen *tevreden* klanten in 2025. Daarom stellen wij het belang van onze klanten centraal in onze dienstverlening. We richten onze dienstverlening op mensen in plaats van processen. We luisteren naar onze klanten, nemen hun klachten serieus en geven fouten toe.

Klanten gaven ons eind 2015 het cijfer 8,1; wij streven naar ten minste een 8.

Onderzoek Consumentenbond

In het voorjaar onderzocht de Consumentenbond de mening van klanten over hun bank. In dit onderzoek scoorde de ASN Bank een rapportcijfer van 8,6. Alle ondervraagde klanten gaven ons een voldoende of hoger.

Net promoter score

De *net promoter score* (NPS) geeft weer in hoeverre klanten een dienstverlener of leverancier willen aanbevelen. Om deze score te berekenen, wordt aan klanten gevraagd: "Hoe waarschijnlijk is het dat u, op een schaal van 0 tot 10, deze onderneming zult aanbevelen aan familie, vrienden of collega's?" Vervolgens wordt het aantal klanten dat een 0 tot en met 6 geeft, afgetrokken van het aantal klanten dat een 9 of 10 geeft. De NPS kan dus positief, maar ook negatief zijn.

De tevredenheid van de klanten nam sterk toe. De ASN Bank behaalde eind 2015 een NPS van +19, tegen +12 een jaar eerder. Onze doelstelling voor 2015 was een NPS van +20.

Verbetertraject

Om nog meer aan de behoeften van klanten tegemoet te komen, startten we een programma om onze dienstverlening te verbeteren. Zo verbeterden we de procedure voor nabestaanden van overleden klanten. We voegden functies toe aan de app ASN Mobiel Bankieren. Ook verbeterden we het proces om klant te worden. Met ingang van 1 januari 2016 zijn de openingstijden van de ASN Klantenservice verruimd. In 2016 werken we verder aan dit verbetertraject.

Service en diensten

De ASN Bank is een internetbank. We hebben geen kantoren waar klanten terecht kunnen voor service. Daarom is de kwaliteit van onze klantenservice en online dienstverlening van cruciaal belang voor de klanttevredenheid.

ASN Klantenservice

Onze klanten kunnen met vragen en opmerkingen terecht bij de medewerkers van de ASN Klantenservice. Zij behandelden in 2015 ruim 291 duizend telefoontjes die via het gratis servicenummer binnenkwamen. Ook handelden ze ruim 92 duizend e-mails en 8 duizend brieven af.

Een groot deel van de vragen van klanten ging over hun rekening. Bijvoorbeeld over online bankieren, overboekingsopdrachten, wijziging van een tegenrekening en activeren van de ASN Wereldpas. De ASN Klantenservice hielp ruim 7 duizend mensen met de overstap van hun betaalrekening naar de ASN Bank.

De wachttijden voor klanten die belden, brachten we in de loop van het jaar terug tot gemiddeld minder dan een minuut.

Telefoontjes

291.000

e-mails

92.000

Brieven

8.000

Webcare

Webcare is in enkele jaren tijd uitgegroeid tot een belangrijke manier om met klanten te communiceren. Wij monitoren actief het berichtenverkeer op Facebook en Twitter. Daar beantwoorden we vragen over onze dienstverlening en producten en over de bank in het algemeen. Deze service hangt samen met onze actieve aanwezigheid op sociale media.

Internet- en mobiel bankieren

Het aantal klanten dat gebruikmaakt van de app ASN Mobiel Bankieren, nam sterk toe tot 41% van de rekeninghouders. Dit is dé manier van bankieren voor jongere generaties, maar mobiel bankieren spreekt ook veel oudere klanten aan. We bleven de app verbeteren, bijvoorbeeld met de mogelijkheid om iDEAL-betalingen te doen.

Ons plan om de kasboekfunctie van de app in 2015 ook via online bankieren ter beschikking te stellen, konden we niet uitvoeren. Andere vragen van klanten hadden meer prioriteit, zoals de vraag naar iDEAL-betalen via de app. Wel is de mogelijkheid ingevoerd om spaarpotten in te stellen via online bankieren. Het online kasboek volgt in 2016.

Website

De website *asnbank.nl* speelt een centrale rol in onze dienstverlening aan en communicatie met klanten. Per 29 oktober onderging de website een facelift. We voerden een splitsing door: de site bestaat nu uit een deel voor particuliere klanten en een deel voor zakelijke klanten. Dit was nodig geworden door de introductie van ASN Betalen Zelfstandigen. Ook maakten we de site, vooral de homepage, overzichtelijker.

Storingen en beschikbaarheid

Het aantal storingen in het betalingsverkeer was in 2015 kleiner dan in eerdere jaren. Wel waren de storingen intensiever: ze duurden langer en vonden vooral plaats op het gebied van betalen. De beschikbaarheid van ASN Online Bankieren was geen enkele maand lager dan de doelstelling van 99,0%.

Communicatie met klanten

ASN Bank-klanten zijn vaak heel betrokken bij de onderwerpen die wij belangrijk vinden, zoals klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. Maar er reageren ook betrokken niet-klanten op onze blogs, posts en berichten op sociale media. De dialoog met deze betrokkenen geeft ons waardevolle inzichten en de gelegenheid onze rol als aanjager van duurzaamheid in te vullen.

Bijeenkomsten

Persoonlijke communicatie, wederzijdse inspiratie en dialoog vinden we belangrijk. Daarom organiseren we regelmatig bijeenkomsten waar we onze klanten ontmoeten. Wij nodigden in 2015 bijna 96 duizend klanten uit voor twaalf bijeenkomsten. Ruim drieduizend van de genodigden namen de uitnodiging aan.

Sociale media

In onze communicatie spelen sociale media als Facebook, Twitter en LinkedIn een steeds belangrijker rol. We initiëren discussies en acties in de sociale media. Vrijwel dagelijks plaatsen we een bericht met positief nieuws over de duurzame samenleving, de ASN Bank of projecten van onze maatschappelijke partners. Zo bieden we mensen handelingsperspectief, wat veel positieve reacties oplevert.

Samen met 1.200 mensen hebben we 120.000 bloemen voor de bijen gezaaid. Het spel *Licht laat leven*, dat het verhaal van bevallende vrouwen in Afrika vertelde, is ruim 10 duizend keer gespeeld. Een andere succesvolle campagne was *Humans of ASN*.

Ook acties die wij niet initiëren, kunnen een grote impact hebben. In het geval van de actie *#ikstapovervanbank* in het voorjaar was die impact positief, met ruim 1400 berichten van ambassadeurs.

Het aantal berichten over de ASN Bank nam toe met 30% van 43 duizend tot 56 duizend. Er waren 48% meer berichten die vroegen om een reactie door het webcareteam, omdat klanten vragen stelden of opmerkingen maakten. Eind 2015 hadden we ruim 12 duizend volgers op Twitter (ultimo 2014: meer dan 10 duizend). We sloten het jaar af met ruim 45 duizend fans op Facebook (ultimo 2014: 37 duizend). Ons internetplatform Voor de Wereld van Morgen had eind 2015 ruim 60 duizend leden, 10 duizend volgers op Twitter en 26 duizend fans op Facebook.

Berichten over de ASN Bank

56.000

+30% t.o.v. 2014

Volgers op Twitter

12.000

+20% t.o.v. 2014

Volgers op Facebook

45.000

+20% t.o.v. 2014

Internetplatform Voor de Wereld van Morgen

60.000

leden

10.000

volgers op Twitter

26.000

fans op Facebook

Duurzame thema's

"Duurzaamheid" is een breed, abstract begrip. Sinds 2010 maken wij dit begrip tastbaarder voor onze (potentiële) klanten door ons in de communicatie te concentreren op duurzame thema's: eerlijke handel, tegen kinderarbeid, duurzame energie en tegen wapens. In 2015 introduceerden we zorg & welzijn als ons vijfde duurzame thema.

Klantenmagazine en nieuwsbrief

Ons klantenmagazine Ideaal verscheen vijfmaal op papier en online. De online versie is ook beschikbaar voor geïnteresseerden. Ons streven is de online versie verder te ontwikkelen en het aantal abonnees op de papieren versie te verminderen.

In het najaar startten we de uitgave van een maandelijkse e-mailnieuwsbrief. Daarmee brengen we onze dienstverlening en acties onder de aandacht, evenals maatschappelijke initiatieven en mogelijkheden voor klanten om duurzame actie te ondernemen.

(Jaar)verslagen

In het verslag van de ASN Bank en de jaarverslagen van de ASN Beleggingsfondsen en de ASN Foundation informeren we klanten en belanghebbenden over ons beleid en onze activiteiten.

Bijeenkomsten in 2015

We praten graag met klanten, want dat zorgt wederzijds voor inspiratie en inzichten. Daarom organiseerden we bijeenkomsten voor klanten en andere geïnteresseerden, zowel in als buiten de Randstad. Onze doelstelling is dat klanten de bijeenkomsten met minstens een 8 waarderen.

MorgenVandaag

Voor de tweede keer organiseerden we MorgenVandaag. Zo'n dertienhonderd klanten en andere belangstellenden kwamen naar de Westergasfabriek in Amsterdam voor een middag vol lezingen, debatten en gesprekken. De middag begon met een interview met de eregast, Nobelprijswinnaar Kailash Satyarthi. Daarna konden de bezoekers kiezen uit workshops, lezingen en interviews. De onderwerpen waren divers, maar hadden een gemeenschappelijk thema: hoe kunnen we vandaag werken aan de duurzame wereld van morgen?

Op sociale media (#morgenvandaag) wakkeren we een positieve berichtenstroom rond de evenementen aan om online publiek te creëren en daarmee een grotere doelgroep bekend te maken met de ASN Bank en haar thema's. Dit was ook in 2015 erg succesvol. Tijdens MorgenVandaag stond de hashtag #morgenvandaag een groot deel van de middag in de top 5 trending topics van Twitter. De aanwezigen waardeerden de dag met een 8,2.

Aandeelhoudersvergaderingen

Zo'n negenhonderd beleggende klanten kwamen naar de vergaderingen van aandeelhouders en participanten van de ASN Beleggingsfondsen op donderdag 30 april. Centraal stond de succesvolle beleggingscampagne van de ASN Bank in samenwerking met Amref Flying Doctors en WakaWaka.

ASN Live

Onder de titel ASN Live vonden drie bijeenkomsten plaats, elk met een eigen thema dat relevant is voor een duurzame toekomst:

- Groningen (3 maart): de kracht van lokaal initiatief; waardering: 7,9.
- Eindhoven (19 mei): duurzaam design; waardering: 8,4.
- Almere (9 september): duurzame voedselproductie; waardering: 8,1.

Boomplantdag in het Bos van Idealen

We bedankten iedereen die 25 jaar of langer onze klant was, met een cadeau dat past bij onze gezamenlijke idealen: een boom in het Bos van Idealen.

SNS Bank

De ASN Bank maakt deel uit van SNS Bank N.V. (SNS Bank), de enige aandeelhouder van de ASN Bank.

Toekomst SNS Bank

In 2015 werd de ontvlechting voltooid van de holding SNS REAAL. De verkoop van de verzekeringsactiviteiten aan de Chinese Anbang Insurance Group vond in juli plaats. Vanuit SNS REAAL werd SNS Bank verplaatst naar NLFI, dat de aandelen in SNS Bank N.V. houdt namens de Nederlandse Staat. SNS Bank is daarmee als volledig zelfstandig bedrijf gaan functioneren.

Manifest

Vijf SNS-merken werken samen onder de noemer SNS Bank: ASN Bank, BLG Wonen, RegioBank, SNS en ZwitserlevenBank. Zij delen dezelfde uitgangspunten en gemeenschappelijke waarden. De kern daarvan is: “mens voor mens”: bankieren met de menselijke maat. De merken hebben dit neergelegd in hun Manifest. Meer over de uitgangspunten en strategie van SNS Bank leest u in het jaarverslag van SNS Bank over 2015.

Samenwerking met SNS Bank

De merken van SNS Bank werken nauw samen. Ze maken gebruik van dezelfde IT-infrastructuur en bijbehorende beveiliging. En ze werken samen met centrale IT-specialisten en met stafafdelingen zoals Juridische en Fiscale Zaken. Dat bespaart kosten.

De ASN Bank opereert binnen de risicobeheerorganisatie van SNS Bank. Daardoor kunnen we blijven voldoen aan de steeds strengere eisen van de toezichthouders, terwijl onze organisatie relatief klein en overzichtelijk blijft.

[Lees het jaarverslag 2015 van SNS Bank N.V.](#)

Duurzaamheid bij SNS Bank

Samen nemen de vijf merken van SNS Bank “duurzaamheid” als uitgangspunt voor de toekomst. Duurzaamheid betekent voor SNS Bank dat zij doet wat goed is voor nu én voor toekomstige generaties. Zoals duurzaam beleggen en financieren, het bewaken van het belang van de klant en het stimuleren van duurzaam wonen. Volgens de Eerlijke Bankwijzer is SNS Bank goed op weg.

Alle vijf merken van SNS Bank vullen duurzaamheid op hun eigen manier in. Daarbij inspireren ze elkaar en werken voor de praktische uitvoering samen. Enkele voorbeelden:

- De ASN Bank heeft met haar klimaatdoel – in 2030 netto klimaatneutraal zijn – SNS Bank geïnspireerd. Ook SNS Bank heeft als klimaatdoel geformuleerd om in 2030 een klimaatneutrale balans te hebben.
- SNS draagt bij aan de financiële weerbaarheid van haar klanten.
- RegioBank zet in op de leefbaarheid van kleine gemeenschappen en opent loketten in dorpen op het platteland.

Woningfinancieringen

Een belangrijk onderwerp is de verduurzaming van de portefeuille woningfinancieringen van de samenwerkende banken. Deze portefeuille vertegenwoordigt de grootste klimaatimpact van SNS Bank. Omdat de ASN Bank in deze portefeuille belegt, is ons er veel aan gelegen dat deze zo duurzaam mogelijk is.

SNS Bank helpt klanten hun woning te verduurzamen en het energieverbruik te verminderen. Daar wil zij aan bijdragen door klanten te adviseren en energiebesparingsmaatregelen financieel mogelijk te maken.

Manifest

SNS Bank heeft het Manifest als anker voor ons denken en handelen. In het Manifest is onze missie geformuleerd: bankieren met de menselijke maat. Vanuit het Manifest hebben we onze kernopdracht bepaald, onze visie. Wat moet bankieren vandaag de dag inhouden en welke rol kan SNS Bank daarin spelen?

Het Manifest luidt als volgt

Onze ambities

Wij zijn een
MENSGERICHTE BANK

“Een maatschappij waarin mensen vol vertrouwen en optimisme kunnen leven. Waarin we samen de dingen doen die goed zijn voor een volgende generatie. Dat is waar wij aan willen bouwen. En daarom bestaan we om iedereen, mens voor mens, te helpen op zijn eigen manier financieel weerbaar te zijn.

Dit betekent dat we, vanuit onze sociale oorsprong, de verantwoordelijkheid nemen om het vak van bankieren vorm te geven vanuit wat mensen echt nodig hebben. Het betekent dat onze financiële dienstverlening gaat over nut in plaats van rendement. Over waarde in plaats van geld. Het betekent vooral dat we oprecht de belangen van onze klanten voorop zetten, zodat fundamentele dingen in het leven zoals wonen, educatie en een buffer voor onverwachte uitgaven nu en in de toekomst geborgd zijn.

Wij zijn een
MAATSCHAPPELIJKE BANK

Wij begrijpen ook dat het Nederland van vandaag een grote verscheidenheid kent en dat ieder mens op zijn eigen manier “financieel weerbaar” wil zijn. Daarom is SNS Bank een diverse familie van merken: de ASN Bank, BLG Wonen, SNS, RegioBank en ZwitserlevenBank. Samen, maar ieder op zijn eigen manier, kiezen we ervoor om duurzaamheid als uitgangspunt te nemen voor de toekomst. Om mensen inzicht, overzicht en vooruitzicht in geldzaken te bieden.

Wij zijn een
DUURZAME BANK

Om “goed wonen” toegankelijk te maken en om oprecht persoonlijk contact weer de basis te laten zijn voor bankieren. Wij laten ons continu inspireren om samen met onze klanten eenvoudige dienstverlening te ontwikkelen die de menselijke maat terugbrengt in geldzaken. Iedereen die bij ons werkt zet zich elke dag vol overtuiging in om Nederland, mens voor mens, financieel weerbaar te maken. De optelsom van al die mensen bouwt aan een maatschappij waarin vol vertrouwen en optimisme geleefd wordt.”

Maatschappelijke partners

Om onze missie te realiseren werken wij waar mogelijk samen met maatschappelijke partners. We dragen positief bij aan elkaars doelstellingen en vergroten zo onze daadkracht. Onze partners zijn voornamelijk maatschappelijke organisaties (ngo's).

Duurzame thema's

"Duurzaamheid" is een vrij abstract begrip. We willen dit begrip voor (potentiële) klanten graag tastbaarder en concreter maken. Daarom concentreren we de communicatie over duurzaamheid op vijf duurzame thema's. Vier thema's voeren we sinds 2010: eerlijke handel, tegen kinderarbeid, duurzame energie en tegen wapens. Uit onderzoek is gebleken dat onze klanten deze thema's het belangrijkste vinden in relatie tot hun spaargeld.

Nieuw duurzaam thema "zorg & welzijn"

We lanceerden "zorg & welzijn" als ons vijfde duurzame thema. De reden is dat de duurzame samenleving van de toekomst volgens ons ook een sociale, zorgzame samenleving is. Dat geeft dit nieuwe thema weer.

Ook historisch gezien past dit thema bij de ASN Bank. We zijn in 1960 opgericht vanuit de solidariteitsgedachte. Als bank voor de arbeiders waren we solidair met verdrukte mensen wereldwijd. We streefden naar een rechtvaardige wereld. Dat doen we nog steeds. Die mensgerichte wortels maken "zorg & welzijn" een logisch thema voor ons.

Themapartners

Een belangrijke manier waarop we deze vijf thema's invullen, is door projecten van onze themapartners te steunen. Namens klanten met een rekening ASN Ideaalsparen of een ASN Creditcard steunen we projecten van:

• eerlijke handel	Solidaridad en Oxfam Novib
• tegen kinderarbeid	Plan Nederland en Cordaid
• duurzame energie	Natuur & Milieu en Urgenda
• tegen wapens	Amnesty International en War Child
• zorg & welzijn	Nationaal Ouderenfonds en KNGF Geleidehonden

Nieuwe themapartners

In het kader van ons nieuwe duurzame thema zorg & welzijn werken we sinds 2015 samen met twee nieuwe maatschappelijke partners: het Nationaal Ouderenfonds en KNGF Geleidehonden.

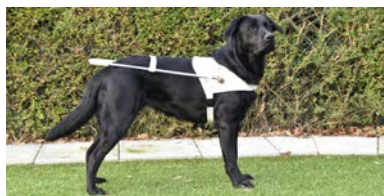
Nationaal Ouderenfonds

Het Nationaal Ouderenfonds zet zich in voor kwetsbare ouderen in Nederland. Centraal staat de bestrijding van eenzaamheid. Zo organiseert het fonds gezellige uitjes voor ouderen. Daarvoor vraagt het een kleine eigen bijdrage. Ouderen die onder de armoedegrens leven – 230.000 in Nederland – en dat niet kunnen betalen, kunnen een beroep doen op het Suppletiefonds. De ASN Bank steunt dit fonds. We steunen ook de Ouderenombudsman. Deze helpt ouderen die vragen hebben over bijvoorbeeld zorg en welzijn, geldzaken,

wonen en veiligheid.

KNGF Geleidehonden

We steunen het project KNGF Campus. Dit is het kennis- en innovatiecentrum van KNGF Geleidehonden op het gebied van hond en handicap. De organisatie onderzoekt hoe speciaal opgeleide honden op nieuwe manieren kunnen helpen. Zo onderzoekt KNGF Campus samen met het VU Medisch Centrum of honden in een vroegtijdig stadium darmkanker kunnen opsporen. En of honden met speciale vaardigheden de levenskwaliteit van relatief jonge mensen (tussen 40 en 65 jaar) met dementie kunnen verbeteren.

Overige partners

Behalve met de tien themapartners werkte de ASN Bank samen met de volgende maatschappelijke partners.

Productpartners

Namens ASN Jeugdspaarders doneren we geld aan twee partners voor kinderprojecten: Cordaid en Nationaal Fonds Kinderhulp.

Twee partners zijn gekoppeld aan renteschenking van klanten via ASN Depositosparen: Cordaid Microkrediet en de Waddenvereniging. Deze spaarproducten kunnen momenteel niet nieuw geopend worden.

Het ASN-Novib Microkredietfonds maakt gebruik van de expertise op het gebied van microkrediet van Oxfam Novib.

Marketingpartners

We werken voor specifieke acties samen met uiteenlopende partners. In 2015 ging het om:

- beleggingscampagne: Amref Flying Doctors en WakaWaka.
- spaarcampagne: de Bijenstichting.

Namens FNV-leden die een rekening openen via FNV Voordeel, schenken wij 10 euro aan FNV Mondiaal voor een programma tegen kinderarbeid.

Partners bij incidentele acties

In de strijd tegen kinderarbeid werkten we samen met documentairemakers Mehmet Ülger en Astrid van Unen. We sponsorden hun documentaire over kinderarbeid in de hazelnotenpluk in Turkije. We steunden auteur en fotograaf Peter de Ruiter en zijn website tegen kinderarbeid.

Maatschappij

Door onze missie breed uit te dragen willen we anderen stimuleren om zich in te zetten voor een rechtvaardige, duurzame wereld. We willen zoveel mogelijk samenwerken met anderen – vooral andere financiële instellingen – bij de realisatie van onze langetermijndoelen voor klimaat, mensenrechten en biodiversiteit. Maar we hanteren nog een middel om aan duurzaamheid te werken: steun aan en sponsoring van groene en sociale initiatieven.

In het kader van onze duurzaamheidspijlers – mensenrechten, klimaat en biodiversiteit – namen we deel aan diverse bijeenkomsten, overleggen en conferenties. Ook nemen we deel aan debatten over onderwerpen die ons na aan het hart liggen. Bijvoorbeeld tijdens ons jaarlijkse evenement MorgenVandaag, ASN Live en de filmvertoning voor klanten tijdens Movies that Matter.

Ons uitgangspunt daarbij is dat we onze gesprekspartners handelingsperspectief willen bieden. Samen met hen willen we werken aan de rechtvaardige, duurzame samenleving.

Bijdragen aan duurzame initiatieven

We realiseren onze missie – verduurzaming van de samenleving – niet alleen als bank, maar ook door duurzame initiatieven, projecten en organisaties te steunen. Dat doen we op verschillende manieren: via ons internetplatform Voor de Wereld van Morgen, via sponsoring en door de donaties van de ASN Foundation.

Voor de Wereld van Morgen

Ons online platform Voor de Wereld van Morgen (VDWVM) vernieuwde de website. Daarmee kwam de focus nog meer te liggen op projecten en inspiratie. Met VDWVM richten wij ons op startende duurzame ondernemers: mensen die in actie komen om een bijdrage te leveren aan de oplossing van een maatschappelijk probleem in Nederland of daarbuiten. De community helpt hen initiatieven te ontwikkelen en ideeën te realiseren, informatie te delen en contacten te leggen. Eind 2015 had Voor de Wereld van Morgen ruim 60 duizend leden (eind 2014: 55 duizend).

De inspiratie bieden we via blogs over allerlei initiatieven die bijdragen aan een duurzamer wereld, en die vaak handelingsperspectief aanreiken. We ondersteunen de blogs met publiciteit in sociale media.

Nieuw: Crowdfunding VDWVM

Op 15 december lanceerden we Crowdfunding VDWVM. Crowdfunding VDWVM biedt projecteigenaren de mogelijkheid tot financiering, extra draagvlak en betrokkenheid – bovenop de steun van de internetcommunity. Daarmee past Crowdfunding VDWVM bij de doelstellingen van zowel de bank als het platform.

Crowdfunding VDWVM is een samenwerking tussen VDWVM en crowdfundingplatform Oneplanetcrowd. VDWVM levert het platform. De specialisten van Oneplanetcrowd beoordelen de plannen en kiezen de projecten die deelnemen. De deelnemende projecteigenaren ontvangen persoonlijke coaching.

ASN Bank Wereldprijs

Voor de Wereld van Morgen organiseerde voor de achtste maal de ASN Bank Wereldprijs. Er waren 240 inzendingen. Uit de honderd beste inzendingen koos de jury per thema tien projecten voor de volgende ronde. Deze initiatiefnemers ontvingen coaching en workshops om hun plan verder te ontwikkelen. Na een stemronde werden de winnaars gekozen door de jury.

Sponsoring

De ASN Bank sponsort bijzondere projecten die passen bij onze visie en die wij willen stimuleren. Daarmee beogen we zowel onze naamsbekendheid te vergroten als duurzaamheid bij een breder, en zo mogelijk jong publiek onder de aandacht te brengen. We sponsoren daarom elk jaar bijzondere projecten, zowel klein als groot.

ASN Foundation

Via de ASN Foundation verstrekt de ASN Bank giften aan projecten en organisaties die bijdragen aan onze missie. Wij steunen projecten over de gehele wereld. De organisatie die de gift aanvraagt, moet in Nederland zijn gevestigd.

De ASN Bank schonk € 300.000 aan de ASN Foundation; deze ondersteunde hiermee 76 projecten voor een totaalbedrag van € 315.933. De donaties liepen uiteen van € 500 tot € 20.000. Grote giften gingen onder meer naar Stichting Diaconaal Centrum Pauluskerk in Rotterdam, Stichting Werkwijs in Amsterdam-Zuidoost, Stichting Terre de Hommes Nederland, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland en Stichting Landelijke India Werkgroep.

Winnaars ASN Bank Wereldprijs 2015

Op 19 november werd tijdens een zinderende avond in Utrecht de ASN Bank Wereldprijs 2015 uitgereikt. De winnaars kregen een bedrag variërend van 5.000 tot 10.000 euro en begeleiding om hun project succesvol door te ontwikkelen.

De winnaars van de ASN Bank Wereldprijs 2015:

Thema: Zorg en welzijn

Legbank brengt comfortabele prothesekokers naar kwetsbare mensen die een onderbeen missen in een laaginkomensland. Met een nieuwe techniek van Legbank wordt het maken van protheses eenvoudiger én betaalbaarder.

Thema: Veiligheid en sociale cohesie

Tra-Digitale Hybride is een bouwsysteem dat nieuwe technologie gebruikt om in sloppenwijken veilige woningen te realiseren die de bewoners zelf bouwen.

Thema: Eerlijke handel, mode en voeding

Spireaux kweekt verse spirulina in innovatieve fotobioreactoren. Spirulina is een supergezonde en duurzame voedingsbron.

Thema: Kinderrechten en onderwijs

In the loop is een spel waarmee het leuk en spannend wordt om onze complexe ecosystemen te begrijpen; zo creëert het aandacht voor het belang van een circulaire economie.

Thema: Duurzame energie, natuur en milieu

Sustainer Homes recyclet zeecontainers tot 's werelds eerste volledig zelfvoorzienende, duurzame, mobiele containerwoningen. De containers hebben geen aansluiting nodig en zijn daarom makkelijk verplaatsbaar.

Publieksprijs

E-trailer zorgt ervoor dat caravans elektrisch worden aangedreven en daardoor door iedere auto getrokken kunnen worden, ook door de moderne, energiezuinige auto's.

Sponsoring

De ASN Bank sponsorde onder meer de volgende projecten en initiatieven.

Strawberry Earth Academy

Vanaf februari werkten vooruitstrevende designers en modeontwerpers in teams, onder begeleiding van coaches, aan een plan om duurzaamheid te integreren in hun werk. Op 10 oktober presenteerden ze hun eindresultaat tijdens de Strawberry Fair.

WASTED

In Amsterdam Noord vond in 2015 een speciaal experiment plaats: buurtgenoten zamelden plastic afval in en maakten daar samen in een laboratorium gebruiksvoorwerpen van die ze in de buurt misten, zoals bankjes en plantenbakken. In juli vond een festival plaats waar iedereen elkaar ontmoette. Over dit experiment wordt een publicatie gemaakt die de hele wereld over zal gaan en naar verwachting veel publiciteit gaat opleveren.

Naturalis After Dark Festival

Op 25 september opende Naturalis de hele avond zijn deuren met een programma over duurzaamheid. Met lezingen, debatten, muziek en verrassende ontmoetingen waarbij biodiversiteit, kunst en wetenschap samenkwamen.

Wildlife Filmfestival

Speciaal voor dierenliefhebbers sponsorden we het nieuwe Wild Life Filmfestival in Rotterdam: een weekend in september vol film en debat over de natuur. Dit was het eerste festival met dit thema in Nederland en het werd een groot succes.

Holland op z'n mooist

Wij willen mensen bewust maken van de schoonheid van de natuur om ons heen. Daarom sponsorden we *Holland op z'n mooist*, een tentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum met ruim honderd schitterende werken uit de Haagse School. De tentoonstelling duurde van 4 april tot en met 30 augustus. ASN Bank-klanten konden er met korting naartoe.

ASN Foundation

Enkele voorbeelden van donaties van de ASN Foundation in 2015.

Stichting TitanE

Vanaf 1969 levert TitanE een bijdrage aan de armoedebestrijding op de Molukken. Sinds 2010 werkt TitanE aan sociaal ondernemerschap: de bewoners vergroten op duurzame wijze hun inkomen en scheppen werkgelegenheid. Dat realiseert TitanE onder meer door nootmuskaatboeren op te leiden op het gebied van duurzame landbouw. En door hen te helpen met de certificering op basis van de Global Organic-standaard voor duurzaamheid.

Stichting Liliane Fonds

Het Liliane Fonds ontving een bijdrage voor zijn partnerorganisatie Arche Nongr'massem in Ouagadougou (Burkina Faso). Bij dit zelfvoorzienende project werken 28 jongeren met een mentale handicap. Zij verwerven sociale vaardigheden en leren activiteiten waarmee ze in hun levensonderhoud kunnen voorzien. De bijdrage ging naar uitbreiding van de moestuin en varkenshouderij van het project.

Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) is een van de natuurorganisaties die zich inzette voor het kustgebied van Zuidwest-Nederland. De unieke, ongerepte kust dreigde te verdwijnen door een wildgroei aan bouwinitiatieven. Daarom zetten de organisaties de publiekscampagne *Bescherm de kust* op. Zij riepen betrokken mensen op om zich aan te melden als "baywatcher". Duizenden mensen deden dat. Mede door deze campagne trok de overheid haar besluit terug om plaatselijke overheden te laten beslissen over de bestemming van het duin- en kustgebied.

Stichting ZieZo

Met het project *Heroes, Victims & Villains* wil Stichting ZieZo de manier waarop mensen met een beperking worden verbeeld, bijstellen. Daarmee wil de stichting hun emancipatie en participatie versterken. Volgens de stichting zijn er van mensen met een beperking te weinig realistische rolmodellen voorhanden. Zij wil dit breed aan de orde stellen. Daartoe ontwikkelde zij in 2015 een plan, dat zich vooral richt op jongeren en de media. Dit plan wordt in 2016 en 2017 tot uitvoering gebracht.

Overzicht schenking en sponsoring

De ASN Bank droeg met de volgende schenkingen, bijdragen en sponsoring bij aan maatschappelijke organisaties:

Organisatie	Bedrag	Toelichting
Tien themapartners	1.500.000	Namens klanten met een rekening ASN Ideaalsparen
Tien themapartners	154.438	Donatie van de Interchangevergoeding die de ASN Bank ontvangt van creditcardorganisatie ICS voor betalingen met de ASN Creditcard
Cordaid Kinderstem, Cordaid Memisa en Nationaal Fonds Kinderhulp	362.292	Namens klanten met een rekening ASN Jeugdsparen
Cordaid Microkrediet, Vastenactie en de Waddenvereniging	156.119	Rente van klanten met een ASN Vrouwenspaardeposito respectievelijk een ASN Waddendeposito. Beide organisaties ontvangen samen € 10.500 extra als tegemoetkoming voor het beëindigen van de renteschenkingsregeling
Amref Flying Doctors	52.500	Bijdrage aan de opleiding van 33 verloskundigen in Oeganda en Tanzania in combinatie met een beleggingsactie
Bijenstichting	53.155	Bijdrage aan het werk van de stichting in combinatie met een spaaractie
ASN Foundation	300.000	76 donaties in 2015
ASN Bank Wereldprijs	45.000	Verdeeld over vijf winnaars
Trees for all	67.500	Nationaal bossenfonds; aanplant van drie hectare bos
U-producties en Persmuseum	6.324	Sponsoring van de documentaire "Kinderarbeid en hazelnoten; 5 jaar later" en de website tegen kinderarbeid (kinderarbeid.nl)
Stichting de Goodclub (voorheen Waarde)	10.000	Vanwege de 55ste verjaardag van de ASN Bank krijgen alle klanten 10 Goodcoins cadeau om te besteden in de webshop van Goodclub
Gemeentemuseum Den Haag	62.050	Sponsoring van de tentoonstelling "Holland op z'n mooist"
Diverse donaties	315.112	52 begunstigden
Totaal	3.084.490	

Medewerkers

De ASN Bank telde eind 2015 156 vaste medewerkers. Samen zetten we ons in voor een goede dienstverlening aan onze klanten, vanuit ons gezamenlijke ideaal voor een duurzame, leefbare wereld.

Kijk hoe de ASN Bank-medewerkers zich voorstellen aan nieuwe klanten.

De medewerkers van de ASN Bank zijn – ieder op zijn of haar eigen werkterrein – actief bezig de duurzame samenleving te realiseren. Zij voeren de duurzame missie van de ASN Bank uit. Ook dragen zij de missie uit tegenover klanten en andere betrokkenen. Daarmee zijn zij belangrijke ambassadeurs van de ASN Bank en de idealen waar wij gezamenlijk voor staan.

Onze missie komt ook tot uiting in de manier waarop management en medewerkers met elkaar omgaan. Daarbij staan wederzijdse betrokkenheid, open dialoog en interactie centraal, zowel verticaal als horizontaal in de organisatie. We creëren een positieve sfeer, waarin mensen ontwikkelingskansen en verantwoordelijkheden krijgen.

Ook stimuleren we waar mogelijk dat medewerkers kunnen bijdragen aan de duurzame samenleving via bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

Bankierseed

Op 1 april trad de wet over de “bankierseed” in werking. Daarmee werd het verplicht voor alle huidige en nieuwe, interne en externe medewerkers van banken om de bankierseed af te leggen.

De directie van de ASN Bank legde al eerder de bankierseed af. In het tweede kwartaal deden alle overige medewerkers van de bank dit. Zij zwoeren of beloofden onder meer dat zij hun functie verantwoord, integer en zorgvuldig zullen uitoefenen, en zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen, gedragscodes en -regels die van toepassing zijn.

Tevens verklaarden zij zich te houden aan de gedragsregels van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) voor de bancaire sector. Deze regels worden tuchtrechtelijk gehandhaafd door de Stichting Tuchtrect Banken en de Tuchtcommissie Banken op grond van het Tuchtreglement bancaire sector.

Directie ASN Bank

Ewoud Goudswaard

Ewoud Goudswaard (1958) is sinds 2001 algemeen directeur van de ASN Bank. Hij is verantwoordelijk voor beleggen, kredietverlening en controlling & compliance.

Ewoud Goudswaard begon zijn carrière bij de NMB Bank, later ING Bank, in het kredietrisicomanagement voor (grote) zakelijke relaties. Vanaf 1989 bekleedde hij directiefuncties in Haarlemmermeer, Amsterdam en Rotterdam; vanaf 1997 was hij voorzitter van de directie van het district Midden-Holland.

Ewoud is lid van de raad van commissarissen van Triple Jump B.V., de projectadviseur van het ASN-Novib Microkredietfonds. Tevens is hij lid van de raad van advies van de Club van Rome Nederland en van de raad van advies van Plan Nederland, en penningmeester van de Museumvereniging en stichting Museumkaart.

Jeroen Jansen

Jeroen Jansen (1962) is sinds 2005 directeur van de ASN Bank, met marketing, communicatie, public relations, duurzaamheidsbeleid en -onderzoek als voornaamste aandachtsgebieden.

Jeroen Jansen begon zijn bankcarrière bij Triodos Bank. In 1995 ging hij naar de Hollandse Koopmansbank (nu ACTIAM). Daar ontwikkelde hij vermogensbeheerdiensten en duurzaamheidsresearch voor institutionele beleggers, maatschappelijke instellingen en de ASN Bank. In 2000 trad hij aan als manager Maatschappelijke Strategie bij Concern Communicatie SNS REAAL. Tevens maakte hij deel uit van de staf van de ASN Bank, ter ondersteuning van de toenmalige directie. In 2001 werd hij adjunct-directeur van de ASN Bank.

Jeroen Jansen is onder meer penningmeester van Stichting Avondster en zit in de programmaraad van MVO Nederland.

Joyce van der Est

Joyce van der Est (1965) is sinds 2015 directeur van de ASN Bank, met als verantwoordelijkheidsgebied de operationele zaken. Daaronder vallen de ASN Klantenservice, de klant- en rekeningadministratie, ontwikkeling en services. Hiermee schept zij de voorwaarden om klanten professioneel te bedienen.

Joyce heeft jarenlange ervaring in het management van operationele en ICT-processen in de bancaire dienstverlening. Zij startte in 1988 bij Robeco. Na bijna tien jaar zette zij haar carrière voort bij Bank Labouchere, waar zij ook de klant- en IT-processen professionaliseerde.

Sinds 2003 geeft Joyce bij de ASN Bank leiding aan de operationele zaken. Daarbij focust zij op de continue ontwikkeling, professionalisering en innovatie van de interne organisatie, met een hoogwaardige service en transparante producten als doel.

Samenstelling personeelsbestand

Het aantal vaste medewerkers steeg met 12 tot 156. Het aantal fte's nam toe tot 144,7.

Het ziekteverzuim was 3,1%. Ziekteverzuimgesprekken en, indien nodig, een goede begeleiding door de bedrijfsarts staan centraal in het verzuimbeleid.

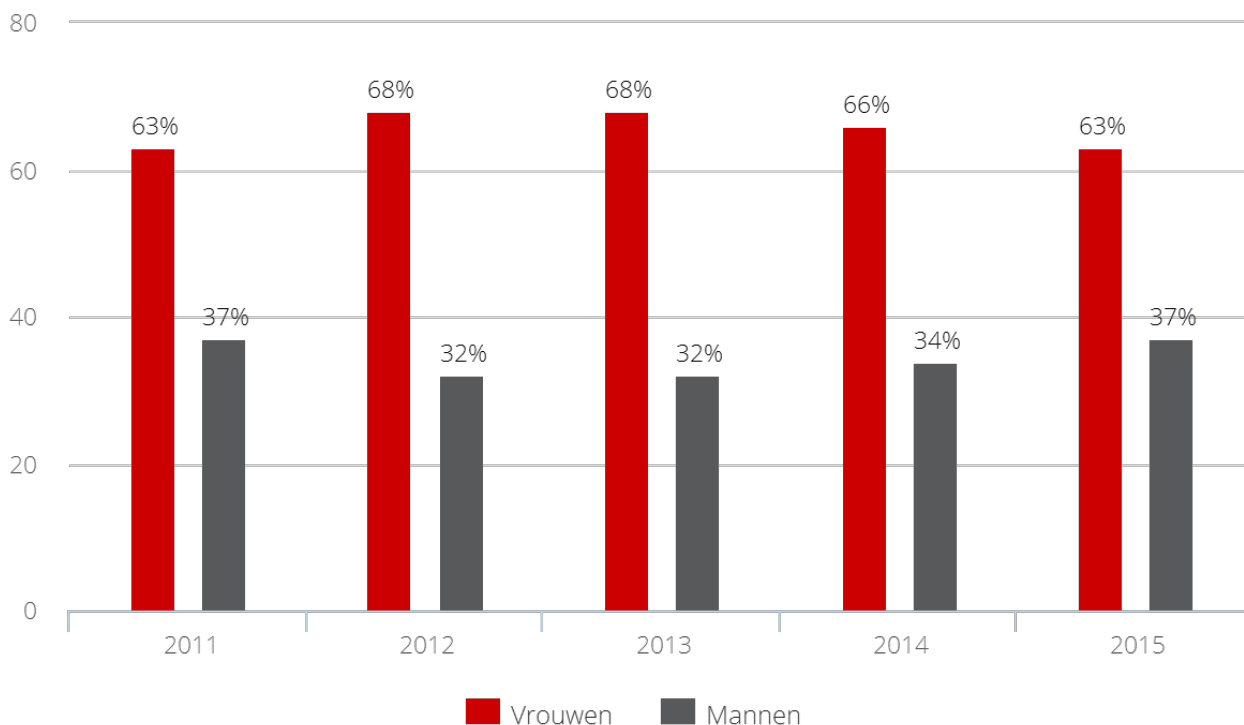
Medewerkers

	2015	2014	2013	2012	2011
Ziekteverzuim (in %)	3,10%	2,70%	3,90%	2,60%	3,20%
Kosten arbozorg (in euro's)	41.035	39.520	33.262	24.273	25.530
Kosten opleidingen (in euro's)	197.314	140.801	104.981	79.256	68.208

	2015	2014	2013	2012	2011
Nieuwe medewerkers	21	15	25	14	22
Medewerkers uit dienst	9	8	2	7	6
Medewerkers per 31 december	156	144	137	114	107
Aantal fte's* per 31 december	144,7	133,3	125,4	102,3	96
Parttimers (in %)	34,60%	31,90%	33,60%	38,60%	39,30%

* Fte (fulltime-equivalent): omgerekend naar aantal voltijdmedewerkers ultimo jaar.

Mannen en vrouwen

Medewerkers- en beloningsbeleid

Het medewerkersbeleid is gebaseerd op professionele arbeidsverhoudingen. Dat wil zeggen, op beginselen van wederzijdse verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en zorgvuldigheid. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in de prestatie- en competentiebeoordelingscyclus. Deze cyclus is gebaseerd op de doelstellingen die de medewerker wil bereiken. Daarbij is aandacht voor de ontwikkeling van competenties met het oog op de huidige functie en de ambities van de medewerker.

We vinden het belangrijk toegankelijk te zijn voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In de praktijk is het voor een kleine, gespecialiseerde organisatie als de onze echter lastig om een evenredige participatie van arbeidsgehandicapten te realiseren.

Tevredenheid medewerkers

De directie van de ASN Bank stelt zichzelf als doel dat de tevredenheid van medewerkers een 8 of hoger is. Zij baseert zich daarbij op het jaarlijkse onderzoek dat SNS Bank uitvoert. De medewerkerstevredenheid kwam uit op 7,8, net als in 2014. De uitslagen zijn besproken in de teams. Het managementteam zal de verbeterpunten in 2016 doorvoeren in samenwerking met de medewerkers.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van de ASN Bank is geënt op dat van SNS Bank. De cao van SNS Bank, die goede, marktconforme primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden bevat, geldt ook voor onze bank.

Het hoogste brutoloon bij de ASN Bank is 6,0 maal hoger dan het laagste brutoloon (2014: 5,9 maal).

Betrokken medewerkers

De betrokkenheid van de medewerkers van de ASN Bank is groot: in het medewerkerstevredenheidsonderzoek scoorden zij een 8,4 voor betrokkenheid. Medewerkers delen hun kennis en ervaring met elkaar en inspireren elkaar, wat de gemeenschappelijke ASN Bank-cultuur bevordert.

Bijeenkomsten

Het delen van kennis en ervaring gebeurde onder andere in de vorm van zes lunchsessies. Daarin werden uiteenlopende onderwerpen behandeld, van “bewegen op je werk” tot presentaties van maatschappelijke partners als Amref Flying Doctors, Behind the Brands van Oxfam Novib en het Nationaal Ouderenfonds.

Interactieve sessies over klanttevredenheid

Onze medewerkers zijn een belangrijke bron van informatie over klanten. Daarom hielden wij twee interactieve sessies over klanttevredenheid. Daarbij dachten medewerkers mee over wat we verder kunnen ontwikkelen om ons langetermijndoel van 1 miljoen tevreden klanten te halen. De ideeën gingen zowel over duurzaamheid als diensten en producten. De directie heeft de uitkomsten teruggekoppeld en een aantal ideeën gekozen om uit te werken.

Vertegenwoordiging

De ondernemingsraad van SNS Bank vertegenwoordigt ook de medewerkers van de ASN Bank. Drie OR-leden hebben de ASN Bank als aandachtsgebied.

Voor de Wereld van Vandaag

Onder de naam Voor de Wereld van Vandaag (VDWVV) doen medewerkers van de ASN Bank vrijwilligerswerk in Den Haag en omgeving. In 2015 werkten we samen met de Surfrider Foundation.

Week van het geld

In de week van 9 t/m 13 maart vond de vijfde nationale Week van het geld plaats. In deze week leren medewerkers van financiële en overheidsinstellingen aan leerlingen van de groepen 6 t/m 8 op basisscholen hoe ze kunnen omgaan met geld. Namens de ASN Bank verzorgden zes medewerkers gastlessen op drie scholen.

Fiets-naar-je-werk-week

In het kader van de Fiets-naar-je-werk-week in mei fietsten 31 collega's bijna 1500 kilometer van en naar het werk. Dat leverde mooie donaties op voor Natuur & Milieu en Nationaal Fonds Kinderhulp.

Voor de Wereld van Vandaag

Onder de naam Voor de Wereld van Vandaag (VDWVV) doen medewerkers van de ASN Bank vrijwilligerswerk in Den Haag en omgeving. In 2015 stond dit vrijwilligerswerk in het kader van biodiversiteit.

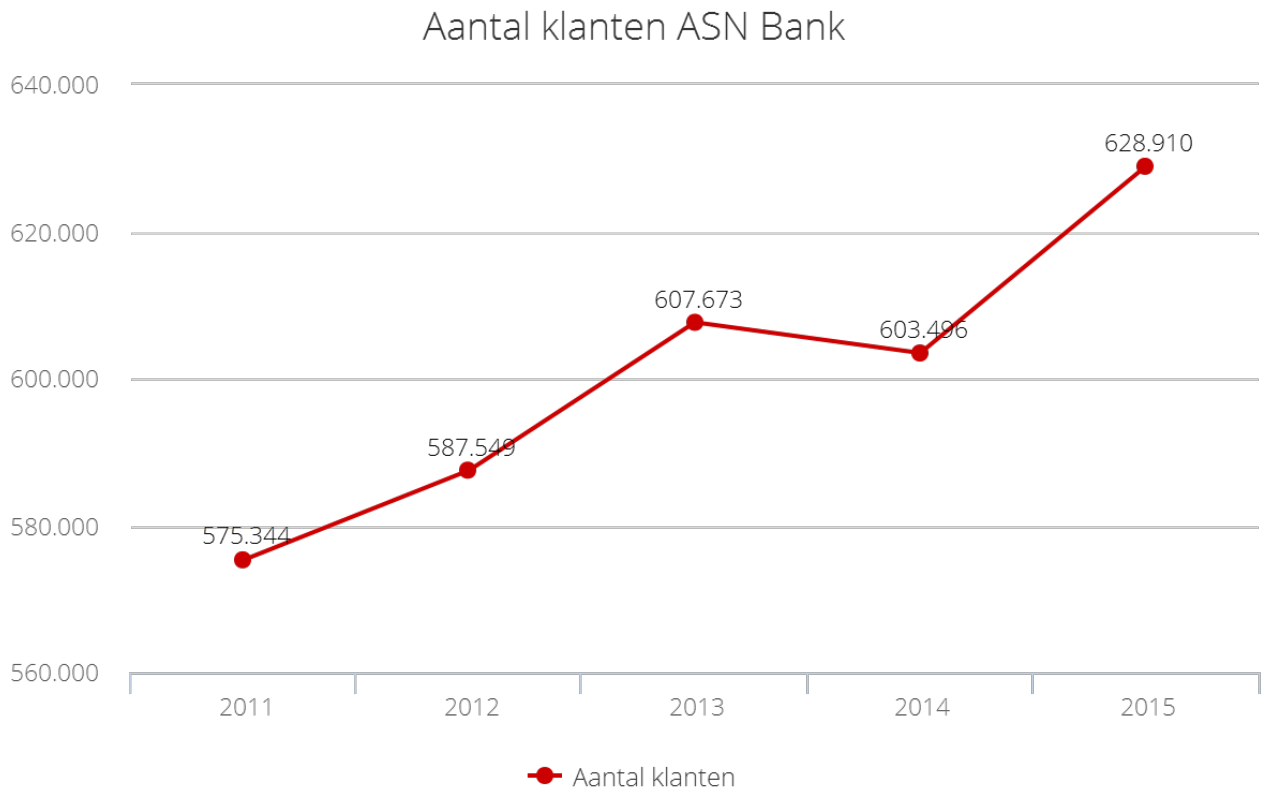
VDWVV werkte samen met de Surfrider Foundation, die zich bezighoudt met vervuiling van zee en strand. Tijdens vier middagen verspreid over het jaar maakten ASN Bank-medewerkers een stuk strand bij de Zandmotor nabij Monster schoon en inventariseerden het afval.

Met behulp van deze gegevens brengt Surfrider Foundation de vervuiling in kaart. Deze informatie kan de stichting gebruiken om de vervuiling door afval van stranden en zeewater aan te pakken. Zo leverden ASN Bank-medewerkers een lokale bijdrage aan het behoud van een schone zee en het voorkomen van nog meer plastic soep.

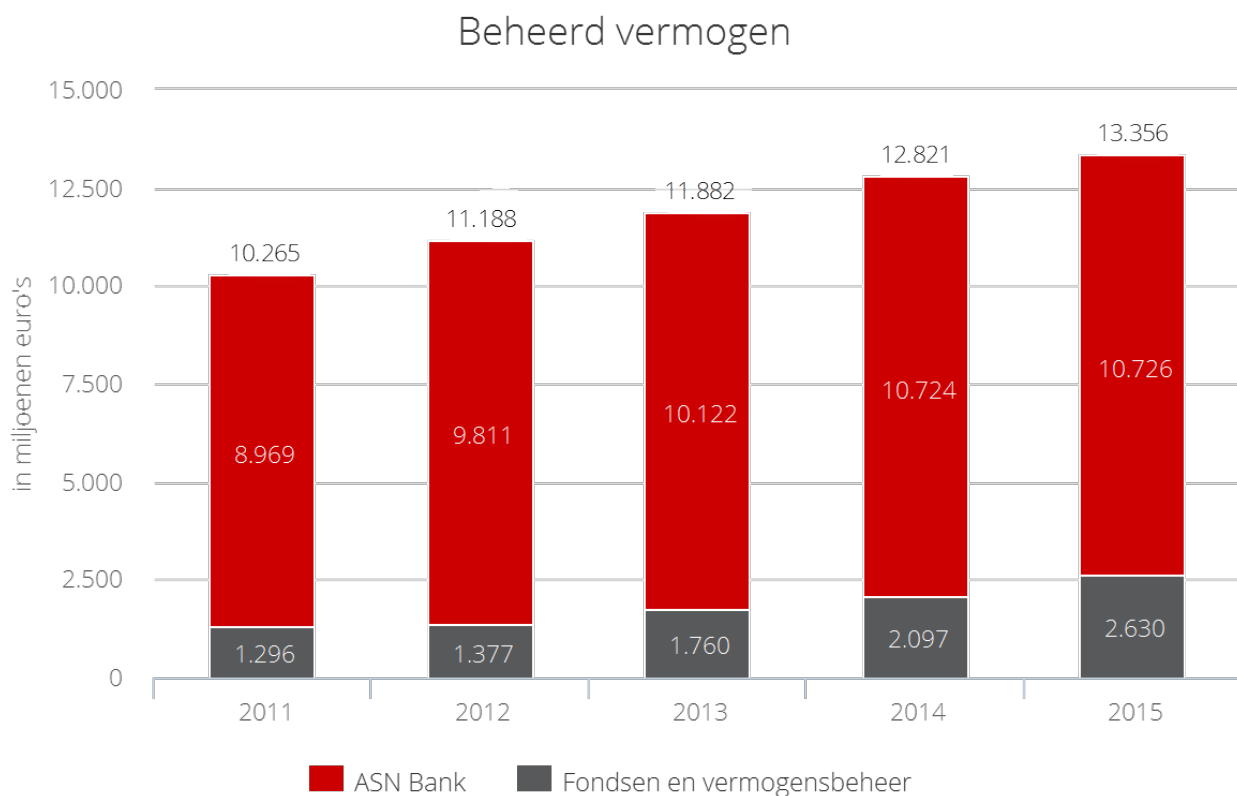

Aantrekken van vermogen

Het aantal klanten nam netto met 25.414 duizend toe van 603.496 tot 628.910 ultimo 2015.

Het totale vermogen onder beheer bij de ASN Bank en de ASN Beleggingsfondsen nam toe met 536 miljoen euro. De lichte daling van het spaargeld werd gecompenseerd door een stijging van het belegde vermogen, die deels werd veroorzaakt doordat spaarklanten gingen beleggen. Daarmee is het aandeel van beleggingsgeld in het totale beheerde vermogen toegenomen.

Marktaandeel duurzaam sparen en beleggen

Bij het schrijven van dit verslag waren de cijfers over de duurzame spaar- en beleggingsmarkt in Nederland voor 2015 nog niet bekend. In 2014 nam de totale particuliere markt voor duurzame spaar- en beleggingsproducten toe met 17,3% tot 29 miljard euro. Daarvan komt 13 miljard euro voor rekening van duurzaam beleggen.

In 2014 was ons aandeel in de totale duurzame markt van:

- sparen: 65% (2013: 63,5%)
- beleggingsfondsen: 25% (2013: 26,7%)

Deze cijfers zijn afkomstig van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO).

Betalen

De groei van het aantal klanten was voornamelijk te danken aan de boven verwachting grote instroom van klanten die een betaalrekening openden: 34.258, van wie ruim tweederde nog geen klant bij de ASN Bank was. Van alle betaalklanten heeft 70% nog een ander product, meestal een spaarrekening.

Campagnes

De instroom hing samen met twee succesvolle campagnes die we ondersteunden met tv-spots, radiocommercials en campagnes in sociale media. In januari en februari voerden we actie met een jaar gratis ASN Bankrekening en ASN Creditcard. Deze campagne vestigde ook de aandacht op het gemak van de overstapservice. Het aantal klanten dat daarvan gebruikmaakte, nam fors toe. Vanaf november boden we de ASN Bankrekening en ASN Creditcard een halfjaar gratis aan. Deze laatste campagne werd op sociale media ondersteund door de campagne *Humans of ASN*.

Warm welkom

We verbeterden het proces om klant te worden door het te stroomlijnen en de brieven en e-mails te herschrijven. Om nieuwe betaalklanten een warm welkom te heten maakten we twee korte introductievideo's. Na de introductie van deze veranderingen nam de tevredenheid van klanten met het openingsproces duidelijk toe.

Video 1: De ASN Bank stelt zich voor

Video 2: De ASN Bank - Voor de wereld van morgen

ASN Betalen Zelfstandigen

Op 30 september introduceerden we de rekening ASN Betalen Zelfstandigen, een betaalrekening voor zzp'ers en freelancers zonder personeel. Aan het eind van het jaar waren er duizend van deze rekeningen geopend. De overige diensten van de ASN Bank – sparen, beleggen en vermogensbeheer – waren al beschikbaar voor zakelijke klanten.

De introductie van ASN Betalen Zelfstandigen ging gepaard met een splitsing van de website asnbank.nl in een gedeelte voor particuliere en een voor zakelijke klanten.

ASN Creditcard

De ASN Creditcard is een Visa Card die wordt geadministreerd door creditcardspecialist ICS. Eind 2015 waren er ruim 32 duizend creditcards uitgegeven.

Net als bij ASN Ideaalsparen steunt de houder van een ASN Creditcard naar keuze de duurzame thema's waarvoor de ASN Bank zich sterk maakt. Bij iedere betaling met de card gaat een klein percentage daarvan naar de themaprojecten van onze maatschappelijke partners. Dit bedrag komt uit de inkomsten van de ASN Bank; het kost de klant niets extra. Dat leverde over geheel 2015 € 154.438 op voor de betreffende projecten.

Humans of ASN

Op 1 november startte de campagne *Humans of ASN* op Facebook. De campagne was gebaseerd op *Humans of New York*, een initiatief om de stad New York een gezicht te geven.

Met Humans of ASN boden we klanten een podium voor hun verhaal – en de ASN Bank een gezicht – op onze Facebook-pagina. Klanten, maatschappelijke partners en een medewerker vertelden in tekst en op video hun verhaal. Het doel was prospects en klanten te inspireren. De campagne ondersteunde de betaalcampagne die gelijktijdig – en succesvol – liep.

In totaal werden de video's meer dan 1 miljoen keer bekeken – in totaal 3.200 uur – en bereikten we 2,5 miljoen unieke personen.

Bekijk de video van Marius van Plastic Whale.

Sparen

Het totale saldo van particuliere spaarders bij de ASN Bank steeg met 2,1% van € 9,7 miljard tot € 9,9 miljard.

	2015	2014	2013	2012	2011
Marktaandeel sparen	2,9%	2,9%	2,8%	2,8%	2,7%

Lage rente

Bij de ASN Klantenservice en op sociale media kwam de lage rente regelmatig ter sprake. In de Ideaal van december legde Ewoud Goudswaard de oorzaken van de lage spaarrente als volgt uit aan de klanten.

ASN Ideaalsparen

De succesvolle bijenspaarcampagne resulteerde in een flinke toename van het aantal rekeningen ASN Ideaalsparen. Aan de vier duurzame thema's die wij steunden namens klanten met een rekening ASN Ideaalsparen, voegden we in 2015 een vijfde thema toe: zorg & welzijn.

ASN Jeugdsparen

Er werden ruim drieduizend rekeningen ASN Jeugdsparen geopend. De inleg groeide met 12,9% tot € 293 miljoen.

Met ASN Jeugdsparen investeren onze klanten in de toekomst van hun (klein)kind én van vele kinderen in minder goede omstandigheden. Want namens klanten met een rekening ASN Jeugdsparen schenken wij jaarlijks een bedrag aan Cordaid en Nationaal Fonds Kinderhulp. In 2015 bedroeg de totale donatie € 362.292. Sinds de start van ASN Jeugdsparen in 2002 hebben we zo ruim € 2,8 miljoen geschonken voor kwetsbare kinderen.

Oorzaken lage spaarrente

In de Ideaal van december legde Ewoud Goudswaard de oorzaken van de lage spaarrente als volgt uit aan de klanten:

“Wij zetten het geld van onze spaarders zo uit dat het bijdraagt aan de duurzame wereld van morgen. Bijvoorbeeld in wonen, zorg, waterbeheer, groene en staatsobligaties en duurzame energie. Momenteel is de rente wereldwijd heel laag. Bovendien zijn er veel partijen in Europa die duurzame projecten willen financieren. Dat is prima. Maar doordat er zoveel aanbod van geld is, kunnen ook duurzame projecten goedkope financiering vragen.

Daardoor is onze marge klein geworden. Dat wil zeggen: er is nog maar een klein verschil tussen de rente die wij van projecten ontvangen, en de spaarrente die we aan onze klanten betalen. Terwijl de marge wel nodig is om een gezonde bank te blijven. Ik sluit niet uit dat de spaarrente verder daalt als de situatie zo blijft. Dat vind ik vervelend voor onze klanten, maar er staat tegenover dat we goede dingen doen met hun geld.”

Beleggen

De ASN Beleggingsfondsen groeiden sterk met € 453 miljoen (23,3%) tot € 2,4 miljard (ultimo 2014: € 2,0 miljard). Het aantal klanten met een beleggingsrekening nam met 7.871 toe tot 61.359. Onze succesvolle beleggingscampagne met Amref Flying Doctors droeg daaraan bij.

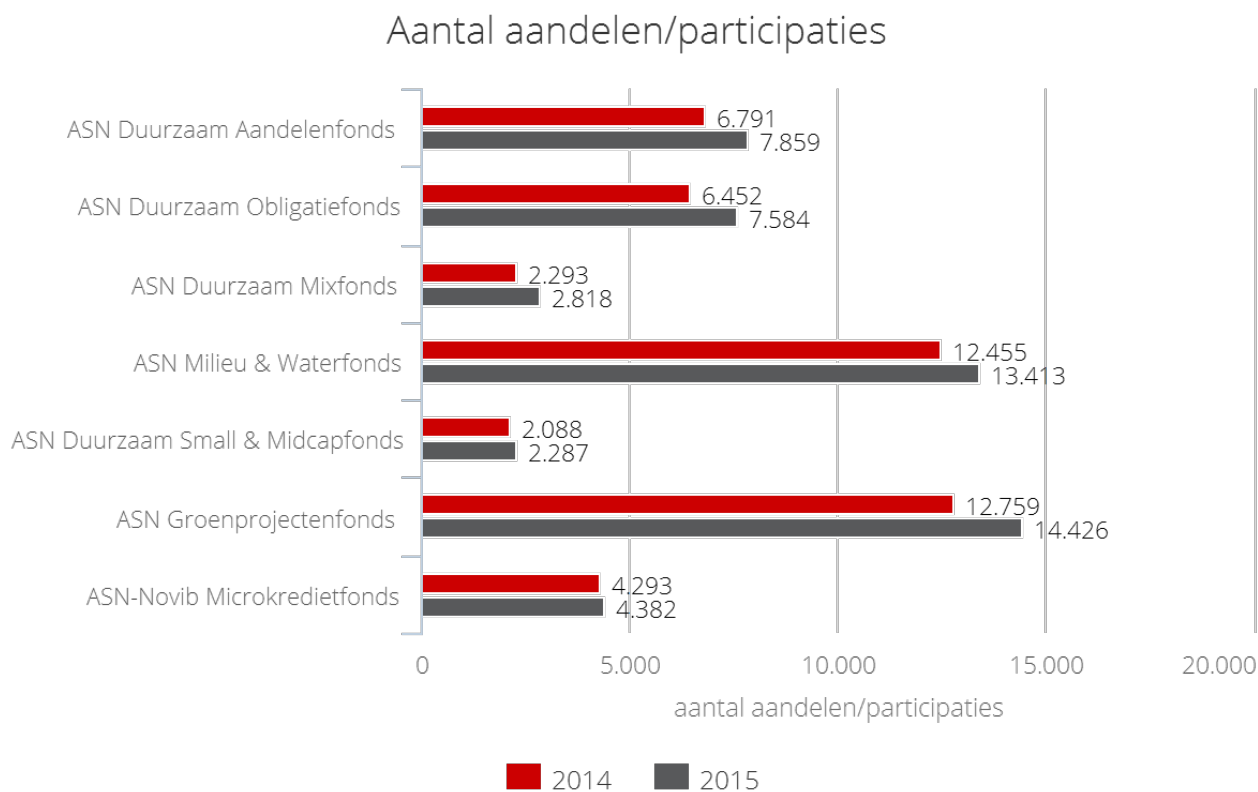
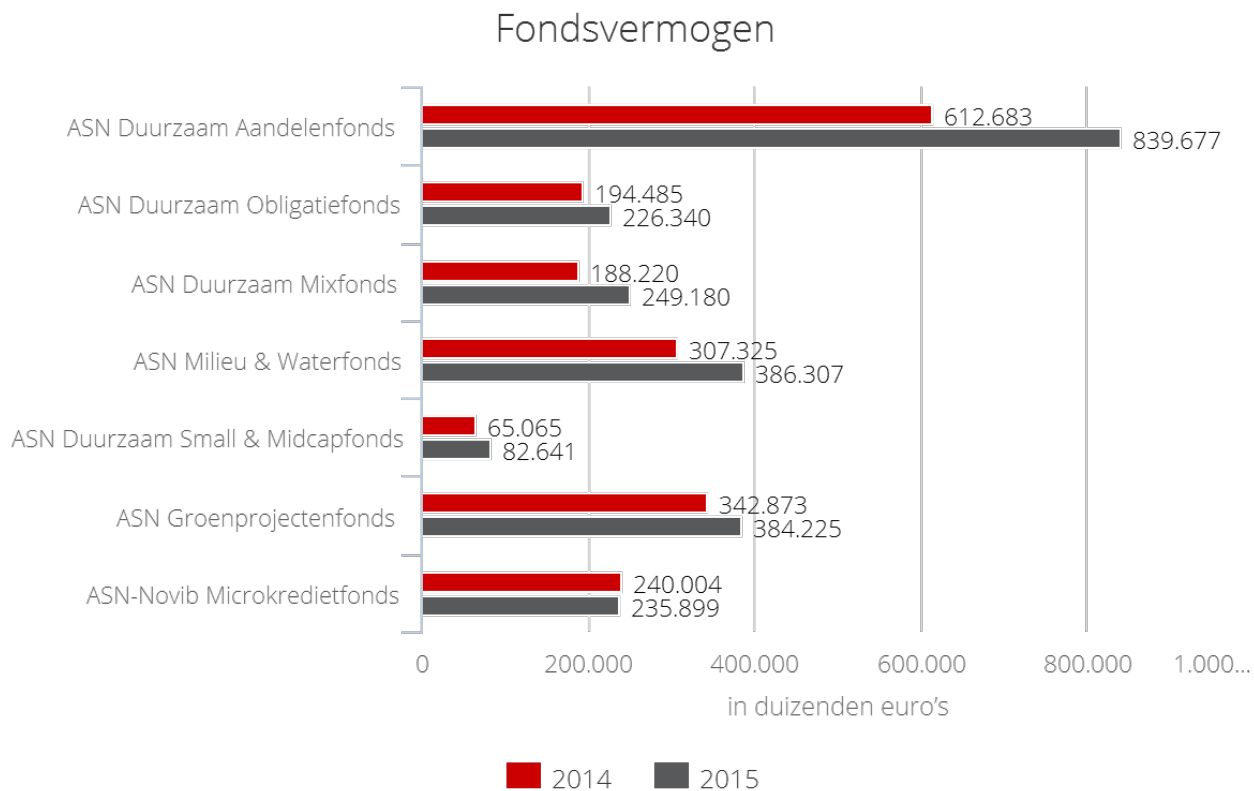
Groei ASN Beleggingsfondsen

Zowel de instroom van nieuw geld (€ 276 miljoen) als koersstijgingen (€ 177 miljoen) waren verantwoordelijk voor de groei van de fondsen. De instroom werd onder meer gestimuleerd door de historisch lage spaarrente, een succesvolle beleggingscampagne, sterke beleggingsresultaten en het herkenbare duurzame profiel van de fondsen.

De vraag naar duurzame beleggingsfondsen neemt toe. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) constateerde dat het marktaandeel van duurzame fondsen eind 2014 op zo'n 14% lag, tegen 10% een jaar eerder. De cijfers over 2015 zijn eind 2016 bekend.

De instroom van nieuw geld was afkomstig van klanten van zowel de ASN Bank als van andere banken die de ASN Beleggingsfondsen aanbieden.

Ontwikkeling ASN Beleggingsfondsen

Inzicht in kosten

Met ingang van 2015 geven Nederlandse banken beleggers inzicht in de totale kosten die zij voor beleggen betalen. Dat geldt ook voor de ASN Bank. Op onze website vinden beleggers voorbeelden van de kosten doorgerekend voor verschillende voorbeeldportefeuilles. Klanten ontvangen over 2015 voor het eerst een totaal kostenoverzicht, naast het gebruikelijke financiële jaaroverzicht.

Fondsontwikkelingen

Prijzen ASN Duurzaam Aandelenfonds

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds won de Groene Stier, de prijs voor het beste duurzame beleggingsfonds van Nederland. De jury benoemde de onderscheidende duurzame strategie, goede prestaties en lage kosten.

Consultancybureau AF Advisors noemde het ASN Duurzaam Aandelenfonds in april en oktober het beste wereldwijd beleggende aandelenfonds. AF Advisors beoordeelt ieder kwartaal onder meer het rendement, de kosten en het belang van de strategie van fondsen voor hun fondshuis.

Prijs ASN Duurzaam Mixfonds

Het ASN Duurzaam Mixfonds won in maart een vwd cash Fund Award: de eerste prijs in de groep fondsen "Mixed Global Currency Balanced".

ASN Groenprojectenfonds: voorbereiding beursnotering

We bereidden de notering van het ASN Groenprojectenfonds aan Euronext voor, die op 27 januari 2016 plaatsvond. Daardoor komt ook dit fonds beschikbaar voor mensen die geen beleggingsrekening bij de ASN Bank hebben. Voor ASN Bank-klanten die al in het fonds beleggen, heeft de notering geen gevolgen.

ASN Groenprojectenfonds tijdelijk gesloten

Het ASN Groenprojectenfonds is als enige ASN Beleggingsfonds fiscaal gefaciliteerd voor beleggers. Eind 2015 kreeg het fonds weer te maken met een onverwacht grote instroom van gelden. Door deze nieuwe instroom dreigde het totaal belegde vermogen in erkende groenprojecten onder de 70% te raken. Als het percentage beleggingen in aangewezen groenprojecten lager wordt dan 70%, komt de kwalificatie als groene instelling van het fonds in gevaar. Als deze kwalificatie zou vervallen, zouden ook de fiscale voordelen voor de particuliere beleggers verdwijnen. Wij hebben daarom het fonds op 3 december 2015 tijdelijk gesloten voor nieuwe aankopen van participanten. Participanten konden nog wel hun participaties verkopen. Op 13 januari 2016 is het fonds weer opengegaan voor aankopen.

ASN-Novib Microkredietfonds: beursnotering

Op 15 oktober werd het ASN-Novib Microkredietfonds genoteerd aan Euronext Amsterdam. Hierdoor wordt het fonds ook toegankelijk voor beleggers die geen beleggingsrekening bij de ASN Bank hebben. Wij verwachten dat het fonds dankzij de grotere instroom van geld meer nieuwe financieringen kan verstrekken aan microfinancieringsinstellingen (MFI's). Dat maakt het de MFI's mogelijk te voldoen aan de stijgende vraag van hun klanten naar microkredieten. Nieuw geld biedt het fonds ook de kans op samenwerking met meer MFI's in gebieden waar microkredieten hard nodig zijn in de strijd tegen armoede.

Beleggingscampagne voor Amref Flying Doctors

In het voorjaar hielden we een beleggingsactie in samenwerking met Amref Flying Doctors en WakaWaka. Doel was veiliger bevallingen in Oeganda en Tanzania mogelijk maken door geld te doneren aan de opleiding van verloskundigen door Amref.

De inzet van verloskundigen is essentieel om de sterfte van moeders en kinderen bij de bevalling te verminderen. Die sterfte is hoog: in Afrika ten zuiden van de Sahara sterven jaarlijks ruim 160.000 vrouwen tijdens hun zwangerschap of bevalling.

Donaties

Voor elke klant die minstens € 2.000 inlegde in de ASN Beleggingsfondsen, deden wij een donatie aan Amref. Daardoor konden 33 verloskundigen worden opgeleid. Zij gaan ieder circa honderd bevallingen per jaar doen.

Ook WakaWaka deed mee aan de actie. Met een extra donatie van de ASN Bank kreeg elke verloskundige een WakaWaka Power cadeau. Dankzij deze zonnelamp annex oplader kunnen verloskundigen bevallingen bijlichten – op een veel veiliger manier dan met de traditionele kerosinelampen – en zijn zij mobiel bereikbaar.

Licht laat leven

Met het spel *Licht laat leven* brachten we via sociale media het belang van verloskundigen in Oeganda en Tanzania onder de aandacht. Het spel kon worden gespeeld via een app op Facebook en op een speciale website.

Oegandese verloskundige opent beursdag

De Oegandese verloskundige Esther Madudu is opgeleid door Amref Flying Doctors. Ze kwam naar Nederland om aandacht te vestigen op het belang van goede verloskundige hulp in Afrika. In het kader van onze beleggingsactie opende zij op 21 april met een gongslag de Amsterdamse effectenbeurs.

Resultaten ASN Beleggingsfondsen

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Duurzaam Aandelenfonds	20,45%	22,74%	14,41%
Benchmark :65% MSCI Europe, 25% MSCI US en 10% MSCI Japan	10,40%	14,76%	10,61%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Duurzaam Obligatiefonds	0,30%	4,24%	4,49%
Benchmark: iBoxx € Sovereign	1,64%	5,50%	6,15%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Duurzaam Mixfonds	9,70%	12,67%	9,22%
Benchmark: 55% iBoxx € Sovereign; 29,25% MSCI Europe, 11,25% MSCI US en 4,5% MSCI Japan	5,79%	9,72%	8,30%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Milieu & Waterfonds	18,73%	18,28%	10,40%
Benchmark: MSCI World SmallMid Cap (EUR)	10,98%	17,66%	12,17%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	18,65%	19,23%	6,96%
Benchmark: MSCI World SmallMid Cap (EUR)	24,25%	20,79%	11,45%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN Groenprojectenfonds	0,04%	1,51%	2,15%

<i>Rendementen per jaar per 31-12-2015</i>	<i>1 jaar</i>	<i>3 jaar</i>	<i>5 jaar</i>
ASN-Novib Microkredietfonds	1,35%	3,56%	4,20%

De resultaten van het ASN Groenprojectenfonds en ASN-Novib Microkredietfonds worden niet vergeleken met een benchmark.

Vermogensbeheer

ASN Vermogensbeheer is bestemd voor particulieren, stichtingen, verenigingen en maatschappelijke instellingen die hun beleggingsportefeuille niet zelf willen beheren. De dienstverlening is gericht op klanten met een vrij belegbaar vermogen vanaf € 250.000. ASN Vermogensbeheer belegt deze vermogens op basis van het duurzaamheidsbeleid van de ASN Bank.

2015 was voor ASN Vermogensbeheer een goed jaar. Het klantenbestand groeide naar tevredenheid. Het vermogen onder beheer nam met ruim 50% toe. Hoewel het een turbulent beleggingsjaar met grote uitslagen van de beurskoersen was, stemden de beleggingsresultaten tot tevredenheid.

25 jaar duurzaam vermogensbeheer

Drie beleggingsexperts met hart voor duurzaamheid richtten in 1990 NBC Vermogensbeheer op. In 2010 werd deze pionier op het gebied van duurzaam beleggen onderdeel van de ASN Bank. Zo ontstond ASN Vermogensbeheer, dat in 2015 zijn 25-jarige bestaan vierde.

Financieringen en beleggingen

Een belangrijke manier om onze duurzame missie te realiseren, is via onze financieringen en beleggingen – samen de uitzettingen genoemd. De ASN Bank zet het spaargeld van klanten uit. De ASN Beleggingsfondsen zetten het beleggingsgeld van klanten uit.

Spaargeld

Bij het uitzetten van het spaargeld hanteren we twee belangrijke uitgangspunten:

- We zetten we het geld van onze klanten uit volgens onze duurzaamheidscriteria.
- We houden ons aan de eisen van de toezichthouders, zoals De Nederlandsche Bank. De eisen die zij aan ons kapitaal stellen, bepalen grotendeels hoe we ons geld kunnen uitzetten.

Wij zetten het spaargeld van onze klanten uit in onder meer obligaties en onderhandse leningen aan overheden (landen, provincies en gemeenten), woningfinancieringen, waterschappen, zorginstellingen, woningcorporaties, onderwijs, cultuur en recreatie, en duurzame energie. Deze spreiding leidt tot een goede balans tussen verschillende sectoren en voor spreiding van de risico's.

ASN Beleggingsfondsen

Tot het vermogen onder beheer van de ASN Bank rekenen wij ook het vermogen van de zeven duurzame ASN Beleggingsfondsen. Dit vermogen wordt beheerd door ACTIAM N.V. (ACTIAM) als AIF-beheerder. Dat wil zeggen: ACTIAM heeft een vergunning zoals bedoeld in de AIFM-richtlijn (Alternative Investment Fund Managers Directive). Dit is een Europese richtlijn met regels voor beheerders van beleggingsfondsen. ACTIAM voert het portefeuille- en risicobeheer van de ASN Beleggingsfondsen uit.

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) stelt het beleid van de ASN Beleggingsfondsen vast en monitort het beheer van de fondsen. Het beleid omvat ook de richtlijnen en criteria op het gebied van duurzaamheid.

ASN Vermogensbeheer

ASN Vermogensbeheer belegt het vermogen van klanten volgens de richtlijnen en criteria op het gebied van duurzaamheid van de ASN Bank.

Uitzettingen ASN Bank

De uitzettingen van de ASN Bank zijn onder te verdelen in de volgende twee categorieën:

- Vorderingen op klanten. Hieronder vallen de zakelijke kredieten en onderhandse leningen. Ook de post "financiële instellingen" valt hieronder; deze omvat een onderhandse lening aan Woonhuishypotheken B.V. voor de financiering van woninghypotheken.
- Beleggingen; hieronder vallen de beleggingen in voornamelijk staatsobligaties en in groene en sociale obligaties.

De uitzettingen namen met € 31 miljoen toe van € 10.868 miljoen tot € 10.899 miljoen.

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>31-12-2015</i>	<i>31-12-2014</i>
Vordering op klanten	6.280	6.414
Beleggingen	4.619	4.454
Totaal uitzettingen	10.899	10.868

Vorderingen op klanten

Verdeling volgens tegenpartijen

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Financiële instellingen	4.508	4.509
Lagere overheden	402	444
Gezondheids- en welzijnszorg	316	357
Woningbouw	441	470
Waterwinning en -beheer	274	290
Energie	268	250
Particulieren	32	36
Onderwijs, cultuur en recreatie	9	15
Diversen	30	43
Totaal vorderingen op klanten	6.280	6.414

Beleggingen

Verdeling volgens tegenpartijen

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Staatsleningen	3.582	3.650
Financiële instellingen	393	385
Lagere overheden	271	190
Railvervoer	198	203
Energie	175	26
Totaal beleggingen	4.619	4.454

Vorderingen op klanten

Zakelijke kredieten bestaan voornamelijk uit projectfinancieringen van ten minste € 1 miljoen. Daarbij concentreren we ons op de volgende sectoren:

- duurzame energie (windenergie, zonne-energie, decentrale energievoorzieningen);
- (sociale) woningbouw;
- maatschappelijk vastgoed;
- zorg en welzijn.

De ASN Bank verstrekt zakelijke kredieten aan duurzame projecten zonder groenverklaring. Projecten met een verklaring in het kader van de Regeling groenprojecten komen in aanmerking voor een groenfinanciering van het ASN Groenprojectenfonds. Desgewenst combineren we een groenfinanciering door het ASN Groenprojectenfonds met een lening van de ASN Bank.

In totaal tekende de ASN Bank voor € 67 miljoen aan kredietovereenkomsten. Al met al daalden de uitzettingen in zakelijke kredieten met € 10 miljoen tot € 338 miljoen. Daarnaast hebben we ons gecommitteerd aan financieringen van ruim € 60 miljoen.

Via onderhandse leningen financieren we bedrijven en instellingen in onder meer de categorieën waterbeheer, woningcorporaties en lagere overheden. In totaal werd er € 117 miljoen afgelost op de portefeuille onderhandse leningen. We verstrekten geen nieuwe onderhandse leningen.

Beleggingen

We beleggen in financieringsvormen die de financiële risico's beheersbaar houden en passen bij onze duurzaamheidscriteria. Bijvoorbeeld in staatsobligaties van overheden die voldoen aan onze duurzaamheidscriteria. Een betrekkelijk nieuwe categorie beleggingen zijn groene en sociale obligaties (*greenbonds* en *social bonds*).

In 2015 tekenden we ruim € 238,5 miljoen aan obligaties bij. Tevens namen we een aandelenbelang in FMO ter waarde van ruim € 5 miljoen over van RegioBank.

Uitzettingen ultimo 2015

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Vorderingen op klanten</i>	<i>Beleggingen</i>	<i>Totaal</i>
Staatsleningen	-	3.581.642	3.581.642
Woningfinancieringen	4.532.238	-	4.532.238
Lagere overheden	396.757	255.370	652.127
Woningbouw	441.607	-	441.607
Gezondheids- en welzijnszorg	330.858	-	330.858
Waterwinning en -beheer	280.251	-	280.251
Duurzame energie	273.954	408.130	682.084
Railvervoer	-	198.271	198.271
Ontwikkelingssamenwerking	-	5.449	5.449
Onderwijs, cultuur en recreatie	11.340	-	11.340
Diversen	12.681	169.973	182.654
Totaal uitzettingen	6.279.686	4.618.835	10.898.521

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Staatsleningen	3.581.642
Duitsland	1.245.082
Nederland	1.030.467
Frankrijk	560.956
België	490.505
Oostenrijk	233.991
Zweden	20.641
Woningfinancieringen en overige vorderingen op klanten	4.532.238
Woonhuishypotheken B.V.	4.500.000
Diverse particulieren	32.238
Lagere overheden	652.127
UNEDIC (Frankrijk)	108.633
Caisse d'Amortissement de la Dette Sociale (Frankrijk)	103.114
Gemeente Enschede	45.000
Gemeente Venlo	39.991
Gemeente 's-Hertogenbosch	30.000

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Gemeente Nieuwegein	26.000
Gemeente Middelburg	25.746
Gemeente Zwolle	25.500
Gemeente Rotterdam	25.000
BNG SRI Bonds	21.890
BNG Bonds	21.733
Gemeente Apeldoorn	20.000
Gemeente Hengelo	12.000
Gemeente Kaag & Braassem	10.000
Gemeente Zevenaar	10.000
Gemeente Kampen	9.333
Gemeente Pijnacker	9.000
Gemeente Weststellingwerf	7.000
Gemeente Boxmeer	6.800
Gemeente Haaksbergen	6.000
Gemeente Maassluis	6.000
Gemeente Montfoort	6.000
Gemeente Schijndel	6.000
Gemeente Heusden	5.833
Gemeente Leiden	5.500
Gemeente Gorinchem	5.000
Gemeente Leeuwarden	5.000
Gemeente Papendrecht	5.000
Gemeente Vlissingen	5.000
Gemeente Sluis	4.800
Gemeente De Ronde Venen	4.800
Gemeente Oldenzaal	4.667
Gemeente Bunschoten	4.080
Gemeente Oosterhout	4.000
Gemeente Nijkerk	3.400
Gemeente Elburg	3.200
Gemeente Krimpen	3.000
Gemeente Culemborg	3.000
Gemeente Veldhoven	2.857
Gemeente Hoogeveen	1.400
Gemeente Renkum	850
Duurzame energie	682.084
<i>Windenergie</i>	<i>155.369</i>
Belwind N.V.	50.000
Northwind N.V.	26.219
Westermeerwind B.V.	25.953
Global Tech I Offshore Wind GmbH	24.799
C-Power N.V.	18.003
SFE-Parc Eolien de Leffincourt	8.224
Trianel Windkraftwerk Borkum GmbH & Co. KG	1.417
Vaanster XIV B.V. "Terras aan de Maas"	693
Vaanster Services B.V. "Green Packages"	61
<i>Zonne-energie</i>	<i>97.654</i>
Centrale Photovoltaïque de Toul-Rosières 2	20.560
Lavansol II SAS	13.583
Centrale Photovoltaïque du Gabardan 2	13.427
Newsolar SAS	10.857
Belfuture 2 CVBA	8.074
Lavansol M7 SAS	7.342
SECP Olmo SAS	6.543

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x € 1.000</i>
FPV Pascialone SAS	6.469
NPG Willebroek N.V.	5.832
FPV Santa Lucia SAS	4.967
<i>Overige duurzame energie</i>	429.061
European Investment Bank Climate Awareness Bond	149.627
FMO Sustainable bond	107.764
NRW Bank Green Bond	82.442
IDF	59.148
Energiefonds Overijssel I B.V.	12.000
Unica Financial Services B.V.	6.257
Dif Infrastructure Fund	4.832
Dif Renewable Energy Fund	2.412
Eteck B.V.	2.142
Impax New Energy Investors II	1.904
BTES Art Court B.V.	533
Woningbouw	441.607
Woonstichting SSW	45.919
Stichting Duwo	25.000
Stichting Ymere	25.000
Stichting Eigen Bouw	24.817
Woningcorporatie R&B Wonen	20.000
Woningstichting Rochdale	20.000
Woningcorporatie Eigen Haard	15.410
Stichting de Woonmensen	15.000
Stichting Area Wonen	13.775
Stichting Woonbeheer Betuwe	13.000
Stichting Woongroep Holland	13.000
Woonstichting Domesta	11.374
Woningbouwvereniging Bergopwaarts	11.300
Stichting Waterweg Wonen	11.000
Woningcorporatie Acantus Groep	10.168
Stichting Portaal	10.000
Stichting Woonbedrijf SWS	10.000
Woningbouwvereniging St. Laurentius	10.000
Woningstichting Servatius	10.000
Woningstichting Leusden	9.600
Stichting de Alliantie	8.951
Stichting Woonstede	8.500
Stichting Trivire	8.182
Bouwvereniging Onze Woning	8.000
Woningstichting Goede Stede	7.535
Woningstichting SWZ	7.500
Woonstichting Triada	7.500
Stichting Woondiensten Enkhuizen	7.480
Stichting de Leeuw van Putten	6.265
Stichting Woonvisie	5.279
Stichting Steelande Wonen	5.000
Stichting Weller Wonen	5.000
Woningstichting Weststellingwerf	5.000
Woonstichting Groninger Huis	5.000
Stichting Beheer Gebouw Drie-X-Factoren	4.640
Woningstichting Omnivera	4.400
Mijande Wonen	4.250
Woonstichting Vaals	4.000
Stichting Woonzorg West Zeeuws-Vlaanderen	3.200

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Stichting Dutch International Guarantees for Housing (DIGH)	955
Nieuw Hengelman OG	300
Stichting Habion	207
Stichting SCC de Leghe Polder	100
Gezondheids- en welzijnszorg	330.858
Ziekenhuis Maastricht	36.048
Universitair Medisch Centrum Groningen	28.280
Stichting Zorggroep Noord- en Midden Limburg	16.939
Academisch Medisch Centrum Amsterdam	15.000
Stichting Volkaert SBO	13.925
GGZ Noord-midden Limburg	12.000
Stichting Arduin	11.260
Stichting Antonius Ziekenhuis	10.468
Stichting Sint Elisabeth Ziekenhuis	9.750
GGZ Breburg	9.547
Stichting ZorgSaam Zeeuws-Vlaanderen	9.000
Stichting Dimence v.h. Adhesie GGZ Midden-Overijssel	8.800
Stichting Ziekenhuis Bethesda	8.341
Stichting Magenta Zorg	8.148
Stichting Zorg en Verpleging Goeree Overflakkee	8.000
Christelijke Zorgcombinatie Zwolle	7.200
Stichting Dimence	7.200
Ziekenhuis Ikazia	7.150
VieCuri Medisch Centrum	7.000
Stichting Parnassia Bavo Groep	6.967
Stichting Zeevesta	6.600
Stichting Argos Zorggroep	6.400
Catharina Ziekenhuis	6.000
Stichting Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis	5.833
Kempen Zorgcentrum	5.275
Stichting de Blink	5.040
Stichting Franciscus Gasthuis	5.000
Haga Ziekenhuis Den Haag	4.639
Stichting Tragel	4.575
Stichting Dr. Bernhard Verbeet Instituut	3.954
Maastricht Clinic	3.750
Stichting Revalidatie-Centrum 'De Hoogstraat'	3.687
Stichting Amphia	3.500
RW OG BV	3.071
Stichting Saxenburgh Groep	2.749
Stichting Eindhoven Beheer	2.122
Stichting Verbeeten fonds	2.000
Stichting Woon- en Leefcentra Lichamelijk Gehandicapten West-Brabant	1.612
Stichting Zorgpalet	1.477
Stichting De Vlasborch	1.388
Stichting Reinaerde	1.380
Stichting de Stromen	1.361
Promens Care	1.333
Stichting Interakt	1.116
GGZ Oost-Brabant	1.000
Stichting Woon & Zorgcentrum 'Herfszon'	922
Stichting Odion	838
Stichting Zorgverlening 's Heeren Loo	555
Stichting Rode Kruis Ziekenhuis	500
Radar	423

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Koetsveld	403
Stichting Heliomare	370
Adhesie	294
Stichting Blixembosch	221
De Driestroom	216
Stichting Aveleijn/SDT	166
Stichting Wende	65
Waterwinning en -beheer	280.251
Waterschap Rivierenland	30.000
Waterschap Scheldestromen	30.000
Waterschap Breda	20.400
Waterschap Rijn en IJssel	20.000
Waterschap Hollandse Delta	19.500
Waterschap AA & Maas	15.000
Waterschap de Dommel	15.000
Wetterskip Fryslân	15.000
Waterschap Schieland en Krim	14.800
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	14.000
Hoogheemraadschap Rijnland	12.000
Waterschap Brabantse Delta	12.000
Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier	11.700
Waterschap Reest en Wieden	9.000
Waterschap Limburg	8.250
Waterschap Roer en Overmaas	7.200
Waterschap Zuiderzeeland	7.000
Waterschap Noorderzijlvest	6.000
Waterschap Regge en Dinkel	5.000
Waterschap Veluwe	3.000
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	2.000
Noord Kwartier	2.000
D.A.G. Friesland	762
Drenthe Watermaatschappij	228
Waterleiding maatschappij Limburg	171
PT Air Manado	131
Vitens	109
Railvervoer	198.271
OeBB Infrastruktur Bau AG	106.106
Eurofirma	60.472
SNCF	31.693
Ontwikkelingssamenwerking	5.449
FMO aandelen	5.362
Oikocredit Internationaal	60
Oikocredit Nederland	27
Onderwijs, cultuur en recreatie	11.340
Nationaal Groenfonds	3.278
Erasmus Academie	3.150
Stichting kinderopvang 2Samen	1.529
Stichting Texels Museum	1.426
Bibliotheek Vlissingen	1.402
Universiteit Twente	555
Diversen	182.654
Council of Europe Development Bank	108.931
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	35.625
Tennet	25.416
CAI Westland	8.429

Debiteur	Bedragen x € 1.000
Boei B.V.	2.300
Eteck B.V.	483
Stichting Watertoren Buitenlust	320
Monumentenfonds Brabant N.V.	256
Stichting Aktie en Informatiecentrum Lelystad	154
Wereldwinkels	152
Stichting Ideële winkel	138
Woonvereniging Regina	130
VOF Yuan	128
Plastic Whale B.V.	76
Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland	60
Smit Hergebruik B.V.	56
ASN Duurzaam Mixpool (certificate)	-
ASN Duurzaam Small & Midcappool (certificate)	-
ASN Milieupool (certificate)	-
Eindtotaal	10.898.521

Enkele nieuwe financieringen

In de categorie "diversen" deden we twee nieuwe financieringen:

BOEI B.V.

We financierden de aankoop en restauratie van de westhal van de historische Enka-fabriek aan de Dr. Hartogsweg te Ede. Deze hal krijgt een nieuwe bestemming: fietsenfabrikant Accell Nederland, fabrikant van onder meer Batavus en Sparta, vestigt in het rijksmonument zijn *experience center* De Fietser. Dit centrum gaat onder meer een indoor testparcours, een themaplein en winkels van diverse fietsmerken omvatten.

Plastic Whale

In 2011 startte Marius Smit, de initiatiefnemer van Plastic Whale, met de realisatie van zijn idee om de grachten van Amsterdam schoner te maken. Daarmee wilde hij meteen de aandacht van het publiek vestigen op de plastic soep, het wereldwijde milieuprobleem. De evenementen, onder de naam *Oud Amsterdamsch Plasticvischen* zijn inmiddels uitgemond tot een bekend fenomeen. In maart 2014 kon Stichting Plastic Whale een eigen boot laten bouwen. Deze sloep is (gedeeltelijk) gebouwd van het opgevisste plastic. De ASN Bank verstrekke de financiering voor de eerste Plastic Whale en nog twee sloepen.

Equator Principles

De *Equator Principles* voor grote projectfinancieringen verlangen dat deze financieringen voldoen aan de sociale en milieucriteria van de International Finance Corporation (IFC). De ASN Bank onderschrijft de Equator Principles. Daarmee bevestigen wij ons beleid om uitsluitend leningen te verschaffen aan projecten die worden ontwikkeld op een maatschappelijk verantwoorde wijze, en in overeenstemming met de eisen voor een goed duurzaamheidsbeleid.

Wij passen de Equator Principles – naast onze eigen duurzaamheidscriteria – toe op alle projecten die wij financieren die in totaal groter zijn dan \$ 10 miljoen (wij hanteren omgerekend een grens van € 8 miljoen). De Equator Principles onderscheiden drie categorieën projecten, variërend van een hoge mogelijke negatieve invloed op milieu en mensenrechten (categorie A) tot een lage invloed (C).

In 2015 hebben wij geen leningen verstrekt die onder de Equator Principles vielen.

Duurzame energie

We financieren voornamelijk grote projecten met kredieten van ten minste € 1 miljoen in de sectoren windenergie, zonne-energie en decentrale energievoorzieningen.

De markt in 2015

We hadden te maken met lastige marktomstandigheden. De marge – het verschil tussen de rente die wij aan spaarklanten betalen en de rente die we voor financieringen ontvangen – werd fors kleiner. Dat had meerdere oorzaken:

- Wereldwijd daalde de rente verder.
- De concurrentie tussen banken was groot: er waren veel gegadigden voor de financiering van duurzame projecten die ook financieel haalbaar zijn. Daarbij zijn grote banken vaak in het voordeel.
- Er waren maar weinig projecten die een financiering vroegen.
- Diverse grote projecten in de portefeuille waren toe aan herfinanciering van hun schuld. De lage rente had tot gevolg dat de projecteigenaren fors lagere rentes konden bedingen.

Daar komt bij dat op de internationale markt voor duurzame-energieprojecten steeds meer grote partijen actief zijn. Die kunnen een groter deel van een financiering voor hun rekening nemen. Een kleine partij als de ASN Bank wordt daarom minder gevraagd, ook al hebben we een goede reputatie in deze markt opgebouwd.

We streven ernaar in 2016 in een vroeger stadium te gaan samenwerken met ontwikkelaars van duurzame-energieprojecten. Zo raken we in een eerder stadium bij projecten betrokken. Er bevinden zich veel projectvoorstellen in de pijplijn.

Nieuwe financieringen

Belwind

Op de valreep van het jaar behaalden we een groot succes: een aanzienlijke verhoging van het krediet aan het offshore windpark Belwind. Dit ligt op de Blijgh Bank in het Belgische deel van de Noordzee. Het park bestaat uit 55 Vestas V90-3MW windturbines met een vermogen van in totaal 165 megawatt.

Vaanster VIII B.V.

De ASN Bank en het ASN Groenprojectenfonds verstrekten samen een lening aan Vaanster VIII voor een warmte-koude-installatie in het Palace Hotel in Amsterdam.

Zorg

Goede gezondheidszorg zien wij als een essentieel onderdeel van een rechtvaardige samenleving. Het is een belangrijk mensenrecht. Zorginstellingen vervullen een belangrijke sociale rol doordat zij zorg realiseren, met aandacht voor de kwaliteit en veiligheid van patiënten en werknemers. Wij toetsen of zorginstellingen zo zijn ingericht dat zij een bijdrage leveren aan goede zorg, nu en in de toekomst.

Al jaren verstrekken we onderhandse leningen aan de zorgsector. Sinds 2014 verstrekken we aan deze sector ook financieringen. Net als in de sector duurzame energie werden we er in de zorgsector mee geconfronteerd dat we een minder lage financieringsrente kunnen vragen dan grotere partijen.

In 2015 hebben we de markt onderzocht en in kaart gebracht. Dit leidde tot een beleidskader en marktbewerkingsplan voor het financieren van deze sector. We streven ernaar dat we daardoor in 2016 meer financieringen in de sector kunnen realiseren.

Wonen

Particuliere woningfinancieringen vormen onze grootste categorie uitzettingen. Via een onderhandse lening aan Woonhuishypotheken B.V. financieren we woningfinancieringen. Hierin zijn woningfinancieringen ondergebracht die collegamerken van SNS Bank, namelijk RegioBank, SNS en BLG Wonen, hebben verstrekt. Door deze financiering maken we de aankoop van een eigen huis voor mensen mogelijk – net als bij financieringen in de sector sociale woningbouw.

Klimaatimpact

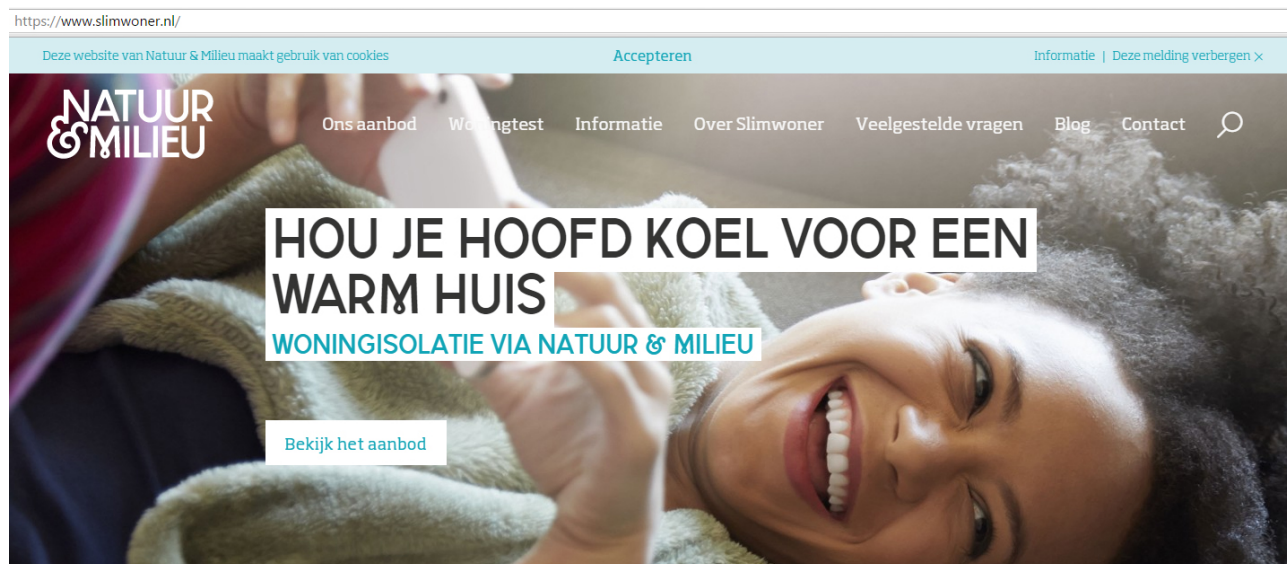
Ongeveer 10 procent van de totale CO₂-uitstoot in Nederland wordt veroorzaakt door het verwarmen van huizen. SNS Bank is zich bewust van de klimaatimpact van wonen. Zij wil bijdragen aan verduurzaming van de huizenmarkt. Daardoor kunnen meer huizen verschuiven van de lage energielabels E, F en G naar bijvoorbeeld label A en B. Zij wil hieraan werken door klanten te adviseren. En door maatregelen om energie te besparen financieel mogelijk te maken.

Energiebespaarlening

De ASN Bank heeft zich gecommitteerd aan de financiering van de Energiebespaarlening van het Nationaal Energiebespaarfonds. Met deze lening kunnen woningeigenaren energiebesparende maatregelen in of aan hun huis financieren. Ze betalen de lening via maandelijkse betalingen in zeven tot vijftien jaar af. Het gebruik van deze lening door woningeigenaren nam in 2015 toe. De lening werd bovendien opengesteld voor verenigingen van eigenaren.

Leningen aan woningcorporaties

Wij verstrekken financieringen en onderhandse leningen aan woningcorporaties. Deze hebben een maatschappelijke doelstelling: zij zorgen voor goede, betaalbare huisvesting, juist voor mensen met een lager inkomen. Deze sociale doelstelling vullen zij steeds meer aan met milieudoelstellingen. Daarom komen zij in aanmerking voor een financiering van de ASN Bank. Daarbij toetsen wij elke woningcorporatie apart aan onze duurzaamheidscriteria.

Nieuwe financieringen

De Lèghe Polder

We financierden de verbouwing en verduurzaming van Dorpshuis De Lèghe Polder in Beuningen, Gelderland.

Nieuw Hengelman OG B.V.

We financierden de bouw en renovatie van de panden 't Hengelman, 'n Esch, De Moat en 't Veld van woon-zorgcombinatie 't Hengelman in De Lutte (Overijssel).

Overheden

De Nederlandsche Bank verplicht alle banken een deel van hun vermogen aan te houden in goed verkoopbare beleggingen, zoals staatsobligaties.

Staatsobligaties

Staatsobligaties zijn leningen aan overheden van landen. Overheden zorgen voor basisvoorzieningen als wonen, onderwijs en gezondheidszorg en regels voor bijvoorbeeld natuurbescherming – zaken die nu en in de duurzame wereld van morgen van belang zijn. Wij beleggen alleen in staatsobligaties van landen die voldoen aan onze duurzaamheidscriteria.

Selectie op duurzaamheidscriteria

Omdat wij geen valutarisico willen lopen op onze beleggingen in staatsobligaties, komen alleen staatsobligaties in euro's in aanmerking voor ons beleggingsuniversum. De landen die deze uitgeven, beoordelen wij eerst op basis van onze absolute criteria voor mensenrechten, klimaat en biodiversiteit. Bepaalde landen vallen dan direct af. De duurzaamheidsprestaties van de landen die voldoen aan onze absolute criteria, beoordelen we aan de hand vijftien relatieve indicatoren.

Deze selectie leidde tot achttien goedgekeurde landen. Per 31 december hielden we staatsobligaties aan van zes landen: België, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk en Zweden.

Ontwikkelingen staatsobligaties

De portefeuille staatsobligaties nam met ruim € 68 miljoen af. De belangen in Nederland (- € 123 miljoen) en Frankrijk (- € 25 miljoen) namen af. De belangen in België (+ € 42 miljoen), Duitsland (+ € 20 miljoen) en Oostenrijk (+ € 17 miljoen) namen toe. Deze toe- en afnames zijn zowel het gevolg van aan- en verkoop van staatsobligaties als van herwaarderingen.

Lokale en regionale overheden

Lokale en regionale overheden, zoals gemeenten en provincies, spelen een belangrijke rol in het functioneren van de samenleving. Als wij de staatsobligaties van een land hebben goedgekeurd op basis van de criteria in het beleidsdocument Staatsobligaties, zijn daarmee ook de lokale overheden goedgekeurd. In deze categorie verstrekken wij leningen aan Nederlandse gemeenten en provincies.

Waterbeheer

In Nederland is waterbeheer van groot belang. Water speelt een belangrijke rol bij de inrichting van onze leefomgeving, bijvoorbeeld bij wonen, werken, natuurbeheer en recreatie. Als het om milieu gaat, verdiepen sommige waterschappen sinds 2007 hun activiteiten op het gebied van onder meer klimaatverandering, waterkwaliteit, natuurbeheer en biodiversiteit en export van kennis naar derdewereldlanden.

Omdat de waterschappen sterk uniform opereren, toetsen wij de sector als geheel op mensenrechten en milieu.

Groene en sociale obligaties

Via *greenbonds*, groene obligaties, kunnen wij beleggen in vastrentende waarden op het gebied van duurzame energie, energiebesparing en biodiversiteit. Deze vrij nieuwe categorie vormt een welkome aanvulling op de balans van de bank. Deze obligaties leveren een aanzienlijke bijdrage aan het bereiken van onze klimaatdoelstelling om in 2030 volledig CO₂-neutraal te zijn.

Een andere categorie obligaties zijn de *social bonds*, sociale obligaties. Zij worden gebruikt voor de financiering van projecten met een sociale impact, zoals microfinanciering en sociale woningbouw. Zij sluiten goed aan op ons duurzaamheidsbeleid.

De volgende groene, duurzame en sociale obligaties bevonden zich in de portefeuille van de ASN Bank.

FMO

Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden FMO is een van de grootste Europese bilaterale ontwikkelingsbanken voor de private sector. FMO richt zich op drie sectoren die een grote impact hebben op de ontwikkeling van een land: financiële instellingen, energie en landbouw. De ASN Bank belegt sinds 2013 in een duurzaamheidsobligatie (*sustainability bond*) van FMO.

We kochten voor € 72 miljoen een nieuwe duurzaamheidsobligatie. Daarmee financiert FMO vooral duurzame energie en microfinancieringen. Er verliep een FMO-obligatie van € 50 miljoen; deze is op reguliere wijze afgelost. Per jaarultimo kochten we tevens voor in totaal ruim € 5 miljoen aan aandelen (7.023 stuks) in FMO. Per saldo namen onze beleggingen in FMO toe met € 26 miljoen. Dat is inclusief de stijging van de marktwaarde van de beleggingen.

BNG Bank

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. De bank helpt de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger laag te houden. BNG brengt regelmatig groene obligaties uit. Wij financierden een groene obligatie van BNG voor € 22 miljoen. Hiermee worden de meest duurzame gemeentes gefinancierd.

Île de France

De regio Île de France gaf voor de derde keer een groene, duurzame obligatie uit. In 2014 belegden we al in zo'n obligatie. De nieuwe obligatie heeft dezelfde kenmerken: het geld wordt geïnvesteerd in onder meer duurzame energie, energie-efficiëntie, natuur, sociale woningbouw en microkredieten aan duurzame, innovatieve ondernemers in het mkb. Daarmee past de obligatie in ons duurzaamheidsbeleid voor zowel klimaat als biodiversiteit en mensenrechten.

NRW Bank

NRW Bank is een ontwikkelingsbank van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. Met de greenbonds financiert NRW Bank milieuvriendelijke projecten op het gebied van water en energie. Zoals het herstel van de natuurlijke loop van de Emscher, ooit de meest vervuilde zijrivier van de Rijn.

EIB

De Europese Investeringsbank (EIB) is eigendom van de 28 Europese lidstaten. Zij financiert projecten die de klimaatverandering aanpakken, zoals projecten op het gebied van wind-, getijde- en zonne-energie en energie-efficiëntie.

ASN Beleggingsfondsen

De ASN Beleggingsfondsen beleggen in ondernemingen, landen en projecten die deel uitmaken van het ASN Beleggingsuniversum. De directie van ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) stelt dit universum vast. Dat doet zij op basis van de duurzame criteria die de ASN Selectiecommissie hanteert.

ABB besloot tot twee belangrijke wijzigingen in het duurzaamheidsbeleid van de fondsen.

Regiobeleid ASN Duurzaam Aandelenfonds aangepast

Per 1 april heeft ABB de regioverdeling van het ASN Duurzaam Aandelenfonds aangepast. De regioverdeling was: Europa 55%, Verenigde Staten 30%, Japan 10% en rest van de wereld 5%. Er werden de afgelopen jaren echter steeds meer ondernemingen in de regio's Verenigde Staten en rest van de wereld afgekeurd voor het ASN Beleggingsuniversum. In Europa zijn daarentegen voldoende goedgekeurde bedrijven voorhanden. Daarom is een nieuwe regioverdeling ingevoerd: Europa 65%, Verenigde Staten 25%, Japan 10% en rest van de wereld 0%. Ook de regioverdeling van de aandelenportefeuille in het ASN Duurzaam Mixfonds is hiermee aangepast.

Onderscheid tussen kleine en grote ondernemingen

Tot 2015 maakte ABB voor het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds onderscheid tussen ondernemingen die voorlopig en definitief waren toegelaten tot het universum. Ondernemingen werden "voorlopig" toegelaten zolang ze geen formeel duurzaamheidsbeleid hadden. De ontwikkeling daarvan legt echter een relatief groot beslag op de financiële middelen van kleine ondernemingen. Daarom zien zij er vaak vanaf. Het gevolg was dat wij deze kleine bedrijven – die verder goed in het universum pasten – moesten uitsluiten.

Daarom geven we kleine bedrijven per 2015 meer ruimte om op termijn hun duurzaamheidsbeleid te ontwikkelen en verbeteren. Het onderscheid tussen "voorlopig toegelaten" en "definitief toegelaten" is daarmee vervallen. Natuurlijk toetsen we ook kleine ondernemingen op misstanden en activiteiten die uitgesloten zijn. Deze beleidswijziging geldt voor alle aandelenfondsen.

Werkbezoek voor het ASN-Novib Microkredietfonds

Diane Griffioen, directeur ASN Beleggingsfondsen, ging op werkbezoek in Oeganda en Tanzania. Zij ging praten met de microfinancieringsinstellingen waarin het ASN-Novib Microkredietfonds belegt. En met klanten van die instellingen: kleine ondernemers die een microkrediet ontvangen. Daarover blogde zij op Voor de Wereld van Morgen.

Foto door Diane Griffioen. Deze vrouw in Kampala heeft een winkel dankzij microkrediet

Beleggingsfocus

Hierna leest u hoe de ASN Beleggingsfondsen met hun beleggingen bijdragen aan de duurzame samenleving.

ASN Duurzaam Aandelenfonds

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds belegt wereldwijd in aandelen van circa 120, voornamelijk beursgenoteerde ondernemingen. ABB selecteert ondernemingen die voldoen aan de duurzaamheidscriteria én goede financiële vooruitzichten hebben. Het beleid is vooral gericht op koersstijging. De beheerder stuurt tevens op de klimaatprestaties van ondernemingen: hij bepaalt de omvang van zijn belang in ondernemingen mede op basis van hun CO₂-uitstoot.

ASN Duurzaam Obligatiefonds

Het ASN Duurzaam Obligatiefonds belegt in euro-obligaties die zijn uitgegeven door overheden die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van de ASN Beleggingsfondsen. Het fonds is uniek omdat de overheden worden getoetst op twee aspecten:

- hun sociale en milieuprestaties, zoals de hoeveelheid beschermd natuurgebied, de CO₂-uitstoot per bewoner en de inkomensongelijkheid in het land;
- een fundamenteel financieel criterium: terugbetaalcapaciteit; dit is de verhouding tussen belastinginkomsten en renteverplichtingen van een land.

ASN Duurzaam Mixfonds

De portefeuille van het ASN Duurzaam Mixfonds bestaat uit aandelen uit het universum van het ASN Duurzaam Aandelenfonds en obligaties uit het ASN Duurzaam Obligatiefonds. Deze voldoen aan de duurzaamheidscriteria van de ASN Beleggingsfondsen. De verdeling over beide beleggingscategorieën is in principe 55% obligaties en 45% aandelen. De beheerder kan hiervan beperkt afwijken naar aanleiding van actuele marktomstandigheden.

ASN Milieu & Waterfonds

Het ASN Milieu & Waterfonds is een sectorfonds. Het belegt wereldwijd in circa zestig aandelen van beursgenoteerde ondernemingen die veelal technologisch geavanceerde oplossingen bieden voor milieuproblemen. Het fonds belegt in ondernemingen die actief zijn in de sectoren water, afval en duurzame energie. Bijvoorbeeld ondernemingen die zonnecellen en ledlampen maken, water zuiveren, gebouwen energiezuiniger maken en duurzame energie produceren.

ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

Het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds belegt in circa dertig kleine tot middelgrote Europese ondernemingen. De activiteiten van deze bedrijven voldoen aan de duurzaamheidscriteria van de ASN Bank. Er zijn geen ernstige misstanden bekend bij de bedrijfsvoering en de toeleveranciers van het bedrijf. De kleine ondernemingen hebben echter niet altijd (voldoende) beleid voor onderwerpen die voor een duurzame bedrijfsvoering van belang zijn. Wij sporen hen aan dat te ontwikkelen.

ASN Groenprojectenfonds

Het ASN Groenprojectenfonds verstrekt kredieten in de sectoren duurzaam bouwen en duurzame energie, zoals energie uit windmolens en decentrale energievoorzieningen (warmte-koudeopslag, warmtekrachtkoppeling en zonne-energie). Daarmee draagt het belangrijk bij aan onze klimaatdoelstelling.

ASN-Novib Microkredietfonds

In ontwikkelingslanden stellen reguliere banken veelal nauwelijks geld beschikbaar voor de financiering van kleinschalige projecten in de informele sector. Het ASN-Novib Microkredietfonds leent gelden uit aan, of neemt deel in microfinancieringsinstellingen (MFI's). Daarmee stelt het de MFI's in staat kredieten te verlenen aan kleine en middelgrote lokale ondernemers. Zo helpt het fonds mensen in ontwikkelingslanden om te voorzien in hun levensonderhoud. Speciale aandacht gaat uit naar de sociale aspecten die zijn verbonden aan de leningen die het fonds verstrekt.

Nieuwe financieringen ASN Groenprojectenfonds

2015 was een uitstekend jaar voor het ASN Groenprojectenfonds. Het verstrekke meer nieuwe kredieten dan ooit, namelijk voor € 75 miljoen. Hieronder staan de belangrijkste.

Kreekraksluis

Het fonds financierde de aankoop van zestien turbines met een totale capaciteit van 40 megawatt op windmolenpark Kreekraksluis in Zeeland. Ze werden gekocht door investeringsmaatschappijen TINC (genoteerd op Euronext Brussels) en DG Infra Yield, beide initiatieven van infrastructuurspecialist TDP. Het financieringsbedrag was € 47,3 miljoen euro. Dit was grotendeels afkomstig uit het ASN Groenprojectenfonds en voor een klein deel van de ASN Bank. Dit was de grootste financiering ooit in de geschiedenis van het fonds. Na het afsluiten van de financiering is een deel van de lening aan een ander groenfonds verkocht.

WP Coevorden B.V.

Het fonds financierde de bouw en exploitatie van een windturbine voor Windpark Coevorden, Coevorderkanaal 11 in Coevorden.

Zonnedak Amstelveencollege BV

Het fonds financierde het zonne-energieproject Zonnedak Amstelveencollege aan de Sportlaan 27 te Amstelveen. Op het dak van de school zijn 284 zonnepanelen geplaatst met een vermogen van 72 kilowattpiek.

Stichting Groen West

Het fonds financierde de duurzame renovatie van 72 appartementen in de Kerspelstraat en omgeving in Mijdrecht, Zuid-Holland.

Wagendorp C.V.

Het fonds financierde de bouw en exploitatie van drie Vestas V112 windturbines van 3,3 megawatt in Wieringerwerf, Noord-Holland.

JICA-Wind B.V.

Het fonds financierde de bouw en exploitatie van een Vestas V112 windturbine van 3,3 megawatt voor het project Windturbine Wagendorp, aan de Oostermiddenmeerweg in Wieringerwerf, Noord-Holland.

Vaanster VIII B.V.

Het ASN Groenprojectenfonds en de ASN Bank verstrekten samen een lening aan Vaanster VIII voor een warmte-koude-installatie in het Palace Hotel in Amsterdam. Het ASN Groenprojectenfonds verstrekke tevens een financiering aan Vaanster VIII B.V. voor een installatie voor warmte-koude-opslag in W Amsterdam, het hotel dat is gebouwd in het voormalige pand van de KAS Bank in Amsterdam.

Energiefonds Overijssel

De ASN Bank is, in samenwerking met Royal HaskoningDHV en Start Green Venture Capital, de beheerder van Energiefonds Overijssel van € 200 miljoen. Energiefonds Overijssel financiert ondernemingen, woningcorporaties en projecten die energie besparen of energie opwekken uit hernieuwbare bronnen, zoals de productie van pyrolyseolie, zonne-energie, houtwarmte, groen gas en ledverlichting. Zo draagt het fonds bij aan werkgelegenheid, ondernemerschap, innovatie en aan de ambitie van Overijssel: 20% nieuwe energie in 2023.

Ontwikkelingen in 2015

Voor allerlei mensen en sectoren – van agrariërs tot huiseigenaren en van huurders van woningcorporaties tot ondernemers – heeft Energiefonds Overijssel in 2015 projecten op het gebied van zonne-energie mogelijk gemaakt.

Met de provincie Overijssel en vier gemeenten zijn we in gesprek over de ontwikkeling van een standaard voor publiek-private samenwerking. Door samen een Publieke Energy Service Company (P-ESCO) te ontwerpen, wordt het voor gemeenten gemakkelijker om het maatschappelijke vastgoed op grote schaal te verduurzamen. De P-ESCO ontzorgt gemeenten door zowel financiering als verduurzaming te organiseren en leidt daarmee tot aanzienlijke energiebesparing.

Ook onderzochten we de keten van biogas. Daar liggen veel mogelijkheden voor ondernemers, maar vraag aanbod zijn nog onvoldoende op elkaar afgestemd.

Naar verwachting leiden deze activiteiten in 2016 tot resultaten, evenals de extra inspanningen op het gebied van acquisitie.

In 2015 werd het fonds revolverend tot € 200 miljoen. Dat wil zeggen dat de middelen die terugkeren in het fonds, tot dit bedrag opnieuw worden ingezet. Zo draagt het fonds op langere termijn bij aan een duurzame energievoorziening.

Uitzettingen in 2015

De portefeuille van Energiefonds Overijssel nam toe met € 24 miljoen tot € 111 miljoen. Doordat Energiefonds Overijssel altijd een deel van een project financiert, is de impact van de financieringen in totaal groter, namelijk € 258 miljoen.

Het fonds nam vijf participaties en sloot vijf leningen af. Het merendeel van de nieuwe financieringen betrof zonneprojecten. Het deel van het fonds dat bestemd was voor woningcorporaties is afgesloten op € 80 miljoen.

Enkele voorbeelden van nieuwe uitzettingen:

Zon Zoekt Boer Overijssel

Agrariërs beschikken vaak over grote oppervlakken die geschikt zijn om zonne-energie op te wekken. Maar de drempel voor de aanschaf van zonnepanelen is hoog. Zon Zoekt Boer Overijssel wil deze drempel verlagen door ondernemers zonnepanelen aan te bieden. Via een huurkoopovereenkomst met Triple Groen Overijssel worden de zonnepanelen geplaatst. De agrariërs lossen de zonnepanelen in maximaal tien jaar af; daarna profiteren ze van hun eigen stroomopwekking.

Op donderdag 26 november werd Zon Zoekt Boer Overijssel officieel geopend met de ingebruikname van 1148 zonnepanelen op het dak van biologische varkenshouderij 't Condé in Heino.

Polman Stadion

De Almelose voetbalclub Heracles verving de verlichting in het Polman Stadion door hoogwaardige ledlampen. Dankzij de energiebesparing haalt Heracles die kosten van € 90.000 er in vier jaar uit. Dit was een investering van Holland Eco Finance, mede gefinancierd door Energiefonds Overijssel.

Orange Gas

OrangeGas bouwt in Overijssel tien nieuwe tankstations voor groengas. Daarmee wordt het aantal vulpunten voor groengas in Overijssel verdubbeld. Groengas wordt gemaakt van biogas, dat wordt verkregen uit onder meer gft-afval en rioolwater. Op 19 februari 2015 werd in Kampen het eerste tankstation geopend.

Financiële kerncijfers

Winst-en-verliesrekening

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Baten	151.626	154.041
Lasten	57.843	68.590
Resultaat voor belastingen	93.783	85.451
Belastingen	23.011	26.869
Nettoresultaat over de periode	70.772	58.582
Belang derden	-	-
Nettoresultaat toewijsbaar aan aandeelhouders	70.772	58.582

Beheerd vermogen

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
ASN Bank	10.726.225	10.724.535
Fondsen en vermogensbeheer	2.630.129	2.096.656
Totaal beheerd vermogen	13.356.354	12.821.191

Uitzettingen

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Vordering op klanten	6.279.686	6.413.991
Beleggingen	4.618.835	4.453.749
Totaal uitzettingen	10.898.521	10.867.740

Het verloop van de vorderingen op klanten is als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	6.413.991	6.594.030
Verstrekkingsen	72.181	34.184
Verkopen/aflossingen	-204.164	-210.655
Amortisatie	-2.286	-3.050
Overige mutaties	-36	-517
Balanswaarde eind van het jaar	6.279.686	6.413.991

Verloop beleggingen

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	4.453.749	3.705.135
Aankopen	1.387.759	1.917.212
Verkopen	-1.220.138	-1.481.350
Herwaarderingsen	-23.340	324.879
Impairment	-155	-665
Amortisatie	28.588	-9.860
Overige mutaties	-7.628	-1.602
Balanswaarde eind van het jaar	4.618.835	4.453.749

Spaargelden

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Direct opvraagbaar	9.550.669	9.305.907
Overig	365.726	402.584
Totaal	9.916.395	9.708.491

Overige schulden aan klanten

<i>In duizenden euro's</i>	2015	2014
Langlopende schulden	-	50
Direct opvraagbare tegoeden	719.591	932.572
Hypotheekdepots	3.917	11.795
Spaardepots	7.286	6.777
Totaal	730.794	951.194

Toelichting financiële kerncijfers

Het nettoresultaat is in 2015 met € 12,2 miljoen toegenomen en kwam uit € 70,8 miljoen, ondanks lagere baten en hogere operationele kosten. Dit wordt verklaard door de incidentele resolutieheffing in 2014 van € 20,9 miljoen.

Baten

De totale baten daalden met € 2,4 miljoen. De oorzaak hiervan was dat het totaal aan rente gerelateerde inkomsten met € 5,2 miljoen afnam vanwege de daling van de marktrenten. Deze afname werd deels gecompenseerd doordat de nettoprovisies toenamen met € 3,2 miljoen. Deze toename werd veroorzaakt doordat het beheerde vermogen van de fondsen en vermogensbeheer met € 533 miljoen toenam, zowel door forse instroom als door koersstijging.

Lasten

De totale lasten daalden met € 10,7 miljoen, voornamelijk doordat in 2014 sprake was van een resolutieheffing van € 20,9 miljoen in verband met de nationalisatie van SNS REAAL. De overige operationele kosten zijn met € 7,5 miljoen gestegen. Hierin is opgenomen de stijging van de prudentiële kosten met € 1,7 miljoen als gevolg van het Nationaal Resolutiefonds. De resterende stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de versterking van de finance- en riskorganisatie. Deze versterking is nodig om te kunnen blijven voldoen aan de toegenomen eisen van de toezichthouders. De overige kosten zijn eveneens gestegen als gevolg van de ontvlechting van SNS REAAL.

De bijzondere waardeverminderingen zijn toegenomen vanwege een herwaardering van vastgoed in eigen gebruik.

Balans

Het totaal aan uitzettingen is licht gestegen en kwam uit op € 10.898,5 miljoen. Er zijn meer leningen en kredieten verstrekt dan in 2015. Toch kwam het totaal aan vorderingen op klanten lager uit door de aflossingen.

Het totaal aan spaargelden en overige schulden aan klanten bleef even hoog als in 2014. Het volume aan spaargeld van de zakelijke klanten nam af. Dit werd vooral veroorzaakt doordat de bank het maximale saldo waarover zakelijke klanten rente ontvangen, beperkte. Dit heeft ertoe geleid dat zakelijke klanten met een hoog saldo een deel van hun spaargeld elders hebben ondergebracht. Het volume aan spaargeld van de particuliere klanten nam toe, ondanks de beperkte rente die ASN Bank in 2015 kon vergoeden.

Winst-en-verliesrekening

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Baten		
Rentemarge	132.130	137.348
Nettoprovisies en beheervergoedingen	19.158	15.946
Resultaat deelnemingen	165	-
Resultaat uit beleggingen	239	403
Overige baten	-66	344
Totaal baten	151.626	154.041
Lasten		
Personeelskosten	13.920	13.106
Afschrijving op materiele vaste activa	524	528
Overige operationele kosten	40.245	32.774
Bijzondere waardeverminderingen	3.154	1.266
overige lasten	-	20.916
Totaal lasten	57.843	68.590
Resultaat voor belastingen	93.783	85.451
Belastingen	23.011	26.869
Nettowinst	70.772	58.582
Belang derden	-	-
Nettoresultaat toewijsbaar aan aandeelhouders	70.772	58.582

Risicobeheer

Aan de activiteiten van de ASN Bank zijn risico's verbonden. De ASN Bank onderkent deze risico's; zij worden beheerst door de risicobeheerorganisatie van SNS Bank.

Governance

De ASN Bank is integraal onderdeel van de risicobeheerorganisatie van SNS Bank. De risicomanagerorganisatie van SNS Bank is georganiseerd op basis van het *three lines of defence*-model.

De ASN Bank heeft op basis van artikel 7 CRR een zogenaamde *waiver* ontvangen van De Nederlandsche Bank. Op basis daarvan heeft zij een vrijstelling van de toepassing op soloniveau van bepaalde prudentiële vereisten (vrijstelling van zelfstandige rapportageplicht over solvabiliteitsvereisten, stresstesten, etc.). Tevens heeft zij een *waiver* voor de solotoepassing van de liquiditeitsvereisten (artikel 8 CRR).

Voor een volledige beschrijving van het risicobeheer, de liquiditeit en het kapitaalmanagement verwijzen we u naar het jaarverslag van SNS Bank. In dit hoofdstuk geven we een beknopte samenvatting van enkele relevante onderwerpen.

Risicogovernance – Three lines of defence

De risicogovernance is gebaseerd op het *three lines of defence*-model. In dit model is de ASN Bank verantwoordelijk voor de risicobeheersing van haar eigen processen. Ze wordt daarbij ondersteund door de tweede lijn die kaders stelt, de ASN Bank adviseert, en bewaakt of de ASN Bank binnen deze kaders opereert. De derde lijn is de auditfunctie die vaststelt of het samenspel tussen de eerste en tweede lijn goed functioneert.

Eerste lijn – ASN Bank

De ASN Bank is verantwoordelijk voor het inrichten en uitvoeren van de eigen processen, voor het risico dat zij neemt en de resultaten hiervan. Dit gebeurt binnen de kaders van het risicomanagerbeleid en de afgesproken risicobereidheid.

Tweede lijn – Risk Management / Compliance

Risk Management en Compliance bepalen ieder voor het eigen aandachtsgebied de grenzen voor de eerste lijn doordat zij beleidskaders en concreet beleid uitwerken. Daarnaast ondersteunt, adviseert, coördineert en bewaakt de tweede lijn of het management zijn verantwoordelijkheden neemt en rapporteert daarover.

De ASN Bank werkt nauw samen met de tweede lijn en heeft bijvoorbeeld een eigen *local compliance officer*, die functioneel valt onder de directeur Compliance SNS Bank. Daarnaast werken de eerstelijnskredietanalisten van de ASN Bank nauw samen met de tweedelijnsriskmanagers die specifiek voor de ASN Bank zijn aangesteld, maar hiërarchisch vallen onder de chief risk officer (CRO) van SNS Bank.

Derde lijn – Internal Audit

Internal Audit toetst op periodieke basis de opzet en werking van de eerste en tweede lijn. Daarnaast evalueert Internal Audit de effectiviteit van de governance, het risicomanagerbeleid en de beheersingsprocessen en geeft hierover een onafhankelijk oordeel aan de directie van ASN Bank N.V. en SNS Bank N.V.

Risicocomités

De risicobeheersing bij de ASN Bank wordt ondersteund door een structuur van risicocomités. Aangezien de ASN Bank valt onder geconsolideerd toezicht bij SNS Bank, zijn de risicocomités centraal georganiseerd:

- De Directie van SNS Bank is het hoogst rapporterende orgaan voor risicobeheersing. Zij definieert het gewenste risicoprofiel voor financiële en niet-financiële risico's. Ook stelt ze de risicobereidheid, risicobeleidskaders en het risicobeheersingsraamwerk vast voor SNS Bank en alle daaronder vallende juridische entiteiten.
- Het PARC Bank (Product Approval and Review Comité) heeft tot doel de producten die wij aan onze klanten aanbieden goed te keuren en periodiek te evalueren. Het PARC beoordeelt hierbij ook of de producten voldoen aan het Manifest.
- Het NFRC Bank (Niet-Financieel Risicocomité) is verantwoordelijk voor de sturing van de risicokaders en risicobereidheid voor niet-financiële risico's.
- Het ALCO Bank (Asset & Liability Comité) identificeert, monitort en beheert de ALM-risico's, met als oogmerk een beheerste langetermijnwaardeontwikkeling van de geconsolideerde balans van SNS Bank.
- Het KC Bank (Kredietcomité) is verantwoordelijk voor de risicobeheersing van kredietrisico's.
- Het MPC Bank (Management Pricing Comité) stuurt op een duurzaam winstgevend portefeuille en maakt hierbij een afweging tussen volume, risico en rendement. Dit gebeurt binnen de kaders van externe regelgeving en het risicobeleid. Tevens beoordeelt het MPC of wordt voldaan aan het Manifest.
- Het MGC Bank (Model Governance Comité) bewaakt de kwaliteit en uniformiteit van alle financiële risico- en waarderingsmodellen.
- Het Financial Comité (FINCO) is verantwoordelijk voor de beheersing van de financiële en consolidatieprocessen, managementinformatie en de interne en externe verslaglegging. Het FINCO is ook verantwoordelijk voor de sturing op kosten/baten, treasury en fiscale zaken. Het FINCO heeft een bijzondere plaats in de risicocomitéstructuur. Het FINCO heeft geen directe verantwoordelijkheid voor risicobeheersing, maar het mandaat sluit sterk aan bij de beheersing van de financiële risico's.

De algemeen directeur van de ASN Bank, Ewoud Goudswaard, is lid van het ALCO Bank en lid van het KC Bank.

Naast de risicocomitéstructuur bestaat er een Regulatory Board met als doel nieuwe wet- en regelgeving te signaleren en toe te zien op een juiste implementatie. Tevens is een Information Board opgericht. De Information Board stelt beleid over datamanagement vast en bewaakt de implementatie ervan.

De Regulatory Board en de Information Board vallen onder de verantwoordelijkheid van een directielid. Deelnemers aan deze colleges zijn vertegenwoordigers van het Riskdomein, het Financedomein en, in de Information Board, de IT-afdeling.

Bij de ASN Bank is het ASN Kredietcomité (binnen het mandaat dat het KC Bank heeft gesteld) verantwoordelijk voor besluitvorming gericht op de beheersing van kredietrisico's (hieronder begrepen: debiteurenrisico, tegenpartijrisico, transferrisico en concentratierisico). Het ASN Kredietcomité werkt nauw samen met en staat onder toezicht van het KC Bank.

De ASN Beleggingscommissie monitort de ontwikkeling van de balans van de ASN Bank en adviseert het ALCO Bank over transacties. Daarbij heeft zij als oogmerk een beheerste en gecontroleerde waardeontwikkeling van een duurzame ASN Bank-balans. De scope betreft de ASN Bank (exclusief de ASN Beleggingsfondsen).

Risicoclassificatie

Deze pagina biedt een overzicht van de verschillende risico's die worden onderkend en in een risicoclassificatie bijeen zijn gebracht. De indeling van de risicoclassificatie vormt het stramien voor de opzet van de risicobeheersing en risicobereidheid. Elk risicotype is verder uitgewerkt in onderliggende subrisico's en in maatstaven. De risicoclassificatie wordt jaarlijks geëvalueerd om te beoordelen of alle relevante risico's zijn onderkend en uitgewerkt in het risicoprofiel.

In de onderstaande tabel staan de definities die voor deze risicotypes worden gehanteerd:

<i>Risicotype</i>	<i>Definitie</i>
Strategisch risico	Het strategische risico is het risico dat strategische doelstellingen niet worden gerealiseerd, omdat niet, niet in voldoende mate, of niet snel genoeg op veranderingen in de omgevingsfactoren en het ondernemingsklimaat kan worden gereageerd.
Kapitalisatierisico	Het kapitalisatierisico is het risico dat de kapitaalpositie onvoldoende is om als buffer te dienen voor onverwachte verliezen die kunnen optreden indien een of meer risico's waaraan de onderneming blootstaat, zich manifesteren.
Liquiditeitsrisico	Het liquiditeitsrisico is het risico dat niet op korte termijn kan worden beschikt over voldoende liquide middelen om aan financiële verplichtingen te voldoen, al dan niet onder normale omstandigheden of in tijden van stress. Daarnaast wordt onder liquiditeitsrisico de kans verstaan dat de balansstructuur zich zodanig ontwikkelt dat de onderneming overmatig blootgesteld raakt aan verstoringen binnen haar fundingbronnen.
Kredietrisico	Het kredietrisico is het risico dat een kredietnemer/tegenpartij een financiële of andere contractuele verplichting niet nakomt.
Marktrisico	Het marktrisico is het risico dat het vermogen, het resultaat of de continuïteit wordt bedreigd door bewegingen in het niveau van en/of volatiliteit in marktprijzen waaraan de onderneming blootstaat.
Operationeel risico	Het operationeel risico is het risico van directe of indirecte verliezen die het gevolg zijn van ontoereikende of gebrekkige interne processen en systemen, van ontoereikend of gebrekkig menselijk handelen, dan wel van externe gebeurtenissen (zoals zich manifesterende fraude- en criminaliteitsrisico's).
Verslagleggingsrisico	Het verslagleggingsrisico is het risico dat de onderneming haar interne en externe stakeholders en toezichthouders onbetrouwbare informatie verstrekt.
Compliancerisico	Het compliancerisico is het risico dat de integriteit van de onderneming wordt aangetast door handelingen (of het nalaten hiervan) die in strijd zijn met haar interne (kern)waarden, maatschappelijke normen en aan waarden of gedrag gerelateerde wet- en regelgeving, danwel voorschriften waaraan de onderneming gebonden is bij de verlening van haar financiële diensten, of de vertaalslag hiervan in interne regelgeving.
Juridisch risico	Het juridische risico is het risico dat de onderneming aansprakelijk wordt gesteld voor huidige en toekomstige schades.
Reputatierisico	Het reputatierisico is het risico dat doelstellingen niet (kunnen) worden behaald doordat onvoldoende rekening wordt gehouden met het door de buitenwereld (waaronder klanten, tegenpartijen, aandeelhouders en toezichthouders) gedeelde beeld en oordeel over de onderneming.

Voor een beschrijving van de wijze waarop de risicobereidheid wordt opgesteld en hierop wordt gestuurd, verwijzen we u naar het jaarverslag van SNS Bank.

Corporate Governance

Corporate governance – te vertalen als ondernemingsbestuur – gaat over goed bestuur van beursgenoteerde bedrijven en het toezicht daarop. Het regelt verhoudingen tussen bestuurders, commissarissen en aandeelhouders.

De overheid heeft wetten opgesteld voor goed en eerlijk bestuur van bedrijven. Ook is er een gedragscode: de Corporate Governance Code. Daarin wordt corporate governance omschreven als het stelsel van verhoudingen tussen het bestuur, de raad van commissarissen en de (algemene vergadering van) aandeelhouders.

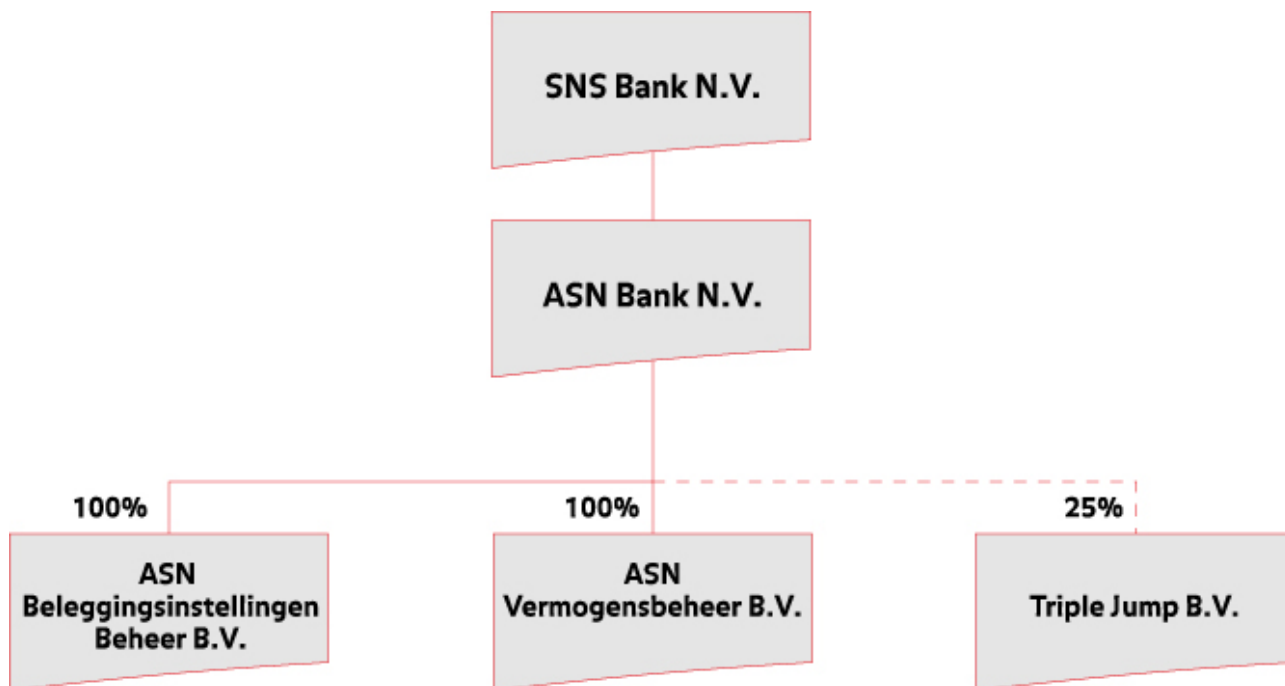
De ASN Bank heeft één aandeelhouder, SNS Bank. Hoewel deze vennootschap niet beursgenoteerd is, committeert zij zich aan de Nederlandse Corporate Governance Code.

Op de volgende webpagina's leest u meer over aspecten van goed ondernemingsbestuur die op de ASN Bank van toepassing zijn:

- de kapitaalstructuur waarvan de bank deel uitmaakt;
- de onderdelen van het pakket "Toekomstgericht Bankieren" waarmee banken willen komen tot een integrale, klantgerichte, duurzame sector; dit pakket bestaat uit de Code Banken, het Maatschappelijk Statuut en de Gedragsregels die aan de Bankierseed zijn verbonden;
- de Nederlandse Corporate Governance Code;
- de rol van de raad van advies van de ASN Bank;
- het remuneratierapport met informatie over de beloning van bestuurders.

Kapitaalstructuur

ASN Bank N.V. (de ASN Bank) is een zelfstandige juridische entiteit. Alle aandelen van de ASN Bank worden gehouden door SNS Bank N.V. (SNS Bank). De vereenvoudigde juridische structuur was op 31 december 2015 als volgt:

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) vormt de directie van ASN Beleggingsfondsen N.V. en is beheerder van het ASN Groenprojectenfonds en het ASN Novib-Microkredietfonds. ABB voert directie over ASN Venture Capital Fonds N.V.

ASN Vermogensbeheer B.V. verzorgt de dienstverlening van vermogensbeheer voor klanten van de ASN Bank.

De ASN Bank is voor een kwart medeaandeelhouder van Triple Jump B.V., dat als projectbeheerder verantwoordelijk is voor de uitzettingen van het ASN-Novib Microkredietfonds. Medeaandeelhouders zijn Oxfam Novib, NOTS Foundation en het management. De deelneming in Triple Jump B.V. wordt niet meegeconsolideerd.

Code Banken, gedragsregels en bankierseed

Toekomstgericht Bankieren

Het functioneren van banken is een belangrijk onderwerp van maatschappelijke discussie. Daarom heeft de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) de Code Banken opgesteld, ter borging van goed bestuur bij iedere bank. Per 1 januari 2015 is de Code Banken vernieuwd en vormt hij samen met het Maatschappelijk Statuut en de aan de Bankierseed verbonden Gedragsregels het pakket "Toekomstgericht Bankieren".

Het Maatschappelijk Statuut

Het Maatschappelijk Statuut beschrijft de (gewenste) maatschappelijke positie en de gedeelde waarden van de bancaire sector. Met de invoering van het Manifest van SNS Bank en het uitvoeren van haar strategie beoogt de ASN Bank bij te dragen aan het herstel van vertrouwen in de Nederlandse financiële sector en daarmee aan verbetering van het functioneren ervan.

Code Banken

De Code Banken werd in 2010 door de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) geïntroduceerd om banken te committeren aan en verantwoording te laten afleggen over het zorgvuldig behandelen van hun klanten en het zorgdragen voor een evenwichtige afweging van de belangen van hun verschillende belanghebbenden. De Code Banken heeft sinds zijn invoering een belangrijke functie vervuld. Deze code heeft er onder meer toe bijgedragen dat banken het belang van de klant nadrukkelijker centraal stellen en hun governance en risicomanagement hebben versterkt om goed bestuur te borgen. De Code Banken is van toepassing op alle vergunninghoudende banken met zetel in Nederland. Dit betekent dat de Code Banken geldt voor zowel SNS Bank N.V., RegioBank N.V., als ASN Bank N.V. De Code Banken biedt banken die deel uitmaken van een groep, ruimte om onderdelen van de Code Banken toe te passen op het niveau van de entiteit die aan het hoofd staat van de desbetreffende groep. SNS Bank maakt gebruik van deze mogelijkheid.

SNS Bank past de Code Banken toe. Alle principes die in de Code zijn opgenomen, zijn belegd binnen de organisatie. De wijze waarop wij dit doen volgt grotendeels uit dit Bestuursverslag. Rapportage over de naleving van de Code in het jaarverslag is echter een momentopname. Op de website van SNS Bank wordt uitgebreid verslag gedaan van de wijze waarop de Code Banken wordt toegepast en op welke manier SNS Bank invulling geeft aan Code Banken. Wij verwijzen graag naar de website voor de up-to-date en uitgebreide verslaggeving inzake de Code Banken. Hierna wordt alvast de naleving van enkele belangrijke punten nader toegelicht.

Beheerste en integere bedrijfsvoering

SNS Bank focust zich op het belang van de klant en de maatschappij waarin we leven. Daardoor zijn wij in staat te bankieren vanuit wat mensen echt nodig hebben. Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen staan bij ons hoog in het vaandel. Bij SNS Bank ligt de nadruk op nut in plaats van op rendement. Het risicobeleid van SNS Bank is sterk verbonden met de kernwaarden van het Manifest en werkt door in de bestuursstructuur en in het gematigde risicoprofiel van SNS Bank. Wij vinden het erg belangrijk dat alle medewerkers op de hoogte zijn van de missie, visie en kernwaarden van SNS Bank en dat de medewerkers in overeenstemming daarmee handelen. Daarom heeft de code "Gezond Verstand, Gezond Geweten" (de Gedragscode) een centrale plaats bij SNS Bank.

In het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers (OPEN) wordt veel aandacht besteed aan alle (zelf)regulering die van toepassing is op SNS Bank. Zo wordt in dit programma niet alleen stilgestaan bij het Manifest en de Gedragscode, maar ook bij de Bankierseed en het bancaire tuchtrecht. Ook aan formele regelgeving wordt veel aandacht besteed. Zo zullen alle medewerkers, dus ook degenen die geen rechtstreeks klantcontact hebben, worden bijgeschoold op hun kennis van de Wet op het financieel toezicht (Wft). Verder wordt tweemaal per jaar een overzicht van voor SNS Bank relevante wet- en regelgeving vastgesteld en binnen SNS Bank verspreid.

Hoge datakwaliteit, een robuuste IT-infrastructuur en gegevensbescherming krijgen veel aandacht bij de bank. Niet voor niets maken deze onderwerpen deel uit van onze strategie. SNS Bank is zich bewust van het belang van IT en stelt zich actief op in het verbeteren van de kwaliteit en de bescherming van data en van de IT-systemen. Vanaf februari 2016 heeft SNS Bank ook een Chief Data Officer (CDO) die zich zal bezighouden met de coördinatie van datakwaliteit, privacy en het beleid omtrent data en dataprivacy.

Raad van commissarissen (RvC)

De RvC streeft in de vervulling van zijn taak naar een zorgvuldige, evenwichtige en integrale afweging van de belangen van alle belanghebbenden. Er is een goede dialoog tussen de RvC en de directie. De RvC van SNS Bank heeft zowel een Risico Commissie als een Audit Commissie. De leden van deze commissies maken deel uit van de RvC. Bij hun aanstelling is rekening gehouden met zowel hun individuele competenties en ervaring als met de samenstelling van de RvC en zijn commissies.

De directie

De directie is collectief verantwoordelijk voor het risicobeleid van de bank en waarborgt een adequaat risicobeheer. Eén lid van de directie is benoemd in de functie van Chief Risk Officer (CRO). Hierdoor zijn er korte lijnen tussen de directie en de risicobeheerfunctie. De CRO is verantwoordelijk voor het risicobeheer van SNS Bank. In het risicobeleid wordt rekening gehouden met financiële en niet-financiële risico's. Voorbeelden van financiële risico's zijn kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Niet-financiële risico's zijn bijvoorbeeld reputatierisico's en strategische risico's. Het systeem van risicobeheersing waarborgt goede *checks & balances*. In dit kader is ook een nieuw strategisch programma ontwikkeld, het Integrated Control Framework (ICF).

De directie vervult een voorbeeldfunctie voor alle medewerkers van SNS Bank. Zowel gezamenlijk als afzonderlijk zijn de directieleden zich er in hun handelen van bewust dat zij een belangrijke rol vervullen in de cultuur van SNS Bank en het gedrag van de medewerkers.

Audit

De afdeling Audit is onafhankelijk gepositioneerd en toetst periodiek het bestaan, de opzet en de werking van processen van SNS Bank. Daarnaast evalueert de afdeling Audit de effectiviteit van de governance, het risicomanagement en de interne beheersingsprocessen. De directeur van de afdeling Audit rapporteert rechtstreeks aan de CEO van SNS Bank en geeft een onafhankelijk oordeel over de verschillende processen. Ook heeft de directeur Audit een directe rapportagelijijn naar de voorzitter van de Audit Commissie van de RvC.

Gedragsregels en de bankierseed

In 2014 zijn de voorbereidingen gestart om alle collega's in 2015 de Bankierseed te laten afleggen. Het afleggen van de bankierseed maakt onderdeel uit van het Manifest-programma. Voordat zij de eed aflegden, bekeken alle medewerkers een informatieve film waaraan collega's hebben meegewerkt. Aan de hand van deze film discussieerden leidinggevend en medewerkers over dilemma's en ieders individuele verantwoordelijkheid. In speciale bijeenkomsten in de eerste helft van 2015 legden de medewerkers daarna de eed af tegenover de directie van de ASN Bank.

Nederlandse Corporate Governance Code

De Nederlandse Corporate Governance Code (de Code) is een gedragscode voor beursgenoteerde ondernemingen. De Code bevat principes en *best practice*-bepalingen die de verhoudingen reguleren tussen de directie, de raad van commissarissen (RvC) en de (algemene vergadering van) aandeelhouders. Goed ondernemingsbestuur, transparantie in de jaarrekening, een volledige, tijdige en juiste verantwoording aan de RvC en een versterking van de zeggenschap en bescherming van de aandeelhouders zijn hier belangrijke onderdelen van.

In 2003 is de Code door de toenmalige Commissie Tabaksblat vastgesteld. In 2009 is de door de Commissie Frijns geactualiseerde Code in werking getreden. Op 11 februari 2016 is een voorstel tot verdere herziening van de Code gepubliceerd. SNS Bank zal dit voorstel nauwlettend volgen en de herziene versie van de Code toepassen zodra deze is vastgesteld.

De in de Code opgenomen principes en best practice-bepalingen zijn breed gedragen, algemene opvattingen over goede corporate governance. Deze principes worden nader uitgewerkt in concrete best practice-bepalingen. Deze bepalingen creëren normen voor het gedrag van bestuurders, commissarissen en aandeelhouders met als doel processen tussen bestuur, raad van commissarissen en (algemene vergadering van) aandeelhouders zorgvuldig te laten verlopen en een juiste belangenafweging mogelijk te maken.

De Code is onderverdeeld in de volgende vijf hoofdstukken:

1. naleving en handhaving van de code;
2. het bestuur;
3. de raad van commissarissen;
4. de (algemene vergadering van) aandeelhouders;
5. de audit van de financiële verslaggeving en de positie van de interne auditfunctie en van de externe accountant.

Hoewel haar aandelen niet beursgenoteerd zijn, past SNS Bank de Code per datum verplaatsing (1 oktober 2015) vrijwillig toe. Daarbij richt SNS Bank zich met name op de naleving van de principes en best practice-bepalingen uit de Code die zien op haar directie, RvC en op de interne en externe audit. Gezien haar vennootschapsrechtelijke structuur, met als (uiteindelijk) enig aandeelhouder NLFI, en omdat SNS Bank niet-beursgenoteerd is, is een aantal onderdelen van de Code niet of niet volledig op SNS Bank van toepassing.

De best practice-bepalingen IV 1.3, IV.1.7, IV.2.1 t/m 2.8, IV.3.1, IV.3.8, IV.3.11 en IV.3.13 zien toe op beursgenoteerde ondernemingen met meerdere aandeelhouders of certificaathouders. Doordat NLFI uiteindelijk de enige aandeelhouder is, zijn deze bepalingen niet van toepassing op de situatie van SNS Bank.

Principe III.8 en best practice-bepalingen III.8.1 tot en met III.8.4 richten zich op een *one-tier* board. Dit is een bestuur waarin zowel de uitvoerende als niet-uitvoerende bestuurders zitten. SNS Bank heeft een *two-tier* board, bestaande uit de directie en de RvC. Daarom past SNS Bank dit principe en deze bepalingen niet toe.

Rapportage over de naleving van de Code in een jaarverslag is een momentopname en naar haar aard beperkt. Een actuele en meer uitgebreide beschrijving van de manier waarop de Code bij SNS Bank wordt toegepast en welke uitzonderingen er zijn, is te lezen op de website van SNS Bank.

Raad van advies ASN Bank

De ASN Bank heeft een raad van advies die haar directie adviseert over het beleid in relatie tot de missie van de bank en daaruit afgeleide beleggingscriteria. De raad adviseert gevraagd en ongevraagd, en uitsluitend in het belang van de ASN Bank en haar klanten. De raad draagt de naam "raad van advies ASN Bank".

De samenstelling, (her)benoeming en werkwijze van de raad zijn vastgelegd in een reglement.

De voorzitter van de raad van advies ontvangt een jaarlijkse vergoeding van € 9.000, de leden van de raad van advies ontvangen ieder € 6.000 per jaar.

Remuneratierapport

Het remuneratierapport behandelt de beloning, het beloningsbeleid en de ontwikkelingen in het beloningsbeleid van de directie van de ASN Bank die in 2015 hebben plaatsgevonden. De leden van de raad van commissarissen van de ASN Bank vervullen die functie uit hoofde van hun functie bij SNS Bank. Hiervoor ontvangen zij geen afzonderlijke vergoeding; daarom zijn zij in dit remuneratierapport niet opgenomen.

Het beloningsbeleid van de directie van de ASN Bank is in lijn met het beloningsbeleid van SNS Bank. De beloning is opgebouwd uit een vast jaarinkomen, een pensioenregeling, een regeling variabele beloning en overige beloningselementen.

Beloning directie ASN Bank

In duizenden euro's	Vaste beloningen		Pensioen		Variabele beloning		Totaal	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Ewoud Goudswaard	232	198	18	33	0	0	250	231
Jeroen Jansen	192	164	18	27	0	0	210	191
Joyce van der Est	160	132	18	22	0	0	178	154
Totaal	584	494	54	82	0	0	638	576

Vast jaarinkomen

Het vaste jaarinkomen van de directieleden van de ASN Bank bestaat uit twaalf maandsalarissen, vakantiegeld, een dertiende maand en een bijdrage in de premie voor de ziektekostenverzekering. In de tabel staat het vaste jaarinkomen vermeld, inclusief sociale lasten en bijdrage in de ziektekostenverzekering.

Per 1 januari 2015 is de pensioenopbouw voor het pensioengevend inkomen boven € 100.000 vervallen. Het werkgeversdeel van de pensioenpremie boven € 100.000 is toegevoegd aan het vaste jaarinkomen in 2015. In de alinea "Pensioen" leest u hier meer over.

Pensioen

De directie neemt deel aan dezelfde pensioenregeling als alle werknemers van SNS Bank. Deze regeling is vastgelegd in de cao van SNS Bank. De eigen bijdrage van 4,5% over de pensioengrondslag die in de cao is opgenomen, geldt ook voor de directie. Er is geen sprake van discretionaire pensioentoekenningen.

De pensioenopbouw voor het pensioengevend inkomen boven € 100.000 is per 1 januari 2015 op grond van wetgeving vervallen. Aan iedereen op wie dat van toepassing is, wordt het werkgeversdeel van de premie boven de € 100.000, dat voorheen werd afgedragen aan het pensioenfonds, nu uitgekeerd in de vorm van een brutotoeslag van 16,35%. Door deze wijziging stijgen de kosten niet. De afspraak over deze vaste toeslag wordt na drie jaar geëvalueerd.

De andere wijziging in het fiscale kader voor pensioenopbouw (het zogenoemde Witteveenkader 2015), namelijk de verlaging van het opbouwpercentage, wordt niet gecompenseerd.

Variabele beloning

Er worden geen variabele beloningen uitgekeerd aan de directie van de ASN Bank. Dit betekent dat er over 2015 geen variabele beloning is, noch zal worden toegekend aan de directie van de ASN Bank (net als over 2012, 2013 en 2014). Er is geen sprake van nog uit te keren delen van variabele beloning uit eerdere jaren.

Overige beloningselementen

Voor zakelijk vervoer (inclusief woon-werkverkeer) beschikken de directieleden over een leaseauto. Zij betalen hiervoor een eigen bijdrage. De overige secundaire arbeidsvoorwaarden zijn in lijn met de sector en de voorwaarden die gelden voor het merendeel van de medewerkers.

Toezicht

Twee raden houden toezicht op de activiteiten van de ASN Bank: de raad van advies en de raad van commissarissen.

Raad van advies

De raad van advies adviseert de directie van de ASN Bank gevraagd en ongevraagd. Dit advies betreft het beleid in relatie tot de missie van de ASN Bank en de beleggingscriteria die daaruit worden afgeleid. Deze raad volgt – vanuit het perspectief van de klanten van de bank – kritisch of de ASN Bank haar duurzame belofte waarmaakt en zich profileert op een manier die daarbij past.

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op de directie van de ASN Bank. Zijn aandacht gaat onder meer uit naar de volgende aspecten:

- de realisatie van de doelstellingen van de ASN Bank, inclusief de vraag of zij handelt volgens haar missie en duurzaamheidsuitgangspunten;
- de strategie en de (reputatie)risico's van de activiteiten;
- het risicobeheer en -beleid;
- verslaglegging en rapportages;
- naleving van wetten en regels;
- de integriteit van de bedrijfsvoering;
- de verhouding met de aandeelhouder(s);
- de relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen.

Gezamenlijk overleg

Minstens eenmaal per jaar vergaderen beide raden samen over het duurzaamheidsbeleid en de strategie van de ASN Bank.

Bericht van de raad van advies

De raad van advies van de ASN Bank is samengesteld uit vertegenwoordigers met uiteenlopende maatschappelijke achtergronden. De raad is in 1993 opgericht en functioneert als adviesorgaan van de ASN Bank.

De directie en de raad overleggen regelmatig in alle openheid over de duurzame koers, de activiteiten en de resultaten van de bank, die de raad kritisch volgt. In 2015 vergaderden zij viermaal. Een vergadering met de raad van commissarissen van de ASN Bank heeft niet plaatsgevonden wegens verschillende personeelwisselingen in die raad.

Tijdens de vergaderingen van de raad van advies kwamen onder meer de volgende onderwerpen aan de orde.

Voortgang langetermijndoelstellingen

Naast de periodieke aandacht voor de realisatie van het operationele jaarplan, besprak de raad de voortgang op de langetermijndoelstellingen: groei van de beheerde middelen (beleggingen en spaargelden), tevredenheid van klanten en het vergroten van de invloed op duurzame ontwikkeling. Elk van deze punten vraagt voortdurende aandacht.

Nieuwe vormen van betalen en hypotheekverstrekking door andere partijen dan banken verdienen in dit verband volgens de raad ook aandacht.

SNS Bank

De raad besprak diverse malen de ontwikkelingen bij SNS Bank, voor zover relevant voor de ASN Bank. De raad is verheugd over het Manifest van SNS Bank, dat de ASN Bank en SNS Bank qua beleid dichterbij elkaar brengt. Daarnaast was de voorgenomen verkoop van SNS Bank een terugkerend punt van bespreking; behoud van de identiteit van de ASN Bank staat voorop.

Dierenwelzijn

De raad adviseerde positief over het uitvoerig voorbereide en vormgegeven beleid inzake dierenwelzijn. De raad plaatste als kanttekeningen enige ruimte te laten voor genetische modificatie, uitsluitend bij hoge uitzondering, en aandacht te besteden aan de handel in bedreigde diersoorten.

Zorgsector

De raad heeft eveneens positief geadviseerd over de uitbreiding van de uitzettingen in de zorgsector. Nauwlettende aandacht voor de ontwikkelingen in die complexe sector en behoedzame keuzen van de uitzettingen zijn gewenst. De mogelijkheden in de preventieve zorg verdienen nadere aandacht.

Beleggingsfondsen

De raad besprak een voorstel over de distributie van de ASN Beleggingsfondsen. De gemaakte afwegingen zijn helder. De raad gaf aparte aandacht voor institutionele beleggers in overweging.

Hypotheek en wonen

Na een gedegen zoektocht lagen enkele voorstellen ter tafel over hypotheek en wonen. De raad is enthousiast dat dit onderwerp, als kernactiviteit waarin de middelen van de ASN Bank worden uitgezet, beter wordt gekoppeld aan de milieu- en sociale doelstellingen van de bank. In 2016 zal verdere concretisering plaatsvinden, waar de raad met belangstelling naar uitzielt. In dit verband vraagt het functioneren van het Nationaal Energiebesparingsfonds ook aandacht.

Mensenrechten

De directie legde de raad een notitie voor over de langetermijndoelstellingen voor de pijler mensenrechten. De raad was daar positief over. Hij adviseerde grotere aandacht voor de communiceerbaarheid van het onderwerp. Ook adviseerde hij de brede insteek te concentreren op punten waar invloed en verbetereffecten mogelijk zijn vanuit de positie en rol van de ASN Bank.

Samenstelling en bevoegdheden van de raad

De geactualiseerde versie van het reglement van de raad van advies en het bijbehorende profiel van de raad zijn begin 2015 formeel vastgesteld.

De raad was in 2015 als volgt samengesteld:

- Jan van der Kolk, voorzitter
- Maarten van Huijstee
- Hans Kamps
- Willemijn Verloop

Eind 2015 is de raad het zoeken naar twee nieuwe kandidaten gestart. Een van hen als opvolger van Hans Kamps, die de raad heeft verlaten wegens het einde van zijn tweede en laatste zittingstermijn, en een ter versterking van de raad.

De raad meent dat de ASN Bank in 2015 conform haar duurzame missie heeft gehandeld. De raad spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop de directie en medewerkers van de bank in 2015 hun werkzaamheden hebben verricht.

Den Haag, 31 maart 2016

Namens de raad van advies:
Jan van der Kolk, voorzitter

Leden van de raad van advies

Jan van der Kolk

Jan van der Kolk (1953) heeft academische opleidingen in milieukunde en managementconsultancy. De afgelopen twintig jaar heeft hij verschillende functies vervuld bij KPMG. Zo was hij lid van de directieraad van KPMG Consulting en managing partner van KPMG Sustainability.

Thans is hij zelfstandig adviseur. Hij heeft vele projecten uitgevoerd bij grote ondernemingen op het gebied van duurzaamheidsstrategie en -verslagen, managementsystemen en duurzaam beleggen bij financiële instellingen. Bij verschillende overheden heeft hij tal van vernieuwende projecten uitgevoerd op het gebied van milieu en energie. Hij heeft verschillende nevenfuncties, zoals voorzitter van de jury van de Verantwoord Ketenbeheer Award van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), lid van de raad van advies van FORM International, lid van de raad van advies van Holland Quaestor, lid van het bestuur van de Stichting Mores en lid van de Adviescommissie Milieu en Ruimte Soest.

Hans Kamps

Hans Kamps (1952) is directeur van B&A Groep. Zijn overige functies concentreren zich op – maar zijn niet beperkt tot – jeugd, arbeidsmarkt en ondernemerschap. Hij is voorzitter van de raad van commissarissen bij ONVZ Zorgverzekeringen en lid van de raad van advies of de raad van toezicht van onder meer de KPC Groep en de Staatsloterij. Eind 2015 heeft Hans Kamps de raad van advies verlaten.

Willemijn Verloop

Willemijn Verloop (1970) begon haar carrière bij The European Action Council for Peace in the Balkans. Zij richtte in 1994 War Child op, waar ze tot 2010 leiding aan gaf. In 2012 richtte zij Social Enterprise NL op, het Nederlandse platform voor sociale ondernemers. In 2013 initieerde zij tevens Social Impact Ventures NL, een hands-on *investment & venture assistance*-organisatie voor sociale ondernemingen. Willemijn Verloop was in 2014 vicevoorzitter van de raad van toezicht van War Child, bestuurslid van de Achmea Foundation en toezichthouder van de Stadsschouwburg Amsterdam. Ook was zij lid van de raad van advies van Circle Economy, Max Foundation en Curatorium Leergang Sociaal Ondernemer ACE (UvA & VU).

Maarten van Huijstee

Maarten van Huijstee (1977) is altijd bezig om zijn passie voor kunst en cultuur te koppelen aan mensen en aan merken. Zijn marketingcarrière begon bij Unilever in Zuid-Afrika. Daarna ging hij aan de slag bij Heineken, waar hij strategische en creatieve concepten ontwikkelde. In 2005 startte hij ON, een bureau dat creatieve content ontwikkelde en uitzond over een eigen netwerk in high-end-horecagelegenheden. Dit evolueerde in 2008 tot Ottonico; een onafhankelijk reclamebureau dat in 2009 overgenomen werd door TAXI. Daar bleef Maarten aan als creatief directeur.

Maarten is daarnaast mede-eigenaar van The Playing Circle, een reeks inspirerende vergaderlocaties, en medeoprichter van Return to Sender, een fairtrademark dat markten creëert voor bijzondere producten uit de armste regio's ter wereld. Met Delight Agency, opgericht begin 2012, ontwikkelt hij ideeën, strategieën en campagnes – zoveel mogelijk – voor merken die iets goeds betekenen voor de wereld. Vanuit diezelfde overtuiging richtte hij Delight Yoga op, een yoga- en meditatieschool met verschillende studio's in Amsterdam.

Bericht van de raad van commissarissen

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders ASN Bank N.V.

Preadvies

Hierbij bieden wij u de door de directie opgemaakte jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2015 aan, evenals het verslag van de directie.

Wij stellen u voor deze jaarrekening conform vast te stellen, wat inhoudt dat:

- de totale winst over 2015 van € 70,8 miljoen wordt toegevoegd aan het eigen vermogen;
- de directie wordt gedechargeerd voor het bestuur dat zij heeft gevoerd en de commissarissen voor het toezicht dat zij over het afgelopen boekjaar hebben gehouden.

Inleiding

Wij onderschrijven volledig de duurzame missie en het beleid van ASN Bank N.V. (ASN Bank) dat daaruit volgt. We voelen ons dan ook nauw betrokken bij de commerciële, financiële en duurzame ontwikkeling van de ASN Bank.

De raad van commissarissen en de directie van de ASN Bank kwamen in 2015 vier maal bijeen. Daarbij bespraken wij de financiële en commerciële rapportages, die ons een goed inzicht bieden in de wijze waarop de ASN Bank wordt aangestuurd en haar resultaten bereikt, de middelen die zij hiervoor inzet en de wijze waarop de risico's worden beheerst. Zoals beschreven in het hoofdstuk Risicobeheer is hierbij van belang dat de ASN Bank valt onder geconsolideerd toezicht bij SNS Bank en dat de ASN Bank integraal onderdeel is van de risicobeheerorganisatie van SNS Bank.

Voorts kwamen in de loop van 2015 de volgende onderwerpen aan de orde.

ASN Bank Verslag 2014

Wij stelden het ASN Bank Verslag over 2014 vast en gingen akkoord met het persbericht hierover. Dit werd op 22 april 2015 gepubliceerd.

Operationeel Plan 2015 en 2016-2018

De ASN Bank legt zowel haar bancaire doelstellingen als haar doelstellingen op het gebied van duurzaamheid neer in Operationele Plannen (OP's). De raad sprak in de loop van 2015 regelmatig uitgebreid met de directie over de voortgang van het OP 2015. Wij stelden vast dat de ASN Bank er goed in slaagde haar ambities waar te maken. Zij heeft in 2015 haar productenaanbod uitgebreid en de dienstverlening verbeterd. We constateerden dat de bank een goede balans bewaart tussen enerzijds de realisatie van haar bancaire doelstellingen en anderzijds de activiteiten waarmee zij werkt aan haar duurzame missie.

We bespraken met de directie eveneens het OP 2016-2018, dat voortbouwt op het OP 2015. Het heeft als titel *Duurzaam bankieren dat voorziet in de klantbehoeften van vandaag en zorg draagt voor de wereld van morgen* – een titel die goed aangeeft waar de focus van de bank ligt. Wij konden instemmen met dit plan en de richting die het voor de ASN Bank aangeeft.

ACTIAM

Op 26 juli 2015 werd de verkoop van VIVAT N.V. – waarvan ACTIAM N.V. (ACTIAM) onderdeel is – aan Anbang Group Holdings Co. Ltd. afgerond. Anbang Group Holdings Co. Ltd. is een volle dochter van Anbang Insurance Group Co. Ltd. (Anbang), een vooraanstaande Chinese verzekeringsmaatschappij. In het licht van deze nieuwe eigendomsstructuur spraken wij met de directie over de diverse samenwerkingsverbanden tussen de ASN Bank, ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. en ACTIAM. Daarbij kwam vooral aan de orde wat de nieuwe structuur betekent voor de dienstverlening en de toekomstige samenwerking.

Partnerschappen ASN Bank

Wij namen met interesse kennis van de samenwerking tussen de ASN Bank en haar verschillende partners – maatschappelijke organisaties die elk op hun eigen gebied bijdragen aan een rechtvaardige, duurzame en leefbare wereld. Deze samenwerking is van belang om de duurzame impact van de ASN Bank te vergroten. De bank geeft hiermee invulling aan haar duurzame missie en doelstellingen. Bovendien dragen de verschillende samenwerkingsverbanden bij aan het lerende vermogen van de bank. Wij bespraken dat het bij de samenwerking met partners op marketinggebied van belang is de verwachtingen over de inzet van bancaire producten en diensten goed te managen, tijdslijnen te bewaken en verdere commerciële samenwerking te realiseren.

Nieuwe samenstelling raad en wijzigingen reglementen

Per 1 januari 2015 zijn Alexander Baas, Dick Okhuijsen en Martijn Wissels toegetreden tot de raad van commissarissen van de ASN Bank. Na de verplaatsing van SNS Bank naar de Nederlandse Staat per 30 september 2015 is de samenstelling van de raad opnieuw gewijzigd. De volgende leden maakten in 2015 deel uit van de raad:

- Maurice Oostendorp, voorzitter per 7 december
- Rob Langezaal, voorzitter van 1 oktober tot 7 december
- Dick Okhuijsen, voorzitter tot 1 oktober
- Alexander Baas
- Annemiek van Melick
- Martijn Wissels

De reglementen van de raad van commissarissen en van de directie van de ASN Bank zijn aangepast in verband met de verplaatsing van SNS Bank naar NLF1.

Aandeelhoudersvergadering ASN Beleggingsfondsen

Enkele leden van de raad waren aanwezig bij de algemene vergadering van aandeelhouders van de ASN Beleggingsfondsen. Deze vond op 30 april 2015 plaats. De aanwezige beleggers kregen toelichting op de doelstellingen en resultaten van beleggen in de ASN Beleggingsfondsen. Wij zagen met waardering de grote opkomst: er waren ruim negenhonderd beleggende ASN Bank-klanten aanwezig. Deze opkomst getuigt van de grote betrokkenheid van de beleggers bij de bank en de duurzame fondsen – een betrokkenheid die ook tot uiting kwam in de vele kritische vragen en de geanimeerde gesprekken die wij na afloop met enkele beleggers voerden.

Bankbalans en risicobeheer

Voor een duurzame balans is het van belang dat er een duidelijke aanpak bestaat voor de portefeuille met uitzettingen, inclusief aannames over de mogelijke rendementen en risico's en de goede beheersing ervan. De raad heeft toezicht gehouden op verdere optimalisatie van deze duurzaamheidsdoelstellingen en de bijbehorende beheerste groei van de zakelijke uitzettingen.

We voerden een opbouwende discussie met de directie over de plannen van de ASN Bank om financieringen te verstrekken in de zorgsector. De ASN Bank verstrekt vanouds onderhandse leningen aan zorginstellingen. Als het gaat om het verstrekken van financieringen is deze sector echter nieuw voor de bank. Er is een goed doordachte afweging gemaakt onder welke condities en in welk tempo zakelijke uitzettingen in de zorgsector gedaan kunnen worden. De huidige marktomstandigheden maken het uitdagend een goede balans te vinden tussen duurzaamheidsdoelstellingen, risico's en rendement.

NPS

Veel aandacht is in 2015 uitgegaan naar de ontwikkeling van de *net promoter score* (NPS). Het is goed om te zien dat de ASN Bank een positieve NPS van 19 bereikte. Gedurende het jaar heeft de directie een onderzoek naar de onderliggende drijfveren van de NPS laten uitvoeren, dat leidde tot aanbevelingen om het aantal promoters te vergroten. De raad en de directie zijn van mening dat de ambitie om de NPS verder te laten stijgen, past bij een organisatie als de ASN Bank. Een goede NPS draagt belangrijk bij aan het behalen van de langetermijndoelstelling van ASN Bank om te groeien tot "1 miljoen tevreden klanten".

Slotwoord

Graag bedanken wij de klanten en andere belanghebbenden van de ASN Bank voor hun vertrouwen. Daarnaast spreken wij onze dank uit voor de inzet en toewijding van de medewerkers en de directie. We hebben er alle vertrouwen in dat de ASN Bank haar missie als duurzame bank ook in 2016 met inzet en succes zal uitvoeren.

Den Haag, 31 maart 2016

Namens de raad van commissarissen

Maurice Oostendorp, voorzitter

Leden van de raad van commissarissen

Maurice Oostendorp

Maurice Oostendorp (1956) is vanaf 17 augustus 2015 Chief Executive Officer van SNS Bank N.V. en statutair lid van de directie. Tot 1 oktober 2015 was hij tevens Chief Financial and Risk Officer in de raad van bestuur van SNS REAAL. Daarnaast is Maurice Oostendorp lid van de raad van commissarissen van SRH N.V., ASN Bank N.V., RegioBank N.V. en SNS Securities N.V. Voordat Maurice Oostendorp bij SNS Bank in dienst kwam, vervulde hij verschillende functies bij Coöperatie VGZ en ABN AMRO, waaronder die van Chief Financial Officer en lid van de raad van bestuur bij Coöperatie VGZ en directeur-generaal Group Finance bij ABN AMRO. Nevenfuncties: lid raad van commissarissen van Nederlandse Waterschapsbank N.V., lid raad van commissarissen en voorzitter van de Audit Commissie van Propertize N.V. en lid raad van advies van Women in Financial Services (WIFS).

Alexander Baas

Alexander Baas (1966) is Chief Operations Officer van SNS Bank N.V. Sinds 1 juli 2014 is hij statutair lid van de directie met als aandachtsgebieden de servicecenters voor betalen, sparen, hypotheken, beleggen en zakelijk beheer. Eveneens is hij verantwoordelijk voor IT & Change en het facilitair bedrijf. In 2005 werd hij aangesteld als CIO van SNS Bank. Daarvoor werkte hij in verschillende IT-functies bij SNS Bank en een ingenieursbureau. Naast zijn werkzaamheden bij SNS Bank is hij lid van de raad van commissarissen van ASN Bank N.V. en RegioBank N.V., lid van het bestuur van de Betaalvereniging Nederland en voorzitter van de raad van advies Stichting HBO-I.

Rob Langezaal

Rob Langezaal (1958) is Chief Commercial Officer van SNS Bank N.V. Sinds 1 juli 2014 is hij statutair lid van de directie. Hij is verantwoordelijk voor de retailactiviteiten van de merken ASN Bank, BLG Wonen, RegioBank, SNS en ZwitserlevenBank. In 2007 werd hij lid van de hoofddirectie van SNS Bank. Als directeur-bestuurder was hij verantwoordelijk voor de portefeuilles marketing, verkoop en productmanagement. Langezaal is tevens lid van de raad van commissarissen van ASN Bank N.V. en voorzitter van de raad van commissarissen van RegioBank N.V. en van SNS Beleggingsfondsen N.V. Voor zijn komst naar SNS Bank in 2007 werkte hij bij KPN. Naast zijn werkzaamheden bij SNS Bank is hij lid van de commissie consumentenzaken van de Nederlandse Vereniging van Banken en bestuurslid-penningmeester van stichting Weet Wat Je Besteedt (per 1 oktober 2015 in liquidatie).

Annemiek van Melick

Annemiek van Melick (1976) is Chief Financial Officer van SNS Bank N.V. Op 1 juli 2014 werd zij benoemd tot statutair lid van de directie van SNS Bank N.V. In 2008 is Annemiek van Melick in dienst getreden bij SNS REAAL, allereerst in de functie van directeur Corporate Strategy, Mergers & Acquisitions van SNS REAAL. In 2012 werd zij benoemd tot Chief Financial & Risk Officer van SNS Bank. Van Melick heeft ruime ervaring in de financiële sector en werkte eerder onder meer voor Goldman Sachs in Londen. Zij is tevens lid van de raad van commissarissen van ASN Bank N.V., RegioBank N.V. en SNS Securities N.V. Naast haar werkzaamheden bij SNS Bank is zij lid van de raad van toezicht van Radio Netherlands Worldwide.

Martijn Wissels

Martijn Wissels (1958) is Chief Risk Officer en statutair lid van de directie van SNS Bank N.V. sinds 1 juli 2014. In november 2013 werd hij aangesteld als directeur Group Risk Management van SNS REAAL. Wissels was eerder werkzaam voor Achmea als CFRO van Achmea Bank. Tevens was hij directeur Credit and Market Risk bij Fortis Bank Nederland en werkte hij in Singapore en New York voor Fortis en MeesPierson. Naast zijn werkzaamheden bij SNS Bank is hij lid van de raad van commissarissen van ASN Bank N.V. en RegioBank N.V. en lid van de Programma Adviesraad van de Nyenrode Commissarissencyclus.

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant

Aan de lezers van het Verslag 2015 van de ASN Bank

Wat is onze conclusie?

Wij hebben de informatie zoals verwoord in de sectie “Verantwoording” (verder: de duurzaamheidsinformatie) in het verslag van ASN Bank N.V. (hierna “ASN Bank”) beoordeeld.

Uit onze werkzaamheden is niet gebleken dat de duurzaamheidsinformatie in het Verslag niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, in overeenstemming met de relevante GRI G4 richtlijnen en de relevante interne rapportagecriteria, zoals beschreven is in sectie “Klimaat”.

Wat is onze rapportage over consistentie?

Wij rapporteren, voor zover wij dat kunnen beoordelen, dat de informatie in de overige delen van het verslag van ASN Bank verenigbaar is met de duurzaamheidsinformatie in het Verslag.

Wat was de basis voor onze conclusie?

We hebben onze opdracht uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N: “Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen.” We verstrekken geen zekerheid bij de haalbaarheid van de doelstellingen, verwachtingen en ambities van ASN Bank.

Onze verantwoordelijkheden op grond van Standaard 3810N en de uitgevoerde werkzaamheden zijn beschreven in de sectie “Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van het Verslag”.

Wij zijn onafhankelijk van ASN Bank N.V. zoals vereist in de “Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten” (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de “Verordening gedrags- en beroepsregels accountants” (VGBA).

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Wat zijn de verantwoordelijkheden van de directie van ASN Bank?

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de GRI G4 Richtlijnen zoals beschreven in de sectie "Verantwoording" aangevuld met de interne rapportagecriteria zoals beschreven in de sectie "Klimaat". De duurzaamheidsinformatie moet worden beschouwd in samenhang met deze toelichting. Wij zijn van mening dat de rapportagecriteria toepasbaar zijn binnen de context van onze assurance-opdracht. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van het Verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Wat is onze verantwoordelijkheid voor de beoordeling van het Verslag?

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de assurance-opdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor onze conclusie.

Wij passen de "Nadere voorschriften accountantskantoren ter zake van assurance-opdrachten (RA)" toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, accountantsstandaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Onze opdracht is uitgevoerd met een beperkte mate van zekerheid. De werkzaamheden bij een opdracht met beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn verschillend van aard en timing en geringer in diepgang dan de werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid.

De geselecteerde werkzaamheden zijn gebaseerd op ons begrip van de duurzaamheidsinformatie en andere opdrachtomstandigheden, alsook van onze overwegingen inzake gebieden waar zich mogelijk afwijkingen van materieel belang kunnen voordoen. Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het uitvoeren van een risico-analyse, waaronder een media-analyse, ter verdieping van ons inzicht in de relevante onderwerpen voor de ASN Bank gedurende de rapportageperiode;
- Het evalueren van de geschiktheid van de eigen rapportagerichtlijnen;
- Het evalueren van de opzet en implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling en verwerking voor de duurzaamheidsinformatie;
- Het afnemen van interviews met management en medewerkers verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en de duurzaamheidsinformatie;
- Het evalueren van interne en externe documentatie, op basis van deelwaarnemingen, om vast te stellen of de duurzaamheidsinformatie voldoende is onderbouwd.
- Tijdens ons onderzoek hebben wij de noodzakelijke wijzigingen in de duurzaamheidsinformatie besproken met de ASN Bank en hebben wij vastgesteld dat deze wijzigingen zijn verwerkt in de definitieve versie.

Amsterdam, 11 april 2016

KPMG Sustainability,
Onderdeel van KPMG Advisory N.V.

dr. G.H. Klüth RA

Verantwoording

De ASN Bank wil transparant zijn over haar doelstellingen, werkwijze en prestaties. Dit verslag speelt daarbij een belangrijke rol.

Wat leest u in dit verslag?

In dit verslag leest u hoe wij ons duurzaamheidsbeleid uitwerken in onze bancaire diensten en producten, onze bedrijfsvoering en onze dialoog over duurzaamheidsonderwerpen met uiteenlopende partijen.

Ook leggen wij verantwoording af over onze financiële resultaten. Deze resultaten worden eveneens meegenomen in de geconsolideerde jaarrekening van SNS Bank.

Voor wie is dit verslag?

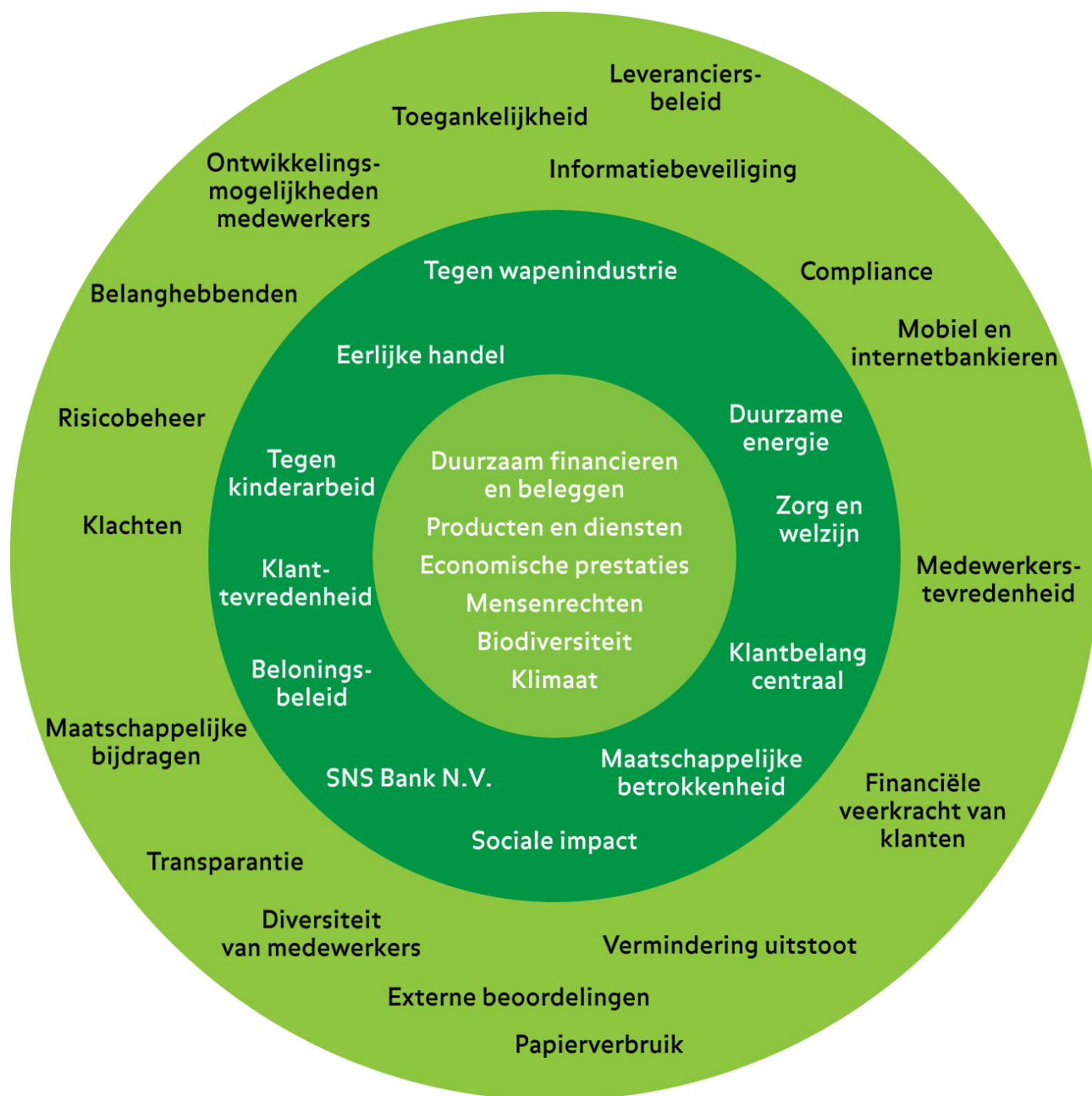
Dit verslag is voor onze klanten, medewerkers en andere betrokkenen met wie wij samenwerken. Bijvoorbeeld (maatschappelijke) partners, toezichthouders, aandeelhouder en alle andere personen en organisaties die belangstelling hebben voor de prestaties van de ASN Bank in 2015 en haar plannen voor de toekomst.

Hoe kozen wij de inhoud van dit verslag?

De keuze voor de inhoud van dit verslag is gebaseerd op:

- de vele vragen die klanten ons stellen;
- de kennis en ervaring van medewerkers – zowel van commerciële afdelingen als de afdeling Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek – die contact hebben met klanten en met andere belanghebbenden; zij kunnen daardoor een goede inschatting maken van de informatiebehoeften;
- diverse onderzoeken die wij gedurende het jaar deden naar onze dienstverlening en de behoeften van klanten;
- onze eigen inzichten en de behoefte om over bepaalde onderwerpen te communiceren.

Hier ziet u tot welke uitkomsten dit heeft geleid.

GRI

De ASN Bank rapporteert in overeenstemming met de G4-richtlijnen voor duurzaamheidsverslaglegging van het Global Reporting Initiative ([GRI](#)) op core level. Deze richtlijnen zijn veelgebruikte uitgangspunten voor duurzaamheidsverslaglegging. Doel van de richtlijnen is de transparantie bevorderen en resultaten inzichtelijk en vergelijkbaar maken.

Assurancerapport

Dit verslag is een duurzaamheidsverslag, aangevuld met relevante financiële informatie. Wij hebben KPMG Sustainability gevraagd de informatie over onze duurzaamheidsprestaties in dit verslag te beoordelen. Dit betrof de volgende secties van het verslag:

- Bank met een ideaal
- Duurzaamheid
- Duurzaamheidsinstrumenten
- Mensenrechten
- Klimaat
- Biodiversiteit

- Kantoor
- Belanghebbenden
- Klanten
- SNS Bank
- Maatschappelijke partners
- Maatschappij
- Medewerkers
- Verantwoording

De reikwijdte van de opdracht en de conclusies vindt u in het assurancerapport van de onafhankelijke accountant. Voor een door de accountant gecontroleerde jaarrekening verwijzen wij u naar het jaarverslag 2015 van SNS Bank.

Voorbehoud

De jaarrekeningen van de ASN Beleggingsfondsen waren nog niet definitief vastgesteld bij vaststelling van het ASN Bank Verslag. Het beheerd vermogen van de ASN Beleggingsfondsen is gebaseerd op de concept jaarrekeningen 2015 van de ASN Beleggingsfondsen. Voor een volledige, door de accountant gecontroleerde jaarrekening verwijzen we u naar het jaarverslag 2015 van SNS Bank N.V.

[Lees het jaarverslag 2015 van SNS Bank N.V.](#)

